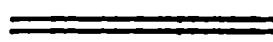
Marxismin klassikoita

J.V. Stalin

Sosialismin taloustieteellisiä ongelmia

SISÄLTÖ

DEMOPAINO, H:ki 1973

Kaikkien maiden proietaarit, iiittykää yhteen!

И. Сталин

Taloustieteellisen väittelyn osanottajille.

HUOMAUTUKSIA TALOUSTIETEEN KYSYMYKSISTÄ, JOTKA KOSKEVAT MARRASKUUSSA 1951 KÄYTYÄ VÄITTELYÄ

Olen saanut kaikki asiakirjat siitä taloustieteellisestä väittelystä, joka käytiin poliittisen taloustieteen oppikirjan luonnoksen arvioinnin yhteydessä. Siinä luvussa sain ”Ehdotukset poliittisen taloustieteen oppikirjan luonnoksen parantamisesta”, ”Ehdotukset virheiden ja epätarkkuuksien poistamisesta” luonnoksessa, ”Selitykset kiistakysymyksistä”.

Kaikista näistä aineistoista sekä oppikirjan luonnoksesta pidän tarpeellisena tehdä seuraavat huomautukset.

1. KYSYMYS TALOUDELLISTEN LAKIEN LUONTEESTA SOSIALISMIN OLOISSA.

Eräät toverit kieltävät sen, että tieteen laeilla, varsinkin poliittisen taloustieteen laeilla, sosialismin oloissa on objektiivinen luonne. He kieltävät sen, että poliittisen taloustieteen lait heijastavat ihmisten tahdosta riippumatta tapahtuvien prosessien lakimääräisyyksiä. He ovat sitä mieltä, että koska historia on antanut Neuvostovaltiolle erikoisen osuuden, niin Neuvostovaltio, sen johtajat voivat lakkauttaa voimassaolevat poliittisen taloustieteen lait, voivat ”muodostaa” uusia lakeja, ”luoda” uusia lakeja.

Nämä toverit erehtyvät suuresti. Kuten näkyy, he sekoittavat tieteen lait, jotka heijastavat luonnossa tahi yhteiskunnassa ihmisen tahdosta riippumatta tapahtuvia objektiivisia prosesseja, niihin lakeihin, joita hallitukset säätävät, jotka luodaan ihmisten tahdosta ja joilla on vain juriidinen voima. Mutta niitä ei saa missään nimessä sekoittaa toisiinsa.

Marxilaisuus käsittää tieteen lait, — samantekevää, onko kysymys luonnontieteen laeista tahi poliittisen taloustieteen laeista, — niiden objektiivisten prosessien heijastukseksi, jotka tapahtuvat ihmisten tahdosta riippumatta. Ihmiset voivat saada selville nämä lait, tiedota ne, tutkia niitä, ottaa ne huomioon toiminnassaan, käyttää niitä yhteiskunnan etujen hyväksi, mutta he eivät voi muuttaa eikä kumota niitä. Sitä vähemmän he voivat muodostaa tahi luoda uusia tieteen lakeja.

Merkitseekö tämä sitä, että esimerkiksi luonnon lakien vaikutuksen seuraukset, luonnonvoimien vaikutuksen seuraukset ovat yleensä väistämättömiä, että luonnonvoimien hävittävä vaikutus on aina ja kaikkialla tapahtuva alkuvoimaisen armottomalla voimalla, johon ihmiset eivät voi vaikuttaa? Ei, ei se sitä merkitse. Jos jätetään pois astronomiset, geologiset ja eräät muut samanluontoiset prosessit, joissa ihmiset, vaikka he olisivat jo tiedonneetkin niiden kehityslait, ovat todellakin voimattomia vaikuttamaan niihin, niin monissa muissa tapauksissa ihmiset eivät ole läheskään voimattomia luonnon prosesseihin vaikuttamista koskevien mahdollisuuksien mielessä. Kaikissa näissä tapauksissa ihmiset, tiedottuaan luonnon lait, ottaen huomioon ne ja nojautuen niihin, taitavasti soveltaen ja käyttäen niitä hyväkseen, voivat rajoittaa niiden vaikutuspiiriä, antaa hävittäville luonnonvoimille toisen suunnan, ohjata tuhoisat luonnonvoimat toimimaan yhteiskunnan hyödyksi.

Ottakaamme eräs lukuisista esimerkeistä. Kaukaisina muinaisaikoina suurten jokien tulvehtimista, vedenpaisu-

musta ja sen yhteydessä tapahtuvaa asumusten ja viljelysten hävitystä pidettiin väistämättömänä luonnononnettomuutena, jota vastaan ihmiset olivat voimattomia. Kuitenkin aikojen kuluessa, ihmistiedon kehittyessä, kun ihmiset oppivat rakentamaan patoja ja vesivoimalaitoksia, osoittautui mahdolliseksi suojata yhteiskunta tulvaonnettomuuksilta, jotka ennen näyttivät väistämättömiltä. Enemmänkin, ihmiset ovat oppineet hillitsemään tuhoisia luonnonvoimia, panemaan ne aisoihin, kuten sanotaan, käyttämään veden voimaa yhteiskunnan hyödyksi, käyttämään sitä peltojen kasteluun ja voiman saamiseen.

Merkitseekö tämä sitä, että ihmiset ovat siten kumonneet luonnon lait, tieteen lait, luoneet uusia luonnon lakeja, uusia tieteen lakeja? Ei, ei se sitä merkitse. Asia on siten, että koko tämä veden hävitysvoimien vaikutuksen ehkäisemisprosessi ja veden voimien käyttäminen yhteiskunnan etujen mukaisesti tapahtuu ilman mitään tieteen lakien rikkomista, muuttamista tai hävittämistä, luomatta mitään uusia tieteen lakeja. Päinvastoin, koko tämä prosessi suoritetaan tarkasti luonnon lakien perusteella, tieteen lakien perusteella, sillä kaikkinainen luonnon lakien rikkominen, niiden vähäisinkin rikkominen johtaisi vain asian häiriintymiseen, prosessin raukeamiseen.

Samaa on sanottava myöskin taloudellisen kehityksen laeista, poliittisen taloustieteen laeista, — samantekevää, onko kysymys kapitalismin kaudesta tahi sosialismin kaudesta. Siinä, samoin kuin luonnontieteessäkin, taloudellisen kehityksen lait ovat objektiivisia lakeja, jotka heijastavat ihmisten tahdosta riippumatta tapahtuvia taloudellisen kehityksen prosesseja. Ihmiset voivat päästä selville näistä laeista, tiedota ne ja niihin nojautuen käyttää niitä hyväksi yhteiskunnan etujen mukaisesti, antaa toisen suunnan joidenkin lakien tuhoisille vaikutuksille, rajoittaa niiden vaikutuspiiriä, antaa liikkuma-alaa toisille laeille, jotka raivaavat tietä itselleen, mutta he eivät voi hävittää niitä tai luoda uusia taloustieteellisiä lakeja.

Eräs poliittisen taloustieteen erikoisuuksista on se, että sen lait, erotuksena luonnontieteen laeista, eivät ole pitkäaikaisia, että ne, ainakin enemmistö niistä, vaikuttavat määrätyn historiallisen kauden kuluessa, minkä jälkeen ne luovuttavat paikkansa uusille laeille. Mutta niitä, näitä lakeja, ei hävitetä pois, vaan ne kadottavat voimansa uusien taloudellisten olosuhteiden vuoksi ja poistuva näyttämöltä luovuttaakseen paikkansa uusille laeille, joita ei luoda ihmisten tahdosta, vaan jotka syntyvät uusien taloudellisten olojen perustalla.

Vedotaan Engelsin "Anti-Dühringiin", hänen formu laansa siitä, että kun kapitalismi likvidoidaan ja tuotanto välineet yhteiskunnallistetaan, niin ihmiset saavat vallan tuotantovälineisiinsä nähden, että he vapautuvat yhteis kunnallis-taloudellisten suhteiden ikeestä, että heist tulee yhteiskunnallisen elämänsä "herroja". Engel nimittää tätä vapautta "tiedotuksi välttämättömyydeksi' Entä mitä "tiedottu välttämättömyys" saattaa merkitä? Se merkitsee sitä, että tiedottuaan objektiiviset lait ("välttämättömyyden") ihmiset tulevat käyttämään niitä täysin tietoisesti yhteiskunnan hyväksi. Juuri sen vuoksi Engel sanoo samassa teoksessa, että:

"Heidän oman yhteiskunnallisen toimintansa lakeja jotka tähän saakka ovat olleet heitä vastassa vieraina heitä hallitsevina luonnon lakeina, ihmiset tulevat täydell asiantuntemuksella käyttämään hyväkseen ja siis sen kautta hallitsemaan niitä".

Kuten näkyy, Engelsin formula ei lainkaan puhu niiden puolesta, jotka luulevat, että sosialismin oloissa voidaa hävittää voimassaolevat taloudelliset lait ja luoda uusia lakeja. Päinvastoin, se ei vaadi taloudellisten lakie hävittämistä, vaan niiden tietoamista ja taitavaa käyttämistä.

Sanotaan, että taloudelliset lait ovat luonteeltaan alku voimaisia, että näiden lakien vaikutus on väistämätöntä

että yhteiskunta on voimaton niitä vastaan. Se ei pidä paikkaansa. Se on lakien muuttamista fetisheiksi, antautumista lakien orjaksi. On todistettu, että yhteiskunta ei ole voimaton lakien edessä, että yhteiskunta voi, tiedottuaan taloudelliset lait ja nojautuen niihin, rajoittaa niiden vaikutuspiiriä, käyttää niitä yhteiskunnan etujen hyväksi ja "panna aisoihin" ne, kuten on laita luonnonvoimiin ja niiden lakeihin nähden, kuten on laita edellä esitetyssä esimerkissä suurten jokien tulvehtimisesta.

Vedotaan Neuvostovallan erikoiseen osuuteen sosialismin rakentamisessa, mikä muka antaa sille mahdollisuuden hävittää voimassaolevat taloudellisen kehityksen lait ja "muodostaa" uusia lakeja. Sekään ei pidä paikkaansa.

Neuvostovallan erikoisen osuuden selityksenä on kaksi seikkaa: ensinnäkin se, että Neuvostovallan tehtävänä ei ollut vaihtaa yhtä riiston muotoa toiseen muotoon, kuten vanhoissa vallankumouksissa tapahtui, vaan sen oli likvidoitava kaikkinainen riisto; toiseksi se, että koska maassa ei ollut minkäänlaisia valmiita sosialistisen talouden ituja, niin sen oli luotava uudet sosialistiset talousmuodot "autiolla paikalla", kuten sanotaan.

Tämä tehtävä oli ehdottomasti vaikea ja mutkallinen, eikä sellaista oltu aikaisemmin suoritettu. Siitä huolimatta Neuvostovalta täytti tämän tehtävän kunnialla. Mutta se ei täyttänyt sitä sen vuoksi, että se olisi muka hävittänyt pois voimassaolevat taloudelliset lait ja "muodostanut" uusia lakeja, vaan ainoastaan sen takia, että se nojautui taloudelliseen lakiin siitä, että tuotantosuhteiden **pitää ehdottomasti vastata** tuotantovoimien luonnetta. Maamme tuotantovoimilla, varsinkin teollisuudessa, oli yhteiskunnallinen luonne, mutta omistuksen muotona oli yksityinen, kapitalistinen omistus. Nojautuen siihen taloudelliseen lakiin, että tuotantosuhteiden pitää ehdottomasti vastata tuotantovoimien luonnetta, Neuvostovalta otti tuotantovälineet yhteiskunnan haltuun, teki ne koko kansan omaisuudeksi ja hävitti siten riistojärjestelmän, loi sosia-

listiset talousmuodot. Ellei tätä lakia olisi ollut ja ellei Neuvostovalta olisi nojautunut siihen, ei se olisi pystynyt täyttämään tehtäväänsä.

Taloudellinen laki siitä, että tuotantosuhteiden pitää ehdottomasti vastata tuotantovoimien luonnetta, on jo kauan sitten hakenut itselleen tietä kapitalistisissa maissa. Kun se ei ole vielä raivannut itselleen tietä eikä päässyt vapaaseen liikkuma-alaan, niin se johtuu siitä, että se kohtaa mitä voimakkainta vastarintaa yhteiskunnan aikansa eläneiden voimien taholta. Tässä me tulemme tekemisiin taloudellisten lakien toisen erikoisuuden kanssa. Erotuksena luonnontieteen laeista, missä uuden lain selvillesaaminen ja soveltaminen tapahtuu enemmän tai vähemmän kivuttomasti, taloudellisella alalla yhteiskunnan aikansa eläneiden voimien etuihin koskevan uuden lain selvillesaaminen ja soveltaminen kohtaa mitä kiivainta vastarintaa näiden voimien taholta. Tarvitaan siis voimaa, yhteiskunnallista voimaa, joka pystyy voittamaan tämän vastarinnan. Meidän maassamme tällainen voima tuli esiin työväenluokan ja talonpoikaiston, jotka muodostavat yhteiskunnan valtavan enemmistön, liiton muodossa. Muissa maissa, kapitalistisissa maissa, ei ole vielä tullut esiin tällaista voimaa. Siinä on se salaisuus, että Neuvostovallan onnistui lyödä murskaksi yhteiskunnan vanhat voimat ja että taloudellinen laki siitä, että tuotantosuhteiden pitää ehdottomasti vastata tuotantovoimien luonnetta, on saanut meillä täyden liikkuma-alan.

Sanotaan, että kun maamme kansantaloutta on välttämätöntä kehittää suunnitelman mukaan (suhteellisuutta noudattaen), niin se antaa Neuvostovallalle mahdollisuuden hävittää pois voimassaolevat taloudelliset lait ja luoda uusia lakeja. Se ei pidä ollenkaan paikkaansa. Vuosi- ja viisivuotissuunnitelmiamme ei pidä sekoittaa kansantalouden suunnitelmallista, suhteellisuutta noudattavaa kehitystä koskevan objektiivisen taloudellisen lain

kanssa. Kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen laki syntyi vastapainona kapitalismin oloissa vallitsevalle kilpailun ja tuotannon anarkian laille. Se syntyi tuotantovälineiden yhteiskunnallistamisen pohjalla, sen jälkeen, kun kilpailun ja tuotannon anarkian laki oli menettänyt voimansa. Se tuli voimaan sen vuoksi, että sosialistista kansantaloutta voidaan hoitaa vain kansantalouden suunnitelmallista kehitystä koskevan taloudellisen lain pohjalla. Tämä merkitsee sitä, että kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen laki antaa suunnitteluelimillemme mahdollisuuden oikein suunnitella yhteiskunnallista tuotantoa. Mutta mahdollisuutta ei saa sekoittaa todellisuuden kanssa. Ne ovat kaksi eri asiaa. Jotta tämä mahdollisuus saataisiin muutetuksi todellisuudeksi, on tutkittava tätä taloudellista lakia, on omaksuttava se, on opittava soveltamaan sitä täydellä asiantuntemuksella, on laadittava sellaisia suunnitelmia, jotka heijastavat täydellisesti tämän lain vaatimuksia. Ei voida sanoa, että vuosisuunnitelmamme ja viisivuotissuunnitelmamme heijastaisivat täydellisesti tämän taloudellisen lain vaatimuksia.

Sanotaan, että eräät taloudelliset lait, siinä luvussa myöskin arvolaki, jotka ovat voimassa meillä sosialismin oloissa, ovat suunnitelmatalouden pohjalla ”muunnettuja” ja vieläpä ”perinpohjin muunnettuja” lakeja. Sekään ei pidä paikkaansa. Lakeja ei voida ”muuntaa”, semmitenkään vielä ”perinpohjin”. Jos ne voidaan muuntaa, niin silloin ne voidaan myöskin hävittää vaihtamalla ne toisiin lakeihin. Lakien ”muuntamista” koskeva teesi on perua siitä väärästä määritelmästä, joka koskee lakien ”hävittämistä” ja ”muodostamista”. Vaikka formula taloudellisten lakien muuntamisesta onkin meillä tullut käytäntöön jo kauan sitten, niin täsmällisyyden vuoksi on siitä luovuttava. Niiden tai näiden taloudellisten lakien vaikutuspiiriä voidaan rajoittaa, niiden tuhoisa vaikutus voidaan ehkäistä, tietenkin jos sellaista on olemassa, mutta niitä ei voida ”muuntaa” eikä ”hävittää”

Siis kun puhutaan luonnonvoimien tai taloudellisten voimien "alistamisesta", "herruudesta" niiden yli j.n.e., niin sillä ei suinkaan haluta sanoa, että ihmiset voivat "hävittää" tieteen lakeja taikka "muodostaa" niitä. Päinvastoin, tällä tahdotaan sanoa vain sitä, että ihmiset voivat saada selville lakeja, tiedota ne, perehtyä niihin, oppia soveltamaan niitä täydellä asiantuntemuksella, käyttämään niitä yhteiskunnan etujen hyväksi ja sillä tavoin oppia alistamaan ne, pääsemään niiden herraksi.

Näin siis poliittisen taloustieteen lait sosialismin oloissa ovat objektiivisia lakeja, jotka heijastavat tahdostamme riippumatta tapahtuvien talouselämän prosessien lakimääräisyyttä. Henkilöt, jotka kieltävät tämän väittämän, kieltävät itse asiassa tieteen, ja kieltäessään tieteen he siten kieltävät kaikkinaisen ennakkonäkemyksen mahdollisuuden, — siis he kieltävät talouselämän johtamisen mahdollisuuden.

Saatetaan sanoa, että kaikki, mitä tässä on sanottu, on oikein ja yleisesti tunnettua, mutta ettei siinä ole mitään uutta ja että siis ei kannata kuluttaa aikaa yleisesti tunnettujen totuuksien toistamiseen. Tietysti, tässä ei todellakaan ole mitään uutta, mutta olisi väärin luulla, ettei kannata kuluttaa aikaa eräiden meille tunnettujen totuuksien toistamiseen. Asia on siten, että meidän, johtavan ydinjoukon, ympärille tulee joka vuosi tuhansia uusia nuoria kaadereita, he palavat halusta auttaa meitä, palavat halusta näyttää kykyjään, mutta heillä ei ole riittävää marxilaista kasvatusta, he eivät tiedä monia meille hyvin tunnettuja totuuksia ja joutuvat harhailemaan pimeässä. Heitä hämmästyttävät Neuvostovallan valtavat saavutukset, neuvostojärjestelmän tavattoman suuret menestykset panevat heiltä pään pyörälle ja he alkavat kuvitella, että Neuvostovalta "voi mitä vain", että siltä "kaikki käy leikiten", että se voi hävittää pois tieteen lakeja ja muodostaa uusia lakeja. Miten meidän on meneteltävä näiden tovereiden suhteen? Miten heidät voidaan

kasvattaa marxismin-leninismin hengessä? Mielestäni niin sanottujen "yleisesti tunnettujen" totuuksien järjestelmällinen toistaminen, niiden kärsivällinen selittäminen on eräs parhaita keinoja näiden tovereiden marxilaista kasvattamista varten.

2. KYSYMYS TAVARATUOTANNOSTA SOSIALISMIN OLOISSA.

Muutamat toverit väittävät, että puolue menetteli väärin säilyttäessään tavaratuotannon sen jälkeen, kun se valtasi vallan ja kansallisti tuotantovälineet maassamme. He ovat sitä mieltä, että puolueen olisi pitänyt silloin heti poistaa tavaratuotanto. He vetoavat siinä Engelsiin, joka sanoo:

"Kun kerran yhteiskunta ottaa haltuunsa tuotantovälineet, niin tulee poistetuksi tavaratuotanto ja sen mukana myöskin tuotteiden herruus tuottajiin nähden" (kts. "Anti-Dühring").

Nämä toverit erehtyvät suuresti.

Tarkastakaamme Engelsin formulaa. Engelsin formulaa ei voida pitää täysin selvänä ja täsmällisenä, sillä siinä ei ole sanottu, onko kysymys **kaikkien** tuotantovälineiden ottamisesta yhteiskunnan haltuun vaiko ainoastaan osittaisesta tuotantovälineiden ottamisesta, s.o. onko **kaikki** tuotantovälineet siirretty koko kansan omaisuudeksi vaiko vain osa tuotantovälineistä. Siis **tämä** Engelsin formula voidaan käsittää sekä niin että näin.

Toisessa kohdassa "Anti-Dühringissä" Engels puhuu "**kaikkien** tuotantovälineiden" haltuunottamisesta, tuotantovälineiden haltuunottamisesta "**kaikessa** kokonaisuudessaan". Siis Engels ei formulassaan tarkoita sitä, että olisi kansallistettava osa tuotantovälineistä, vaan kaikkien tuotantovälineiden kansallistamista, s.o. kaikkien tuotantovälineiden siirtämistä koko kansan omaisuudeksi ei ainoastaan teollisuudessa, vaan myöskin maataloudessa.

Tästä seuraa, että Engels tarkoittaa sellaisia maita, joissa kapitalismi ja tuotannon keskittyminen ovat

kehittyneet kylliksi ei ainoastaan teollisuudessa, vaan myöskin maataloudessa sitä varten, jotta voitaisiin pakkoluovuttaa maan **kaikki** tuotantovälineet ja siirtää ne koko kansan omaisuudeksi. Engels on siis sitä mieltä, että **täliaisissa** maissa pitäisi **kaikkien** tuotantovälineiden yhteiskunnallistamisen ohella syrjäyttää tavaratuotanto. Ja se on tietysti oikein.

Sellainen maa oli viime vuosisadan lopulla, "Anti-Dühringin" ilmestyessä, ainoastaan yksi maa — Englanti, missä kapitalismin kehitys ja tuotannon keskittyminen niin teollisuudessa kuin maataloudessakin oli viety siihen pisteeseen saakka, että siinä tapauksessa, jos proletariaatti olisi vallannut vallan, olisi ollut mahdollista siirtää **kaikki** tuotantovälineet maassa koko kansan omaisuudeksi ja syrjäyttää tavaratuotanto käytännöstä.

Sivuutan tässä tapauksessa kysymyksen ulkomaankaupan merkityksestä Englannille ja sen tavattoman suuresta ominaispainosta Englannin kansantaloudessa. Mielestäni vasta sitten, kun tämä kysymys on tutkittu, voidaan lopullisesti ratkaista kysymys tavaratuotannon kohtalosta Englannissa sen jälkeen, kun proletariaatti on vallannut vallan ja **kaikki** tuotantovälineet on kansallistettu.

Muuten, ei ainoastaan viime vuosisadan lopulla, vaan nykyäänkään ei yksikään maa ole vielä saavuttanut sellaista kapitalismin kehitysastetta ja tuotannon keskittymistä maataloudessa kuin mitä havaitsemme Englannissa. Mitä tulee muihin maihin, niin huolimatta kapitalismin kehityksestä maaseudulla niissä on vielä melko lukuisa pienten ja keskisuurten omistaja-tuottajain luokka maaseudulla, ja heidän kohtalonsa olisi määriteltävä proletariaatin vallatessa vallan käsiinsä.

Tästä seuraa kysymys: miten proletariaatin ja sen puolueen on meneteltävä, jos yhdessä taikka toisessa maassa, siinä luvussa myöskin meidän maassamme, on

olemassa suotuisat edellytykset vallan valtaamiseksi proletariaatin käsiin ja kapitalismin suistamiseksi vallasta, jos kapitalismi on teollisuudessa keskittänyt tuotantovälineet niin pitkälle, että ne voidaan pakkoluovuttaa ja siirtää yhteiskunnan hallintaan, mutta maatalous on kapitalismin kasvusta huolimatta yhä vielä siinä määrin pirstottua monilukuisten pienten ja keskisuurten omistajatuottajain kesken, ettei ole mahdollista asettaa kysymystä näiden tuottajain omaisuuden pakkoluovuttamisesta?

Tähän kysymykseen Engelsin formula ei anna vastausta. Sen ei muuten tarvitsekaan vastata tähän kysymykseen, koska se on syntynyt toisen kysymyksen pohjalla, nimittäin sen kysymyksen pohjalla, mikä on oleva tavaratuotannon kohtalona sen jälkeen, kun on yhteiskunnallistettu **kaikki** tuotantovälineet.

Siis, miten on meneteltävä, ellei ole yhteiskunnallistettu **kaikkia** tuotantovälineitä, vaan osa tuotantovälineistä, mutta on olemassa suotuisat ehdot vallan valtaamiseksi proletariaatin käsiin, — pitääkö proletariaatin vallata valta ja onko tavaratuotanto heti sen jälkeen hävitettävä pois?

Ei tietenkään voida pitää vastauksena eräiden murhe-marxilaisten mielipidettä, jotka ovat sitä mieltä, että sellaisissa oloissa olisi kieltäydyttävä valtaamasta valtaa ja odoteltava, kunnes kapitalismi ehtii saattaa miljoonat pienet ja keskisuuret tuottajat taloudelliseen häviöön, tehdä heistä batrakkeja ja keskittää tuotantovälineet maataloudessa, että vasta sen jälkeen voitaisiin asettaa kysymys vallan valtaamisesta proletariaatin käsiin ja **kaikkien** tuotantovälineiden yhteiskunnallistamisesta. On ymmärrettävää, että marxilaiset eivät voi suostua tällaiseen "ulospääsyyn", elleivät he halua kokonaan häpäistä itseään.

Ei myöskään voida pitää vastauksena toisten murhe-marxilaisten mielipidettä, joiden mielestä pitäisi ehkenpä kuitenkin vallata valta ja pakkoluovuttaa pienet ja keskisuuret tuottajat maaseudulla sekä yhteiskunnallistaa

heidän tuotantovälineensä. Marxilaiset eivät voi astua tällekään mielettömälle ja rikolliselle tielle, sillä tämä tie repisi pohjan kaikelta proletaarisen vallankumouksen voiton mahdollisuudelta, se työntäisi talonpoikaiston pitkäksi aikaa proletariaatin vihollisten leiriin.

Vastauksen tähän kysymykseen antoi Lenin teoksissaan "elintarvikeverosta" ja kuuluisassa "osuustoimintasuunnitelmassaan".

Leninin vastaus on lyhyesti sanoen seuraava:

a) ei pidä päästää ohi edullisia ehtoja vallan valtaamiseksi, valta on vallattava proletariaatin käsiin odottamatta sitä, milloin kapitalismi saa taloudellisesti hävitetyksi pienten ja keskisuurten yksityistuottajain monimiljoonaisen väestön;

b) on pakkoluovutettava tuotantovälineet teollisuudessa ja annettava ne koko kansan omaisuudeksi;

c) mitä tulee pieniin ja keskisuuriin yksityistuottajiin, niin heidät on yhdistettävä asteittaisesti tuotanto-osuuskuntiin, s.o. suuriin maataloustuotantolaitoksiin, kolhooseihin;

d) kehitettävä kaikin voimin teollisuutta ja luotava kolhooseille nykyaikaisen suurtuotannon teknillinen perusta, ja tällöin ei kolhooseja pidä pakkoluovuttaa, vaan päinvastoin on varustettava niitä voimaperäisesti ensiluokkaisilla traktoreilla ja muilla koneilla;

e) kaupungin ja maaseudun, teollisuuden ja maatalouden välistä taloudellista liittoyhteyttä varten on säilytettävä vissiksi aikaa tavaratuotanto (vaihto oston ja myynnin välityksellä) **alnoana** talonpojille **soplvana** muotona taloudellisia yhteyksiä varten kaupungin kanssa sekä kehitettävä täyteen mittaansa neuvostokauppa — valtion kauppa sekä osuuskunnallinen ja kolhoosikauppa — tunkien kaikki ja kaikenlaiset kapitalistit pois tavaranvaihdosta.

Sosialistisen rakennustyömme historia osoittaa, että tämä Leninin viitoittama kehitystie on osoittautunut täydellisesti oikeaksi.

Ei voi olla epäilystäkään siitä, etteikö tämä kehitystie olisi ainoa mahdollinen ja tarkoituksenmukainen tie sosialismin voittoa varten kaikille niille kapitalistisille maille, joissa on enemmän tai vähemmän lukuisa pienten ja keskisuurten tuottajain luokka.

Sanotaan, että kuitenkin tavaratuotannon pitää kaikissa oloissa johtaa ja että se johtaa ehdottomasti kapitalismiin. Se ei pidä paikkaansa. Ei aina eikä kaikissa oloissa! Ei pidä samaistaa tavaratuotantoa kapitalistisen tuotannon kanssa. Ne ovat kaksi eri asiaa. Kapitalistinen tuotanto on tavaratuotannon korkein muoto. Tavaratuotanto johtaa kapitalismiin vain siinä tapauksessa, jos on olemassa tuotantovälineiden yksityisomistus, jos työvoima esiintyy markkinoilla tavarana, jota kapitalisti voi ostaa ja riistää tuotantoprosessissa, jos maassa on siis olemassa riistojärjestelmä, jossa kapitalistit riistävät palkkatyöläisiä. Kapitalistinen tuotanto alkaa siellä, missä tuotantovälineet ovat keskittyneet yksityisten käsiin ja missä työläisten, jotka ovat vailla tuotantovälineitä, on pakko myydä työvoimaansa tavarana. Ilman sitä ei ole kapitalistista tuotantoa.

Mutta entä ellei ole olemassa näitä ehtoja, jotka muuttavat tavaratuotannon kapitalistiseksi tuotannoksi, elleivät tuotantovälineet enää ole yksityistä, vaan sosialistista omaisuutta, ellei ole olemassa palkkatyön järjestelmää eikä työvoima esiinny enää tavarana, jos riistojärjestelmä on jo kauan sitten likvidoitu, — kuinka silloin on meneteltävä: voidaanko silloin katsoa tavaratuotannon johtavan kuitenkin kapitalismiin? Ei, ei voida katsoa. Mutta meidän yhteiskuntammehan on juuri sellainen yhteiskunta, jossa ei ole enää pitkiin aikoihin ollut tuotantovälineiden yksityisomistusta, palkkatyön järjestelmää eikä riistojärjestelmää.

Tavaratuotantoa ei saa pitää minään itsekohteisena, ympäröivistä taloudellisista oloista riippumattomana ilmiönä. Tavaratuotanto on vanhempi kuin kapitalistinen

tuotanto. Se oli olemassa orjajärjestelmän oloissa ja palveli sitä, mutta se ei kuitenkaan johtanut kapitalismiin. Se oli olemassa feodalismin oloissa ja palveli sitä, mutta siitä huolimatta, vaikka se valmisteli eräitä ehtoja kapitalistiselle tuotannolle, se ei kuitenkaan vienyt kapitalismiin. Herää kysymys, minkä tähden tavaratuotanto ei voisi määrätyn kauden kuluessa palvella myöskin meidän sosialistista yhteiskuntaamme viemättä kapitalismiin, kun otamme huomioon, ettei tavaratuotanto meillä ole levinnyt niin rajattomasti ja kaikkikäsittäväksi kuin kapitalistisissa oloissa, että se on meillä pantu tiukasti määrättyihin puitteisiin sellaisten ratkaisevien taloudellisten ehtojen ansiosta kuin on tuotantovälineiden yhteiskunnallinen omistus, palkkatyön järjestelmän likvidoiminen, riistojärjestelmän likvidoiminen?

Sanotaan, että sen jälkeen, kun maassamme vakiintui vallitsevaksi tuotantovälineiden yhteiskunnallinen omistus ja kun likvidoitiin palkkatyön ja riiston järjestelmä, on tavaratuotannon olemassaolo menettänyt merkityksensä, että sen tähden olisi tavaratuotanto poistettava.

Sekään ei pidä paikkaansa. Nykyään meillä on olemassa sosialistisen tuotannon kaksi perusmuotoa: valtion tuotanto, joka on koko kansalle kuuluvaa, ja kolhoositurtanto, jota ei voida sanoa koko kansalle kuuluvaksi. Valtion tuotantolaitoksissa tuotantovälineet ja tuotannon tuotteet ovat koko kansalle kuuluvaa omaisuutta. Sen sijaan kolhoosilaitoksissa, vaikka tuotantovälineet (maa, koneet) kuuluvatkin valtiolle, tuotannon tuotteet ovat kuitenkin eri kolhoosien omaisuutta, koska työ samoin kuin siemenetkin kolhooseissa ovat omaa, itselle kuuluvaa, ja koska maasta, joka on annettu kolhooseille ikuiseen käyttöön, kolhoosit asiallisesti kuitenkin määräävät aivan kuin omasta omaisuudestaan siitä huolimatta, vaikka ne eivät voikaan sitä myydä, ostaa, antaa vuokralle eikä pantata.

Tämä seikka johtaa siihen, että valtio voi määrätä vain valtiolle kuuluvien tuotantolaitosten tuotteista, kun taas kolhoosien tuotteista, jotka ovat niiden omaisuutta, määräävät vain kolhoosit. Mutta kolhoosit eivät halua luovuttaa tuotteitaan muuten kuin tavaroina, joiden vaihdosta ne haluavat saada tarvitsemiaan tavaroita. Kolhoosit eivät tällä kertaa hyväksy muita taloudellisia yhteyksiä kaupunkiin kuin tavarayhteyden, kuin oston ja myynnin välityksellä tapahtuvan vaihdon. Sen tähden tavaratuotanto ja tavaranvaihto ovat meillä nykyään samanlainen välttämättömyys kuin ne olivat, sanokaamme, kolmisenkymmentä vuotta sitten, jolloin Lenin julisti tavaranvaihdon kaikinpuolisen laajentamisen välttämättömyyttä.

Tietysti sitten, kun kahden tuotannollisen perussektorin, valtion ja kolhoosisektorin, tilalle tulee yksi, kaikkikäsittävä tuotantosektori, jolla on valta määrätä maan koko kulutustarviketuotannosta, niin tavarankiertokulku "rahatalouksineen" katoaa pois tarpeettomana aineksena kansantaloudessa. Mutta niin kauan kuin asia ei vielä ole siten, kun on olemassa kaksi tärkeintä tuotantosektoria, pitää tavaratuotannon ja tavarankiertokulun pysyä voimassa kansantalousjärjestelmämme tarpeellisena ja sangen hyödyllisenä aineksena. Millä tavalla yhtenäisen, yhdistyneen sektorin muodostuminen tulee tapahtumaan, sitenkö, että valtion sektori yksinkertaisesti nielee kolhoosisektorin, mikä on tuskin luultavaa (koska se käsitettäisiin kolhoosien pakkoluovutukseksi), vaiko sellaisen **koko kansan** yhtenäisen talouselimen järjestämisen tietä (jossa olisi edustus sekä valtion teollisuudesta että kolhooseista), jolla olisi oikeus ensin pitää tiliä maan kaikista kulutustarviketuotteista ja aikaa voittaen myöskin jaotella tuotteet, sanokaamme, tuotteiden vaihdon muodossa, — se on eri kysymys, joka vaatii erillistä käsittelyä.

Siis **meidän** tavaratuotantomme ei ole tavallista tavaratuotantoa, vaan erikoislaatuista tavaratuotantoa, tavaratuotantoa ilman kapitalisteja, sellaista tavaratuotan-

toa, joka on tekemisissä pääasiassa yhteenliittyneiden sosialististen tuottajain (valtio, kolhoosit, osuustoiminta) tavaroiden kanssa, jonka vaikutuspiiri on rajoitettu henkilökohtaisen kulutuksen esineisiin, joka ei ilmeisesti voi mitenkään kehittyä kapitalistiseksi tuotannoksi ja jonka osana on "rahatalouksineen" palvella sosialistisen tuotannon kehittämisen ja lujittamisen asiaa.

Sen tähden aivan väärässä ovat ne toverit, jotka sanovat, että koska sosialistinen yhteiskunta ei likvidoi tavaratuotantomuotoja, on meillä muka palautettava voimaan kaikki kapitalismille ominaiset taloustieteelliset kategoriat: työvoima tavaramuodossa, lisäarvo, pääoma, pääomasta saatava voitto, voiton keskimääräinen suhdeluku j.n.e. Nämä toverit sekoittavat tavaratuotannon ja kapitalistisen tuotannon toisiinsa ja olettavat, että koska on olemassa tavaratuotanto, niin pitää olla myöskin kapitalistinen tuotanto. He eivät ymmärrä sitä, että meidän tavaratuotantomme eroaa perusteellisesti tavaratuotannosta kapitalismin oloissa.

Enemmänkin, olen sitä mieltä, että on hyljättävä pois eräitä muitakin käsitteitä, jotka on otettu Marxin "Pääomasta", jossa Marx analysoi kapitalismia, ja joita liimataan keinotekoisesti meidän sosialistisiin suhteisiimme. Tarkoitan muun muassa sellaisia käsitteitä kuin "välttämätön" ja "lisä"-työ, "välttämätön" ja "lisä"-tuote, "välttämätön" ja "lisä"-aika. Marx analysoi kapitalismia saadakseen selville työväenluokan riistämisen lähteen, lisäarvon, ja antaakseen työväenluokalle, joka on vailla tuotantovälineitä, henkisen aseen kapitalismin kukistamista varten. On selvää, että Marx käyttää tällöin käsitteitä (kategorioita), jotka vastaavat täydellisesti kapitalistisia suhteita. Mutta on enemmän kuin kummallista käyttää näitä käsitteitä nyt, jolloin työväenluokka ei ole vailla valtaa ja tuotantovälineitä, vaan päinvastoin pitää käsissään valtaa ja omistaa tuotantovälineet. Melko järjettömältä kuulostaa

kun nyt, meidän järjestelmässämme, puhutaan työvoimasta tavarana ja työläisten "palkkauksesta": ikään kuin tuotantovälineet omistava työväenluokka palkkautuisi itse itselleen työhön ja itse myisi itselleen työvoimaansa. Yhtä kummallista on nyt puhua "välttämättömästä" ja "lisä"-työstä: ikään kuin meidän oloissamme se työläisten työ, mikä on annettu yhteiskunnalle tuotannon laajentamiseen, sivistyksen ja terveydenhoidon kehittämiseen, maanpuolustuksen järjestämiseen j.n.e., ei olisi työväenluokalle, joka on nyt vallassa, aivan yhtä välttämätöntä kuin sekin työ, mikä on kulutettu työläisen ja hänen perheensä henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämiseen.

On mainittava, että teoksessaan "Gothan ohjelman arvostelua", jossa Marx ei enää tutki kapitalismia, vaan muun muassa kommunistisen yhteiskunnan ensimmäistä vaihetta, hän tunnustaa sen työn, joka on annettu yhteiskunnalle tuotannon laajentamiseen, sivistykseen, terveydenhoitoon, hallinnollisiin menoihin, reservien muodostamiseen j.n.e., yhtä välttämättömäksi kuin on sekin työ, joka on kulutettu työväenluokan kulutustarpeiden tyydyttämiseen.

Olen sitä mieltä, että taloustieteilijöittemme on tehtävä loppu tästä epäsuhteesta vanhojen käsitteiden ja sosialistisessa maassamme vallitsevan uuden asiaintilan välillä, vaihtaen vanhat käsitteet uusiin, uutta asiaintilaa vastaaviin käsitteisiin.

Me olemme voineet sietää tätä epäsuhdetta vissiin ajankohtaan saakka, mutta nyt on tullut aika, jolloin meidän on vihdoinkin likvidoitava tämä epäsuhde.

3. KYSYMYS ARVOLAISTA SOSIALISMIN OLOISSA.

Toisinaan kysytään: onko meillä olemassa arvolaki ja vaikuttaako se meillä, sosialistisen järjestelmämme oloissa?

Kyllä, se on olemassa ja vaikuttaa. Siellä, missä on tavaroita ja tavaratuotantoa, ei voi olla olematta myöskään arvolakia.

Arvolain vaikutuspiiri ulottuu meillä ennen kaikkea tavarankiertokulkuun, tavaroiden vaihtamiseen myynnin ja oston kautta, pääasiallisesti henkilökohtaista kulutusta palvelevien tavaroiden vaihtamiseen. Siinä, tällä alalla, säilyy arvolailla tietysti visseissä rajoissa säännöstelijän osuus.

Mutta arvolain vaikutus ei rajoitu tavarankiertokulun piiriin. Se ulottuu myöskin tuotantoon. Tosin arvolailla ei ole säännöstelevää merkitystä sosialistisessa tuotannossamme, mutta sillä on silti vaikutusta tuotantoon, ja sitä ei voida jättää huomioimatta tuotannon johtamisessa. Asia on siten, että ne kulutustuotteet, joita tarvitaan korvaamaan tuotantoprosessissa käytetyn työvoiman kulutusta, meillä tuotetaan ja realisoidaan tavaroina, jotka ovat arvolain vaikutuksen alaisia. Tässä juuri avautuukin arvolaille mahdollisuus vaikuttaa tuotantoon. Tämän yhteydessä tuotantolaitoksissamme on ajankohtainen merkitys sellaisilla kysymyksillä kuin on kysymys taloudellisesta itsekorvauksesta (хозяйственный расчет) ja kannattavaisuudesta, kysymys tuotantokustannuksista, kysymys hinnoista j.n.e. Sen vuoksi tuotantolaitoksemme eivät voi eikä niiden pidä jättää huomioimatta arvolakia.

Onko se hyvä asia? Se ei ole huono asia. Nykyisissä oloissamme se ei todellakaan ole huono asia, sillä tämä seikka kasvattaa taloustoimitsijoitamme hoitamaan järkiperäisesti tuotantoa ja totuttaa heitä kuriin. Se ei ole paha asia, sillä se opettaa taloustoimitsijoitamme laskemaan tuotannollisia suureita, laskemaan niitä tarkasti ja yhtä tarkasti ottamaan huomioon reaaliset asiat tuotannossa eikä lörpöttelemään "likimääräisistä tiedoista", jotka on tuulesta temmattu. Se ei ole huono asia, sillä se opettaa taloustoimitsijoitamme etsimään, löytämään ja käyttämään hyväksi tuotannon uumenissa piileviä näkymättömiä reser-

vejä eikä polkemaan niitä jalkoihin. Se ei ole huono asia, sillä se opettaa taloustoimitsijoitamme parantelemaan systemaattisesti tuotantomenetelmiä, alentamaan tuotantokustannuksia, noudattamaan taloudellista itsekorvausta ja pyrkimään siihen, että laitokset olisivat kannattavia. Se on hyvä käytännön koulu, joka jouduttaa talouskaadereittemme kasvua ja heidän muuttumistaan oikeiksi sosialistisen tuotannon johtajiksi nykyisessä kehitysvaiheessa.

Pulma ei ole siinä, että arvolaki vaikuttaa meillä tuotantoon. Pulma on siinä, että taloustoimitsijamme ja suunnittelijamme, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, tuntevat huonosti arvolain vaikutuksen, eivät tutki sitä eivätkä osaa huomioida sitä laskelmissaan. Tällä oikeastaan onkin selitettävissä se sekasotku, joka meillä yhä vielä vallitsee hintapolitiikan kysymyksissä. Tässä eräs lukuisista esimerkeistä. Joku aika sitten päätettiin panna järjestykseen puuvillan hintojen ja viljan hintojen välinen suhde puuvillan viljelyksen etuja silmälläpitäen, täsmentää puuvillanviljelijöille myytävän viljan hinnat ja kohottaa valtiolle luovutettavan puuvillan hintoja. Sen yhteydessä taloustoimitsijamme ja suunnittelijamme tekivät ehdotuksen, joka ei voinut olla hämmästyttämättä Keskuskomitean jäseniä, sillä tuon ehdotuksen mukaan viljatonnin hinta ehdotettiin melkein samaksi kuin puuvillatonnin hinta; tällöin viljatonnin hinta rinnastettiin valmiin leivän hintaan tonnilta. Keskuskomitean jäsenten huomautuksiin siitä, että valmiin leivän hinta pitää olla tonnilta korkeampi kuin viljatonnin hinta, koska siihen tulee lisämenoja jauhatuksesta ja leipomisesta, ja että puuvilla on yleensä paljon kalliimpaa kuin vilja, jota todistavat myöskin puuvillan ja viljan maailmanhinnat, — eivät ehdotuksen tekijät osanneet sanoa mitään järjellistä. Sen vuoksi Keskuskomitean oli otettava tämä asia omiin käsiinsä, alennettava viljan hintoja ja kohotettava puuvillan hintoja. Miten olisi käynyt, jos näiden tovereiden ehdotus olisi

saanut lainvoiman? Me olisimme saattaneet puuvillanviljelijät taloudelliseen häviöön ja jääneet puuvillatta.

Merkitseekö tämä kaikki kuitenkaan sitä, että arvolain vaikutuksella olisi meillä sama väljyys kuin kapitalismin oloissa, että arvolaki olisi meillä tuotannon säännöstelijä? Ei, ei se sitä merkitse. Todellisuudessa arvolain vaikutuspiiri on meidän talousjärjestelmässämme tiukasti rajoitettu ja pantu visseihin puitteisiin. Edellä jo sanottiin, että tavaratuotannon vaikutuspiiri järjestelmämme oloissa on rajoitettu ja pantu puitteisiin. Samaa on sanottava myöskin arvolain vaikutuspiiristä. Epäilemättä se, ettei ole olemassa tuotantovälineiden yksityisomistusta ja että tuotantovälineet on yhteiskunnallistettu niin kaupungissa kuin maaseudullakin, ei voi olla rajoittamatta arvolain vaikutuspiiriä ja sen tuotantoon vaikuttamisen astetta.

Samaan suuntaan vaikuttaa kansantalouden suunnitelmallisen (suhteellisuutta noudattavan) kehityksen laki, joka on tullut kapitalistisen kilpailun ja tuotannon anarkian lain tilalle.

Samaan suuntaan vaikuttavat vuosisuunnitelmamme ja viisivuotissuunnitelmamme sekä yleensä koko talouspolitiikkamme, jotka nojautuvat kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen lain vaatimuksiin.

Kaikki tämä yhdessä johtaa siihen, että arvolain vaikutuspiiri on meillä tiukasti rajoitettu eikä arvolaki voi järjestelmämme oloissa näytellä tuotannon säännöstelijän osaa.

Tällä oikeastaan onkin selitettävissä se "hämmästyttävä" tosiasia, että sosialistisen tuotantomme herkeämättömästä ja myrskyisestä kasvusta huolimatta arvolaki ei meillä johda liikatuotannon kriiseihin, samalla kun samainen arvolaki, jolla on laaja vaikutuspiiri kapitalismin oloissa, huolimatta tuotannon kasvun alhaisesta vauhdista kapitalistisissa maissa, — johtaa ajoittaisiin liikatuotannon kriiseihin.

Sanotaan, että arvolaki on pysyvä laki, joka on ehdoton historiallisen kehityksen kaikkia aikakausia varten, että vaikka arvolaki menettääkin voimansa vaihtosuhteiden säännöstelijänä kommunistisen yhteiskunnan toisen vaiheen kaudella, niin se säilyttää silti tässä kehitysvaiheessa voimansa säännöstelijänä, joka säätää suhteet tuotannon eri alojen välillä, säännöstelee työnjaon tuotannon eri alojen välillä.

Se ei pidä laisinkaan paikkaansa. Arvo, samoin kuin arvolakikin, on historiallinen kategoria, joka on sidottu tavaratuotannon olemassaoloon. Tavaratuotannon kadotessa katoaa myöskin arvo eri muotoineen sekä arvolaki.

Kommunistisen yhteiskunnan toisessa vaiheessa ei tuotteiden valmistukseen kulutetun työn määrää tulla mittaamaan kiertoteitse, ei arvon ja sen eri muotojen välityksellä, kuten on laita tavaratuotannon oloissa, vaan suoraan ja välittömästi — tuotteiden valmistukseen kulutetun ajan määrällä, tuntimäärällä. Mitä tulee työnjakoon, niin työnjakoa eri tuotantoalojen välillä ei tulla säännöstelemään arvolailla, joka menettää voimansa siihen mennessä, vaan sen tulee säännöstelemään yhteiskunnan tuotetarpeiden kasvu. Se on oleva yhteiskunta, jossa yhteiskunnan tarpeet tulevat säännöstelemään tuotantoa ja yhteiskunnan tarpeiden luetteloimisella tulee olemaan ensisijainen merkitys suunnitteluelimille.

Aivan väärä on niin ikään väite, että nykyisen talousjärjestelmämme oloissa, kommunistisen yhteiskunnan ensimmäisessä kehitysvaiheessa, arvolaki muka säännöstelee työnjaon "määräsuhteet" tuotannon eri alojen välillä.

Jos se pitäisi paikkansa, niin olisi käsittämätöntä, miksi meillä ei kehitetä täydellä vauhdilla kevyttä teollisuutta, joka on kaikkein kannattavinta teollisuutta, etusijaisena raskaaseen teollisuuteen verraten, joka on usein vähem-

män kannattavaa ja toisinaan jopa kokonaan kannattamatonta?

Jos se pitäisi paikkansa, niin olisi käsittämätöntä, miksi meillä ei suljeta useita toistaiseksi vielä kannattamattomia raskaan teollisuuden tuotantolaitoksia, joissa työläisten työ ei anna "tarvittavaa tehoa", ja miksi ei avata uusia ehdottomasti kannattavia kevyen teollisuuden tuotantolaitoksia, joissa työläisten työ voisi antaa "suuremman tehon"?

Jos se pitäisi paikkansa, niin olisi käsittämätöntä, miksi meillä ei siirretä työläisiä huonosti kannattavista, vaikkakin kansantaloudelle sangen tarpeellisista tuotantolaitoksista, paremmin kannattaviin tuotantolaitoksiin, arvolain mukaisesti, joka muka säännöstelee työnjaon "määräsuhteet" tuotantoalojen välillä?

Ilmeistä on, että jos seuraisimme näiden tovereiden jälkiä, niin meidän olisi luovuttava tuotantovälineiden tuottamisen ensisijaisuudesta kulutusvälineiden tuottamisen hyväksi. Mutta mitä merkitsee luopuminen tuotantovälineiden tuottamisen ensisijaisuudesta? Se merkitsee kansantaloutemme herkeämättömän kasvumahdollisuuden hävittämistä, sillä mahdotonta on toteuttaa kansantalouden herkeämätöntä kasvua, ellei samalla anneta ensisijaisuutta tuotantovälineiden tuottamiselle.

Nämä toverit unohtavat sen, että arvolaki voi olla tuotannon säännöstelijänä vain kapitalismin oloissa, jolloin vallitsee tuotantovälineiden yksityisomistus, jolloin on olemassa kapitalistinen kilpailu, tuotannon anarkia ja liikatuotannon kriisejä. He unohtavat sen, että arvolain vaikutuspiiriä meillä rajoittaa se, että meillä on tuotantovälineiden yhteiskunnallinen omistus, että on vaikuttamassa kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen laki, — siis sitä rajoittavat myöskin vuosisuunnitelmamme ja viisivuotissuunnitelmamme, jotka ovat tämän lain vaatimusten likipitäistä heijastusta.

Eräät toverit tekevät tästä sen johtopäätöksen, että kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen laki ja kansantalouden suunnittelu hävittävät pois tuotannon kannattavuusperiaatteen. Se ei laisinkaan pidä paikkaansa. Asia on juuri päinvastoin. Ellei kannattavuutta oteta erillisten tuotantolaitosten tahi tuotantoalojen kannalta eikä yhden vuoden puitteissa, vaan koko kansantalouden kannalta ja, sanokaamme, 10—15 vuoden puitteissa, mikä olisi ainoa oikea kanta kysymykseen, niin erillisten tuotantolaitosten tahi tuotantoalojen tilapäinen ja epävakaa kannattavuus ei voi olla mitenkään verrattavissa siihen kestävän ja vakituisen kannattavuuden korkeampaan muotoon, minkä kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen lain vaikutus ja kansantalouden suunnittelu meille antavat, vapauttaen meidät ajoittaisista talouskriiseistä, jotka hävittävät kansantaloutta ja tuottavat yhteiskunnalle suunnatonta aineellista vahinkoa, sekä taaten meille kansantalouden herkeämättömän kasvun ja sen nopean vauhdin.

Lyhyemmin sanoen: on epäilemätöntä, että nykyisissä sosialistisissa tuotanto-oloissamme arvolaki ei voi olla "määräsuhteiden säännöstelijänä" työnjaossa tuotannon eri alojen välillä.

4. KYSYMYS VASTAKOHTAISUUDEN HÄVITTÄMISESTÄ KAUPUNGIN JA MAASEUDUN VÄLILLÄ, HENKISEN JA RUUMIILLISEN TYÖN VÄLILLÄ SEKÄ KYSYMYS NIIDEN VÄLILLÄ OLEVIEN EROAVAISUUKSIEN POISTAMISESTA.

Tämä otsikko koskettelee useita probleemeja, jotka eroavat oleellisesti toisistaan, mutta yhdistän ne silti samaan lukuun en lainkaan sekoittaakseni niitä toisiinsa, vaan yksinomaan esittääkseni asian lyhyesti.

Kaupungin ja maaseudun välisen vastakohtaisuuden, teollisuuden ja maatalouden välisen vastakohtaisuuden hävittämisprobleemi on tunnettu probleemi, jonka Marx ja Engels ovat jo kauan sitten asettaneet. Tämän vasta-

kohtaisuuden taloudellisena perustana on kaupungin harjoittama maaseudun riisto, talonpoikaiston pakkoluovutus ja maaseutuväestön enemmistön joutuminen taloudelliseen häviöön teollisuuden, kaupan ja luottojärjestelmän koko kehityskulun tuloksena kapitalismin oloissa. Sen tähden kaupungin ja maaseudun välinen vastakohtaisuus kapitalismin oloissa on katsottava etujen vastakohtaisuudeksi. Tällä pohjalla onkin syntynyt maaseudun vihamielinen suhde kaupunkiin ja yleensä "kaupunkilaisväkeen".

On epäilemätöntä, että kun hävitettiin kapitalismi ja riistojärjestelmä ja kun sosialistinen järjestelmä lujittui maassamme, niin piti kadota myöskin etujen vastakkaisuuden kaupungin ja maaseudun välillä, teollisuuden ja maatalouden välillä. Ja niin kävikin. Se ääretön apu talonpoikaistollemme sosialistisen kaupungin taholta, työväenluokkamme taholta, jota talonpoikaistolle annettiin tilanherrojen ja kulakkiluokan likvidoimisessa, lujitti maaperää työväenluokan ja talonpoikaiston väliselle liitolle, ja talonpoikaiston ja sen kolhoosien järjestelmällinen varustaminen ensiluokkaisilla traktoreilla ja muilla koneilla muutti työväenluokan ja talonpoikaiston välisen liiton ystävyydeksi niiden välillä. Tietysti työläiset ja kolhoositalonpoikaisto ovat kuitenkin kaksi eri luokkaa, jotka asemansa puolesta eroavat toisistaan. Mutta tämä eroavaisuus ei missään määrin heikennä niiden välistä ystävyyttä. Päinvastoin, niiden edut käyvät samaan yhteiseen suuntaan, sosialistisen järjestelmän lujittamisen ja kommunismin voiton suuntaan. Siksi ei olekaan ihme, että maaseudun entisestä epäluottamuksesta ja sitä vähemmän sen vihasta kaupunkia kohtaan ei ole jäänyt jälkeäkään.

Kaikki tämä merkitsee sitä, että nykyinen sosialistinen järjestelmämme on jo likvidoinut maaperän vastakohtaisuudelta kaupungin ja maaseudun välillä, teollisuuden ja maatalouden välillä.

Tämä ei tietenkään merkitse sitä, että kaupungin ja maaseudun välisen vastakohtaisuuden hävittämisen pitäisi

johtaa "suurkaupunkien häviöön" (kts. Engelsin "Anti-Dühring"). Suurkaupungit eivät vain ole tuhoutumatta, vaan lisäksi syntyy uusia suurkaupunkeja kulttuurin suurimman kasvun keskuksina, joihin ei keskity ainoastaan suurta industriaa, vaan myöskin maataloustuotteiden jalostusta, sekä elintarviketeollisuuden kaikkien alojen voimakkaan kehityksen keskuksina. Tämä seikka helpottaa maan kulttuurista kukoistusta ja johtaa elinolojen tasoittumiseen kaupungissa ja maaseudulla.

Samanluontoinen tilanne meillä on myöskin henkisen ja ruumiillisen työn välillä olevan vastakohtaisuuden hävittämisprobleemin suhteen. Tämäkin probleemi on tunnettu probleemi, jonka Marx ja Engels ovat jo aikaa sitten asettaneet. Henkisen ja ruumiillisen työn välisen vastakohtaisuuden taloudellisena perustana on se, että henkisen työn edustajat riistävät ruumiillista työtä tekeviä ihmisiä. Kaikki tietävät sen eron, joka kapitalismin oloissa vallitsi tuotantolaitoksen ruumiillista työtä tekevän väen ja johtavan henkilökunnan välillä. Tunnettua on, että tämän eron pohjalla kehittyi työläisten taholta vihamielinen suhde johtajaan, mestariin, insinööriin ja muihin teknillisen henkilökunnan edustajiin, joita he pitivät vihollisinaan. On ymmärrettävää, että kun kapitalismi ja riistojärjestelmä hävitettiin, täytyi myöskin etujen vastakkaisuuden ruumiillisen ja henkisen työn väliltä kadota. Ja se on todella kadonnut nykyisessä sosialistisessa järjestelmässämme. Ruumiillisen työn tekijät ja johtava henkilökunta eivät nyt enää ole vihollisia, vaan tovereita ja ystäviä, yhtenäisen tuotantokollektiivin jäseniä, jotka ovat sydänjuuria myöten kiinnostettuja tuotannon menestymisestä ja parantamisesta. Ennen heidän välillään olleesta vihamielisyydestä ei ole jäänyt jälkeäkään.

Kokonaan toisenlainen luonne on probleemilla, joka koskee erilaisuuksien häviämistä kaupungin (teollisuuden) ja maaseudun (maatalouden) välillä, ruumiillisen ja henkisen työn välillä. Tätä probleemia eivät marxismin klassi-

kot ole asettaneet. Se on uusi probleemi, jonka sosialistisen rakennustyömme käytäntö on nostanut esiin.

Eikö tämä probleemi ole keksimällä keksitty, onko sillä jokin käytännöllinen tahi teoreettinen merkitys meille? Ei, tätä probleemia ei voida pitää keksittynä. Päinvastoin, se on meille mitä vakavin probleemi.

Jos otetaan esimerkiksi ero maatalouden ja teollisuuden välillä, niin se ei meillä sisälly ainoastaan siihen, että työolot maataloudessa eroavat työoloista teollisuudessa, vaan ennen kaikkea ja pääasiassa siihen, että teollisuudessa meillä on olemassa koko kansan yhteinen omistus tuotantovälineisiin ja tuotannon tuotteisiin, kun taas maataloudessa meillä ei ole koko kansan omistusta, vaan ryhmäomistus, kolhoosiomistus. Edellä jo sanottiin, että tämä seikka johtaa tavarankiertokulun säilymiseen, että vasta sitten, kun tämä teollisuuden ja maatalouden välillä oleva eroavaisuus katoaa, voi tavaratuotantokin kadota kaikkine siitä johtuvine seuraamuksineen. Ei siis voida kieltää sitä, että tämän maatalouden ja teollisuuden välisen oleellisen eron häviämisellä on oleva meille ensiarvoinen merkitys.

Samaa on sanottava myöskin probleemista, joka koskee henkisen työn ja ruumiillisen työn välisen oleellisen eron hävittämistä. Tälläkin probleemilla on meille ensiarvoinen merkitys. Ennen kuin sosialistinen kilpailu pääsi meillä laajaan vauhtiin joukkoliikkeenä, edistyi teollisuuden kasvu meillä vaikeasti, ja monet toverit jopa asettivat kysymyksen teollisuuden kehitysvauhdin hidastuttamisesta. Se on selitettävissä pääasiallisesti sillä, että työläisten kulttuuriteknillinen taso oli liian alhainen ja se jäi kauaksi jälkeen teknillisen henkilökunnan tasosta. Mutta asia muuttui perinpohjin sen jälkeen, kun sosialistinen kilpailu sai meillä joukkoluonteen. Nimenomaan sen jälkeen teollisuus lähti eteenpäin joudutetulla vauhdilla. Minkä takia sosialistinen kilpailu sai joukkoluonteen? Sen takia, että työläisten keskuudessa löytyi kokonaisina ryhminä tovereita, jotka eivät olleet ainoastaan omaksuneet teknillisen minimin

tietomäärän, vaan menivät edelleen, nousivat teknillisen henkilökunnan tasolle, alkoivat oikaista teknikkoja ja insinöörejä, rikkoa voimassaolleet työnormit vanhentuneina, ottaa käytäntöön uusia, nykyaikaisempia normeja j.n.e. Mitä olisi tapahtunut, elleivät vain yksityiset työläisryhmät, mutta työläisten enemmistö olisi kohottanut kulttuuri-teknillisen tasonsa insinööri-teknillisen henkilökunnan tasolle? Teollisuutemme olisi siten nostettu niin korkealle tasolle, että se olisi muiden maiden teollisuudelle saavuttamatonta. Siis ei voida kieltää sitä, että henkisen ja ruumiillisen työn välillä olevan oleellisen eron hävittämisellä kohottamalla työläisten kulttuuri-teknillinen taso teknillisen henkilökunnan tasolle on oleva meille ensisijaisen tärkeä merkitys.

Eräät toverit väittävät, että aikaa voittaen katoaa paitsi oleellinen ero teollisuuden ja maatalouden välillä, ruumiillisen ja henkisen työn välillä, myöskin **kaikkinainen** ero niiden välillä. Se ei pidä paikkaansa. Oleellisen eron hävittäminen teollisuuden ja maatalouden välillä ei voi johtaa kaiken eron häviämiseen niiden välillä. Jonkinlainen ero, vaikkakin epäoleellinen, tulee ehdottomasti jäämään, koska teollisuuden ja maatalouden työoloissa on olemassa eroavaisuutta. Teollisuudessakaan, kun otamme sen erilaiset alat, eivät työolot ole kaikkialla samanlaiset: esimerkiksi kaivostyöläisten työolot eroavat mekaanisen jalkinetehtaan työläisten työoloista, malminkaivajien työolot eroavat konerakennustehtaan työläisten työoloista. Jos kerran tämä pitää paikkansa, niin sitä suuremmalla syyllä tulee vissi ero säilymään teollisuuden ja maatalouden välillä.

Samaa on sanottava henkisen työn ja ruumiillisen työn välisestä erosta. Niiden välinen oleellinen ero kulttuuriteknillisen tason eroavaisuuden mielessä katoaa ehdottomasti pois. Mutta jonkinlainen ero, joskaan ei mikään oleellinen, tulee kuitenkin säilymään, vaikkapa vain sen takia, että tuotantolaitosten johtavan henkilökunnan työolot eivät ole samanlaiset kuin työläisten työolot.

Ne toverit, jotka väittävät päinvastaista, nähtävästi nojautuvat minun eräissä esiintymisissäni olevaan tunnettuun määritelmään, jossa puhutaan eroavaisuuden hävittämisestä teollisuuden ja maatalouden välillä, henkisen ja ruumiillisen työn välillä, tekemättä sitä varausta, että kysymys on oleellisen eron eikä kaikkinaisen eron hävittämisestä. Juuri niin ovat toverit käsittäneetkin määritelmäni, olettaen sen tarkoittavan kaikkinaisen eron hävittämistä. Mutta se merkitsee sitä, että määritelmä oli epätarkka, epätyydyttävä. Se on hyljättävä pois ja vaihdettava toiseen määritelmään, joka puhuu oleellisten eroavaisuuksien hävittämisestä ja epäoleellisten eroavaisuuksien säilymisestä teollisuuden ja maatalouden välillä, henkisen ja ruumiillisen työn välillä.

5. KYSYMYS YHTENÄISTEN MAAILMANMARKKINAIN HAJOAMISESTA JA MAAILMAN KAPITALISTISEN JÄRJESTELMÄN KRIISIN SYVENEMISESTÄ

Toisen maailmansodan ja sen taloudellisten jälkiseurausten tärkeimmäksi tulokseksi ekonomiikan mielessä on katsottava yhtenäisten, kaikkikäsittävien maailmanmarkkinain hajoaminen. Tämä seikka on määrännyt maailman kapitalistisen järjestelmän yleisen kriisin syvenemisen entisestään.

Itse toinen maailmansota oli tämän kriisin synnyttämä. Kumpikin kapitalistinen liittoutuma, pureutuen toisiinsa sodan aikana, pyrki lyömään vastustajansa ja saavuttamaan maailmanherruuden. Ne etsivät siten ulospääsyä kriisistä. Amerikan Yhdysvallat laskelmoivat lyövänsä pois vaarallisimmat kilpailijansa, Saksan ja Japanin, saavansa kaapatuksi ulkomaiset markkinat ja maailman raaka-ainevarat sekä saavutetuksi maailmanherruuden.

Mutta sota ei johtanut näiden toiveiden toteutumiseen. Tosin Saksa ja Japani lyötiin pois riveistä kolmen tärkeimmän kapitalistisen maan: Amerikan Yhdysvaltojen, Englan-

nin ja Ranskan kilpailijoina. Mutta sen ohella Kiina ja muut kansandemokraattiset maat Euroopassa lohkesivat pois kapitalistisesta järjestelmästä muodostaen yhdessä Neuvostoliiton kanssa yhtenäisen ja mahtavan sosialistisen leirin, joka seisoo kapitalismin leirin vastassa. Kahden vastakkaisen leirin olemassaolon taloudellisena tuloksena oli se, että yhtenäiset kaikkikäsittävät maailmanmarkkinat hajosivat, minkä seurauksena meillä on nyt kahdet rinnakkaiset maailmanmarkkinat, jotka seisovat samoin vastakkain.

On mainittava, että Amerikan Yhdysvallat ja Englanti yhdessä Ranskan kanssa itse edistivät, tietenkin vastoin tahtoaan, uusien rinnakkaisten maailmanmarkkinain muodostumista ja lujittumista. Ne panivat taloudelliseen saartoon Neuvostoliiton, Kiinan ja Euroopan kansandemokraattiset maat, jotka eivät tulleet mukaan "Marshall-suunnitelman" järjestelmään, luullen siten kuristavansa nämä maat. Todellisuudessa ei niitä saatukaan kuristetuksi, vaan tuloksena oli uusien maailmanmarkkinain lujittuminen.

Tietysti tässä ei kuitenkaan ole tärkeintä taloudellinen saarto, vaan se, että sodanjälkeisellä kaudella nämä maat ovat liittyneet yhteen taloudellisesti ja järjestäneet keskenään taloudellisen yhteistoiminnan ja keskinäisen avunannon. Tämän yhteistoiminnan antama kokemus osoittaa, ettei yksikään kapitalistinen maa olisi kyennyt antamaan kansandemokraattisille maille niin tehokasta ja teknillisesti pätevää apua kuin Neuvostoliitto niille antaa. Kysymys ei ole yksistään siitä, että tämä apu on maksimaalisen halpaa ja teknillisesti ensiluokkaista. Kysymys on ennen kaikkea siitä, että tämän yhteistoiminnan perustana on vilpitön halu auttaa toisiaan ja päästä yleiseen taloudelliseen nousuun. Tuloksena meillä on teollisuuden korkea kehitysvauhti näissä maissa. Voidaan varmuudella sanoa, että teollisuuden kehittyessä näin nopeaa vauhtia asiakehittyy kohta niin pitkälle, että nämä maat eivät enää

kaipaa tavaroiden tuontia kapitalistisista maista, vaan alkavat itse tuntea tarvetta toimittaa muualle oman tuotantonsa ylijäämätavaroita.

Mutta tästä seuraa, että tärkeimpien kapitalististen maiden (Amerikan Yhdysvaltojen, Englannin, Ranskan) voimien kiinnitysala maailman voimavaroihin ei tule laajenemaan, vaan supistumaan, että maailman menekkimarkkinoiden ehdot tulevat näille maille huononemaan ja teollisuuslaitosten alikuormitus näissä maissa tulee lisääntymään. Tämä oikeastaan juuri onkin maailman kapitalistisen järjestelmän yleisen kriisin syvenemistä maailmanmarkkinain hajoamisen yhteydessä.

Itse kapitalistit tuntevat tämän, sillä vaikea on olla tuntematta sellaisten markkina-alueiden kuin Neuvostoliiton ja Kiinan menettämistä. He koettavat korvata näitä vaikeuksia "Marshall-suunnitelmalla", sodankäynnillä Koreassa, kiihkeällä aseistuksella, teollisuuden militarisoimisella. Mutta tämä muistuttaa erittäin suuresti sitä, että hukkuvat tarttuvat oljenkorteen.

Tällaisen tilanteen vuoksi taloustieteilijöiden eteen nousi kaksi kysymystä:

a) Voidaanko väittää, että Stalinin tunnettu teesi markkinain suhteellisesta vakaantuneisuudesta kapitalismin yleisen kriisin kaudella, mikä on esitetty ennen toista maailmansotaa, — pysyy yhä edelleen voimassa?

b) Voidaanko väittää, että Leninin tunnettu teesi, jonka hän esitti keväällä vuonna 1916, siitä, että kapitalismin mätänemisestä huolimatta "kapitalismi kokonaisuudessaan kasvaa verrattomasti nopeammin kuin ennen", — pysyy yhä edelleen voimassa?

Mielestäni niin ei voida väittää. Toisen maailmansodan yhteydessä syntyneiden uusien olojen johdosta on katsottava, että nämä molemmat teesit ovat kadottaneet voimansa.

6. KYSYMYS SOTIEN KIERTÄMÄTTÖMYYDESTÄ KAPITALISTISTEN MAIDEN VÄLILLÄ.

Eräät toverit väittävät, että koska toisen maailmansodan jälkeen ovat kehittyneet uudet kansainväliset olosuhteet, ovat sodat kapitalististen maiden välillä lakanneet olemasta kiertämättömiä. He ovat sitä mieltä, että ristiriidat sosialismin leirin ja kapitalismin leirin välillä ovat voimakkaammat kuin ristiriidat kapitalististen maiden kesken, että Amerikan Yhdysvallat ovat alistaneet tarpeeksi muut kapitalistiset maat alaisikseen voidakseen estää niitä sotimasta keskenään ja heikentämästä toisiaan, että kapitalismin edistyneimmät ihmiset ovat oppineet kyllin paljon kahden maailmansodan kokemuksista, jotka sodat tuottivat vakavaa vauriota koko kapitalistiselle maailmalle, jotta he eivät enää salli kapitalistisia maita vedettävän uudelleen sotaan keskenään, — että kaiken tämän vuoksi sodat kapitalististen maiden välillä ovat lakanneet olemasta kiertämättömiä.

Nämä toverit erehtyvät. He näkevät pinnalla välähteleviä ulkonaisia ilmiöitä, mutta eivät näe niitä syvällä vaikuttavia voimia, jotka tulevat kuitenkin määräämään tapahtumien kulun, vaikka ne toistaiseksi vaikuttavatkin näkymättöminä.

Ulkonaisesti ikään kuin kaikki olisi "kunnossa": Amerikan Yhdysvallat ovat panneet Länsi-Euroopan, Japanin ja muut kapitalistiset maat elämään korttiannoksilla; Saksa (Läntinen), Englanti, Ranska, Italia ja Japani, jotka ovat joutuneet Yhdysvaltojen kynsiin, täyttävät kuuliaisesti Amerikan Yhdysvaltojen käskyjä. Mutta olisi väärin luulla, että tämä "hyvinvointi" voisi säilyä "iankaikkisesti", että nämä maat tulevat loputtomasti sietämään Amerikan Yhdysvaltojen herruutta ja sortoa, että ne eivät yritä tempautua irti Amerikan orjuudesta ja astua itsenäisen kehityksen tielle.

Ottakaamme ennen kaikkea Englanti ja Ranska. Epäilemättä nämä maat ovat imperialistisia maita. Halvalla

raaka-aineella ja taatuilla menekkimarkkinoilla on niille epäilemättä ensiarvoisen tärkeä merkitys. Voidaanko olettaa, että ne tulevat loppumattomasti sietämään nykyistä tilannetta, jolloin amerikkalaiset muka "Marshall-suunnitelman" muodossa annettavan "avustuksen" humussa tuppautuvat Englannin ja Ranskan talouteen pyrkien saattamaan sen Amerikan Yhdysvaltojen talouden lisäkkeeksi, jolloin amerikkalainen pääoma anastaa raaka-aineita ja menekkimarkkinoita Englannin ja Ranskan siirtomaissa ja valmistelee sillä tavoin englantilais-ranskalaisten kapitalistien korkeiden voittojen romahtamista? Eiköhän ole oikeammin sanoa, että kapitalistisen Englannin ja sen jälkiä seuraten myöskin kapitalistisen Ranskan on loppujen lopuksi pakko riistäytyä irti Amerikan Yhdysvaltojen syleilystä ja ryhtyä selkkaukseen niitä vastaan turvatakseen itselleen itsenäisen aseman ja tietysti myös korkeat voitot?

Siirtykäämme tarkastelemaan tärkeimpiä voitettuja maita, Saksaa (Länsi-Saksaa) ja Japania. Nämä maat ovat nyt surkeassa tilassa Amerikan imperialismin saappaananturan alla. Amerikkalaisten miehitys-"komento" on kahlehtinut niiden teollisuuden ja maatalouden, niiden kaupan, niiden ulko- ja sisäpolitiikan, koko niiden elämän. Mutta vielä eilen nämä maat olivat imperialistisia suurvaltoja, jotka järkyttivät Englannin, Amerikan Yhdysvaltojen ja Ranskan herruuden perusteita Euroopassa ja Aasiassa. Olisi ihmeisiin uskomista, jos luultaisiin, etteivät nämä yritä nousta uudelleen jaloilleen, murtaa Amerikan Yhdysvaltojen "komentoa" ja riistäytyä irti itsenäisen kehityksen tielle.

Sanotaan, että ristiriidat kapitalismin ja sosialismin välillä ovat voimakkaampia kuin ristiriidat kapitalististen maiden välillä. Teoreettisesti se on tietysti niin. Se ei ole niin ainoastaan nyt, nykyaikana, se oli niin myöskin toisen maailmansodan edellä. Ja kapitalististen maiden johtajat enemmän tai vähemmän käsittivät sen. Ja kuitenkaan toinen maailmansota ei alkanut sodasta Neuvostoliittoa vas-

taan, vaan sotana kapitalististen maiden välillä. Minkä vuoksi? Siksi, ensinnäkin, että sota Neuvostoliittoa vastaan, sotana sosialismin maata vastaan, on kapitalismille vaarallisempaa kuin sota kapitalististen maiden välillä, sillä kun sota kapitalististen maiden kesken asettaa kysymyksen ainoastaan joidenkin kapitalististen maiden ylivoimasta muihin kapitalistisiin maihin nähden, niin Neuvostoliittoa vastaan käytävän sodan täytyy ehdottomasti asettaa kysymys itsensä kapitalismin olemassaolosta. Toiseksi siksi, että kapitalistit, vaikka he "propagandaa" varten pitävätkin ääntä Neuvostoliiton agressiivisuudesta, eivät itsekään usko Neuvostoliiton agressiivisuuteen, sillä he huomioivat Neuvostoliiton rauhanpolitiikan ja tietävät, että Neuvostoliitto ei hyökkää kapitalististen maiden kimppuun.

Myöskin ensimmäisen maailmansodan jälkeen luultiin, että Saksa on lopullisesti lyöty pois riveistä, samoin kuin nytkin eräät toverit luulevat, että Japani ja Saksa on lopullisesti lyöty riveistä. Silloinkin puhuttiin ja lehdistössä pidettiin melua siitä, että Amerikan Yhdysvallat olivat asettaneet Euroopan elämään annoksilla, että Saksa ei voi enää nousta jaloilleen, että tästedes kapitalististen maiden välillä ei tule syttymään sotaa. Kuitenkin siitä huolimatta Saksa kohosi ja nousi jaloilleen suurvaltana joidenkin 15—20 vuoden kuluttua tappionsa jälkeen, riistäytyen orjuudesta ja astuen itsenäisen kehityksen tielle. Ja kuvaavaa siinä oli se, että ei kukaan muu kuin juuri Englanti ja Amerikan Yhdysvallat auttoivat Saksaa nousemaan taloudellisesti ja kohottamaan sen sota-taloudellisia mahdollisuuksia. Tietysti auttaessaan Saksaa nousemaan taloudellisesti Yhdysvaltojen ja Englannin tarkoituksena oli suunnata näin noussut Saksa Neuvostoliittoa vastaan, käyttää sitä sosialismin maata vastaan. Kuitenkin Saksa suuntasi voimansa ensi vuorossa englantilais-ranskalais-amerikkalaista blokkia vastaan. Ja kun hitleriläinen Saksa julisti sodan Neuvostoliitolle, niin englantilais-ranskalais-amerikkalainen blokki ei ainoastaan ollut yhtymättä Hitler-Sak-

saan, vaan päinvastoin sen oli pakko liittoutua Neuvostoliiton kanssa hitleriläistä Saksaa vastaan.

Kapitalististen maiden välinen taistelu markkinoista ja halu hukuttaa kilpailijansa osoittautui siis käytännöllisesti voimakkaammaksi kuin ristiriidat kapitalismin leirin ja sosialismin leirin välillä.

Herää kysymys, mitä takeita on siitä, etteivät Saksa ja Japani nouse uudelleen jaloilleen, että ne eivät yritä riistäytyä irti Amerikan orjuudesta ja päästä elämään omaa itsenäistä elämäänsä? Luulen, ettei sellaisia takeita ole olemassa.

Mutta tästä seuraa, että sotien kiertämättömyys kapitalististen maiden välillä pysyy voimassa.

Sanotaan, että Leninin teesi siitä, että imperialismi synnyttää kiertämättä sotia, on katsottava vanhentuneeksi, koska nykyään on syntynyt mahtavia kansojen voimia, jotka esiintyvät rauhan puolesta, uutta maailmansotaa vastaan. Se ei pidä paikkaansa.

Nykyisen rauhanliikkeen tarkoituksena on nostaa kansanjoukot taisteluun rauhan säilyttämiseksi, uuden maailmansodan ehkäisemiseksi. Sen päämääränä ei siis ole kapitalismin kukistaminen ja sosialismin pystyttäminen, — se rajoittuu demokraattisiin päämääriin taistelussa rauhan säilyttämiseksi. Tässä suhteessa nykyinen liike rauhan säilyttämiseksi eroaa ensimmäisen maailmansodan kaudella olleesta liikkeestä, jonka tarkoituksena oli imperialistisen sodan muuttaminen kansalaissodaksi, sillä tämä viimeksimainittu liike meni pitemmälle ja sillä oli sosialistiset tarkoitusperät.

Mahdollista on, että vissinlaisissa olosuhteissa taistelu rauhasta voi jossain kehittyä taisteluksi sosialismin puolesta, mutta se ei enää ole nykyistä rauhanliikettä, vaan liikettä kapitalismin kukistamiseksi.

Todennäköisintä on, että menestyksen sattuessa nykyinen liike rauhan puolesta, jota käydään liikkeenä rauhan säilyttämiseksi, johtaa **kyseessäolevan** sodan ehkäisemi-

seen, sen lykkäämiseen tilapäisesti, **kyseessäolevan** rauhan väliaikaiseen säilyttämiseen, sotakiihkoisen hallituksen eroamiseen ja sen vaihtamiseen toiseen hallitukseen, joka on valmis väliaikaisesti säilyttämään rauhan. Se on tietysti hyvä. Vieläpä oikein hyvä. Mutta se ei kuitenkaan vielä riitä, jotta voitaisiin hävittää yleensä sotien kiertämättömyys kapitalististen maiden välillä. Se ei ole riittävää, sillä kaikista näistä rauhanpuolustusliikkeen menestyksistä huolimatta imperialismi kuitenkin säilyy, se pysyy voimassa, — siis myöskin sotien kiertämättömyys pysyy voimassa.

Jotta tulisi poistetuksi sotien kiertämättömyys, on hävitettävä pois imperialismi.

7. KYSYMYS NYKYAIKAISEN KAPITALISMIN JA SOSIALISMIN TALOUDELLISISTA PERUSLAEISTA.

Kuten tunnettua, väittelyssä herätettiin useita kertoja kysymys kapitalismin ja sosialismin taloudellisista peruslaeista. Niistä esitettiin erilaisia mielipiteitä aina mitä mielikuvituksellisimpiin käsityksiin saakka. Tosin enemmistö väittelyn osanottajista reagoi siihen heikosti eikä siitä viitoitettu minkäänlaista ratkaisua. Kuitenkaan kukaan väittelyn osanottajista ei kieltänyt tällaisten lakien olemassaoloa.

Onko olemassa kapitalismin taloudellinen peruslaki? Kyllä, se on olemassa. Minkälainen tuo laki on, mitkä ovat sen luonteenomaiset piirteet? Kapitalismin taloudellinen peruslaki on sellainen laki, joka ei määrittele jotakin kapitalistisen tuotannon erillistä puolta tahi sen joitakin yksityisiä kehitysprosesseja, vaan tämän kehityksen kaikki tärkeimmät puolet ja kaikki pääprosessit, — siis määrittelee kapitalistisen tuotannon olemuksen, sen ydinseikan.

Ehkäpä arvolaki on kapitalismin taloudellinen peruslaki? Ei ole. Arvolaki on ennen kaikkea tavaratuotannon laki. Se oli olemassa ennen kapitalismia ja pysyy voimassa, samoin kuin tavaratuotantokin, vielä kapitalismin

kukistamisen jälkeenkin, kuten esimerkiksi meidän maassamme, tosin rajoitetuin vaikutuspiirein. Tietenkin arvolailla, jolla on laaja vaikutuspiiri kapitalismin oloissa, on suuri merkitys kapitalistisen tuotannon kehityksessä, mutta se ei suinkaan määrää kapitalistisen tuotannon olemusta eikä kapitalistisen voiton perusteita, se ei edes aseta näitä probleemeja. Sen tähden se ei voi olla nykyaikaisen kapitalismin taloudellisena peruslakina.

Samoista syistä ei myöskään kilpailun ja tuotannon anarkian laki tahi laki kapitalismin epätasaisesta kehityksestä eri maissa voi olla kapitalismin taloudellisena peruslakina.

Sanotaan, että nykyaikaisen kapitalismin taloudellisena peruslakina on voiton keskimääräisen suhdeluvun laki. Se ei pidä paikkaansa. Nykyaikainen kapitalismi, monopolistinen kapitalismi, ei voi tyytyä keskimääräiseen voittoon, jolla kaiken lisäksi on alenemistendenssi pääoman elimellisen kokoonpanon kohoamisen vuoksi. Nykyaikainen monopolistinen kapitalismi ei vaadi keskimääräistä voittoa, vaan maksimaalista voittoa, mikä on välttämätöntä laajennetun uusintamisen enemmän tai vähemmän säännöllistä toteuttamista varten.

Kapitalismin taloudellisen peruslain käsitteeseen sopii parhaiten lisäarvon laki, kapitalistisen voiton syntymisen ja kasvamisen laki. Se tosiaankin määrittelee etukäteen kapitalistisen tuotannon peruspiirteet. Mutta lisäarvon laki on liian yleinen laki, joka ei koskettele voiton korkeimman suhdeluvun probleemia, voiton korkeimman suhdeluvun takaamisen ollessa monopolistisen kapitalismin kehityksen ehto. Tämän aukon täyttämiseksi on lisäarvon lakia konkretisoitava ja kehitettävä edelleen monopolistisen kapitalismin olosuhteisiin sovellettuna, ottaen tällöin huomioon sen, että monopolistinen kapitalismi ei vaadi minkälaista voittoa tahansa, vaan nimenomaan maksimaalista voittoa. Tämä se onkin nykyaikaisen kapitalismin taloudellinen peruslaki.

Nykyaikaisen kapitalismin taloudellisen peruslain pääpiirteet ja vaatimukset voitaisiin määritellä osapuilleen tällä tavalla: maksimaalisen kapitalistisen voiton turvaaminen kyseessäolevan maan väestöenemmistön riistolla, taloudelliseen häviöön ja kurjuuteen saattamisella, toisten maiden, varsinkin takapajuisten maiden kansojen orjuuttamisella ja järjestelmällisellä rosvouksella sekä vihdoin sodilla ja kansantalouden militarisoinnilla, joita käytetään korkeimpien voittojen turvaamiseen.

Sanotaan, että keskimääräistä voittoa voitaisiin kuitenkin pitää täysin riittävänä kapitalistista kehitystä varten nykyoloissa. Se ei pidä paikkaansa. Keskimääräinen voitto on kannattavuuden alhaisin ääriraja, jonka alapuolella kapitalistinen tuotanto käy mahdottomaksi. Mutta olisi naurettavaa luulla, että nykyaikaisen monopolistisen kapitalismin pääjehut, anastaessaan siirtomaita, orjuuttaessaan kansoja ja puuhatessaan sotia, pyrkisivät turvaamaan itselleen kaiken kaikkiaan vain keskimääräisen voiton. Ei, monopolistisen kapitalismin kannustimena ei ole keskimääräinen voitto eikä ylivoitto, joka tavallisesti ylittää vain jossain määrin keskimääräisen voiton, vaan sen kannustimena on nimenomaan maksimaalinen voitto. Juuri maksimaalisten voittojen saamisen tarve sysääkin monopolistista kapitalismia sellaisiin uhkarohkeisiin askeleisiin kuin siirtomaiden ja muiden takapajuisten maiden orjuuttamiseen ja järjestelmälliseen rosvoamiseen, useiden riippumattomien maiden muuttamiseen riippuvaisiksi maiksi, uusien sotien järjestämiseen, jotka ovat nykyaikaisen kapitalismin pääjehuille parhainta "bisnessiä" maksimaalisten voittojen puristamiseksi, ja vihdoin taloudellisen maailmanherruuden valloittamisyrityksiin.

Kapitalismin taloudellisen peruslain merkitys on muun ohella siinä, että määritellen kaikki kapitalistisen tuotantotavan kehityksen tärkeimmät ilmiöt — sen nousut ja kriisit, sen voitot ja tappiot, sen ansiot ja puutteet, —

sen koko ristiriitaisen kehityksen prosessin, — se tekee mahdolliseksi käsittää ne ja selittää niitä.

Tässä eräs monilukuisista "hämmästyttävistä" esimerkeistä.

Kaikille ovat tunnettuja kapitalismin historiasta ja käytännöstä otetut tosiasiat, jotka todistavat tekniikan myrskyisää kehitystä kapitalismin oloissa, jolloin kapitalistit esiintyvät edistyneimmän tekniikan lipunkantajina ja vallankumouksellisina tuotantotekniikan kehittämisessä. Mutta tunnetaan myöskin toisenlaatuisia tosiasioita, jotka osoittavat tekniikan kehityksen pysähtymistä kapitalismin oloissa, jolloin kapitalistit esiintyvät taantumuksellisina uuden tekniikan kehittämisen alalla ja siirtyvät useinkin käsivoimatyön käyttöön.

Miten tämä huutava ristiriita on selitettävissä? Se on selitettävissä vain nykyaikaisen kapitalismin taloudellisella peruslailla, toisin sanoen välttämättömyydellä saada maksimaalisia voittoja. Kapitalismi on uuden tekniikan kannalla silloin, kun se lupaa sille suurimpia voittoja. Kapitalismi vastustaa uutta tekniikkaa ja kannattaa käsivoimatyöhön siirtymistä silloin, kun uusi tekniikka ei enää lupaa suurimpia voittoja.

Näin on asianlaita nykyaikaisen kapitalismin taloudelliseen peruslakiin nähden.

Onko olemassa sosialismin taloudellinen peruslaki? Kyllä, on olemassa. Mitkä ovat tämän lain oleelliset piirteet ja vaatimukset? Sosialismin taloudellisen peruslain oleelliset piirteet ja vaatimukset voitaisiin määritellä suunnilleen tällä tavalla: koko yhteiskunnan alituisesti kasvavien aineellisten ja kulttuuritarpeiden maksimaalisen tyydyttämisen turvaaminen sosialistisen tuotannon herkeämättömän kasvun ja täydellistymisen tietä korkeimman tekniikan perustalla.

Niinpä siis: maksimaalisten voittojen turvaamisen asemesta — yhteiskunnan aineellisten ja kulttuuritarpei-

den maksimaalisen tyydyttämisen turvaaminen; sen asemesta, että tuotanto kehittyisi keskeytyksin noususta kriisiin ja kriisistä nousuun, — tuotannon herkeämätön kasvu; tekniikan kehityksessä esiintyvien ajoittaisten keskeytysten asemesta, joita seuraa yhteiskunnan tuotantovoimien tuhoaminen, — tuotannon herkeämätön täydellisemmäksi kehittäminen korkeimman tekniikan perustalla.

Sanotaan, että sosialismin taloudellisena peruslakina on kansantalouden suunnitelmallisen ja suhteellisuutta noudattavan kehityksen laki. Se ei pidä paikkaansa. Kansantalouden suunnitelmallinen kehitys ja siis myöskään kansantalouden suunnittelu, joka enemmän tai vähemmän oikein heijastaa tätä lakia, eivät sellaisenaan vielä voi antaa mitään, ellei tiedetä, minkä tehtävän hyväksi kansantalouden suunnitelmallinen kehitys tapahtuu, tai jos tehtävä on epäselvä. Kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen laki voi antaa vastaavan tehon vain siinä tapauksessa, jos on olemassa tehtävä, jonka toteuttamiseksi kansantalouden suunnitelmallinen kehitys tapahtuu. Itse kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen laki ei voi antaa tätä tehtävää. Semmitenkään ei kansantalouden suunnittelu voi antaa sitä. Tämä tehtävä sisältyy sosialismin taloudelliseen peruslakiin sen asettamien vaatimusten muodossa, jotka on edellä esitetty. Sen vuoksi kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen lain vaikutus voi saada täyden liikkuma-alan vain siinä tapauksessa, jos se nojautuu sosialismin taloudelliseen peruslakiin.

Mitä kansantalouden suunnitteluun tulee, niin se voi tuottaa myönteisiä tuloksia vain silloin, kun noudatetaan kahta ehtoa: a) jos se heijastaa oikein kansantalouden suunnitelmallisen kehityksen lain vaatimuksia, b) jos se mukautuu kaikessa sosialismin taloudellisen peruslain vaatimuksiin.

8. MUITA KYSYMYKSIÄ.

1) Kysymys ei-taloudellisesta pakoituksesta feodalismin oloissa.

Ei-taloudellisella pakoituksella oli tietysti merkityksensä maaorjuuttaja-tilanherrojen taloudellisen vallan lujittamisessa, mutta feodalismin perustana ei ollut se, vaan feodaalinen maanomistus.

2) Kysymys kolhoosien jäsentalouksien henkilökohtaisesta omaisuudesta.

Olisi väärin, jos oppikirjan luonnoksessa sanottaisiin, että "kullakin kolhoosiin kuuluvalla jäsentaloudella on henkilökohtaisessa käytössä lehmä, pientä karjaa ja siipikarjaa". Todellisuudessa, kuten tiedetään, lehmä, pieni karja; siipikarja j.n.e. ei ole kolhoosiin kuuluvan jäsentalouden henkilökohtaisessa käytössä, vaan henkilökohtaisena omaisuutena. Sanonta "henkilökohtaisessa käytössä" on nähtävästi otettu Maatalousarttelin Mallisäännöistä. Mutta Maatalousarttelin Mallisääntöihin on tullut virhe. Neuvostoliiton Perustuslaissa, joka laadittiin suuremmalla tarkkuudella, on sanottu toisin, nimittäin:

"Kullakin kolhoosiin kuuluvalla jäsentaloudella... on henkilökohtaisena omaisuutena aputalous asuinpalstalla, asuinrakennus, hyötykarjaa, siipikarjaa ja pientä maatalouskalustoa".

Tämä on tietenkin oikein.

Sitä paitsi pitäisi sanoa yksityiskohtaisemmin, että jokaisella kolhoosilaisella on henkilökohtaisena omaisuutena yhdestä aina niin ja niin moneen lehmään saakka, riippuen paikallisista oloista, niin ja niin paljon lampaita, vuohia, sikoja (samoin siitä ja siihen saakka, riippuen paikallisista oloista) sekä rajoittamaton määrä siipikarjaa (ankkoja, hanhia, kanoja, kalkkunoita).

Näillä yksityiskohdilla on suuri merkitys rajantakaisille tovereillemme, jotka haluavat tietää tarkasti, mitä kolhoosiin kuuluvalle taloudelle oikeastaan on jäänyt

henkilökohtaiseksi omaisuudeksi sen jälkeen, kun meillä suoritettiin maatalouden kollektivisoiminen.

3) Kysymys talonpoikain tilanherroille suorittamien vuokramaksujen sekä maanostokulujen suuruudesta.

Oppikirjan luonnoksessa sanotaan, että maan kansallistamisen tuloksena "talonpoikaisto vapautui tilanherroille suoritettavista vuokramaksuista yhteiseltä määrältään noin 500 miljoonaa ruplaa vuosittain" (on sanottava "kultaruplissa"). Tämä luku olisi täsmennettävä, sillä minusta tuntuu siltä, että siinä ei ole huomioitu vuokramaksuja koko Venäjän mitassa, vaan ainoastaan enemmistössä Venäjän lääneistä. Samalla on otettava huomioon, että usein paikoin Venäjän syrjäseuduilla vuokramaksu suoritettiin luonnossa, jota seikkaa oppikirjan luonnoksen tekijät eivät nähtävästi ole ottaneet huomioon. Sitä paitsi on huomioitava vielä se, että talonpoikaisto ei vapautunut ainoastaan vuokramaksuista, vaan myöskin vuotuisista menoista maan ostoon. Onko se otettu huomioon oppikirjan luonnoksessa? Minusta tuntuu siltä, että sitä ei ole otettu huomioon, mutta se pitäisi huomioida.

4) Kysymys monopolien kiinnikasvamisesta valtiokoneistoon.

Sanonta "kiinnikasvaminen" ei kelpaa. Tämä sanonta toteaa pinnallisesti ja kuvallisesti ilmaisten monopolien ja valtion lähenemisen toisiinsa, mutta se ei tuo ilmi tämän lähentymisen taloudellista sisältöä. Asia on siten, että tässä lähentymisprosessissa ei tapahdu pelkkä kiinnikasvaminen, vaan monopolit alistavat valtiokoneiston alaisekseen. Sen tähden sana "kiinnikasvaminen" olisi hyljättävä pois ja vaihdettava se sanoihin "vattiokoneiston alistaminen monopolien alaiseksi".

5) Kysymys koneiden käytöstä Neuvostoliitossa.

Oppikirjan luonnoksessa sanotaan, että "Neuvostoliitossa käytetään koneita kaikissa tapauksissa, jolloin ne säästävät yhteiskunnalle työtä". Tämä ei ole lainkaan sitä,

mitä pitäisi sanoa. Ensiksikin, Neuvostoliitossa koneet aina säästävät työtä yhteiskunnalle, minkä vuoksi me emme tunne tapauksia, jolloin ne eivät Neuvostoliiton oloissa säästäisi yhteiskunnalle työtä. Toiseksi, koneet eivät ainoastaan säästä työtä, vaan samalla ne myöskin helpottavat työntekijäin työtä, jonka vuoksi meidän oloissamme, erotuksena kapitalismin olosuhteista, työläiset suurella halulla käyttävät koneita työprosessissa.

Sen tähden olisi sanottava, ettei missään käytetä koneita niin suurella halulla kuin Neuvostoliitossa, sillä koneet säästävät yhteiskunnalle työtä ja helpottavat työläisten työntekoa, ja koska Neuvostoliitossa ei ole työttömyyttä, työläiset käyttävät suurella halulla koneita kansantaloudessa.

6) Kysymys työväenluokan aineellisesta asemasta kapitalistisissa maissa.

Kun puhutaan työväenluokan aineellisesta asemasta, niin tavallisesti tarkoitetaan tuotannossa työskenteleviä työläisiä eikä oteta laskuihin niin sanotun työttömien reserviarmeijan aineellista asemaa. Onko oikein suhtautua sillä tavoin kysymykseen työväenluokan aineellisesta asemasta? Mielestäni se ei ole oikein. Kun on olemassa työttömien reserviarmeija, jonka jäsenet eivät voi elää muuten kuin työvoimansa myymisellä, niin työttömät eivät voi olla kuulumatta työväenluokan kokoonpanoon, mutta koska he kuuluvat työväenluokan kokoonpanoon, niin heidän kurja asemansa ei voi olla vaikuttamatta tuotannossa työskentelevien työläisten asemaan. Sen tähden olenkin sitä mieltä, että kun luonnehditaan kapitalististen maiden työväenluokan aineellista asemaa, niin olisi myöskin otettava laskuihin työttöminä olevien työläisten reserviarmeijan asema.

7) Kysymys kansallistulosta.

Olen sitä mieltä, että oppikirjan luonnokseen olisi **ehdottomasti** lisättävä uusi luku kansallistulosta.

8) Kysymys oppikirjan erikoisesta luvusta, joka koskee Leniniä ja Stalinia sosialismin poliittisen taloustieteen luojina.

Olen sitä mieltä, että oppikirjasta on poistettava luku "Marxilainen oppi sosialismista. V. I. Lenin ja J. V. Stalin sosialismin poliittisen taloustieteen luojina". Sitä ei lainkaan tarvita oppikirjassa, sillä se ei anna mitään uutta ja vain toistaa kalpeasti sen, mitä oppikirjan edellisissä luvuissa on yksityiskohtaisemmin sanottu.

Mitä muihin kysymyksiin tulee, niin minulla ei ole mitään huomautuksia tovereiden Ostrovitjanovin, Leontjevin, Shepilovin, Gatovskin ja muiden "ehdotuksiin".

9. POLIITTISEN TALOUSTIETEEN MARXILAISEN OPPIKIRJAN KANSAINVÄLINEN MERKITYS.

Mielestäni toverit eivät ota huomioon poliittisen taloustieteen marxilaisen oppikirjan koko merkitystä. Oppikirjaa ei tarvitse yksistään neuvostonuorisomme. Erikoisesti sitä tarvitsevat kaikkien maiden kommunistit ja kommunisteille myötämieliset ihmiset. Rajantakaiset toverimme haluavat tietää, millä tavalla me riistäydyimme irti kapitalistisesta orjuudesta, miten olemme uudestiluoneet maan talouden sosialismin hengessä, miten olemme saaneet aikaan ystävyyden talonpoikaiston kanssa, miten olemme päässeet siihen, että äsken vielä köyhä ja heikko maamme on muuttunut rikkaaksi ja mahtavaksi maaksi, mitä ovat kolhoosit, minkä takia me tuotantovälineiden yhteiskunnallistamisesta huolimatta emme hävitä pois tavaratuotantoa, rahaa, kauppaa j.n.e. Kaiken tämän ja paljon muuta he haluavat tietää ei yksinkertaisesti uteliaisuuden vuoksi, vaan ottaakseen oppia meistä ja käyttääkseen kokemustamme omaa maataan varten. Sen tähden poliittisen taloustieteen hyvän marxilaisen oppikirjan ilmestymisellä ei ole ainoastaan sisäpoliittinen, vaan myöskin suuri kansainvälinen merkitys.

Tarvitaan siis oppikirjaa, joka voisi olla käsikirjana vallankumoukselliselle nuorisolle ei ainoastaan maamme sisällä, vaan myöskin ulkomailla. Sen ei pidä olla liian laajan, sillä liian iso oppikirja ei kelpaa käsikirjaksi ja sen omaksuminen, siihen perehtyminen, käy vaikeaksi. Mutta sen pitää sisältää kaikki tärkein, mikä koskee niin maamme ekonomiikkaa kuin myöskin kapitalismin ja siirtomaajärjestelmän ekonomiikkaa.

Väittelyn aikana eräät toverit esittivät lisättäväksi oppikirjaan koko joukon uusia lukuja, historioitsijat esittivät historian alalta, poliitikot politiikan alalta, filosofit filosofiasta ja taloustieteilijät taloustieteestä. Mutta tämä johtaisi siihen, että oppikirja paisuisi suunnattoman laajaksi. Sitä ei tietenkään voida sallia. Oppikirja käyttää historiallista menetelmää poliittisen taloustieteen probleemien havainnollistamiseksi, mutta se ei vielä merkitse sitä, että meidän olisi tehtävä poliittisen taloustieteen oppikirjasta taloudellisten suhteiden historia.

Me tarvitsemme 500, korkeintaan 600 sivua käsittävän oppikirjan, ei sen suurempaa. Siitä tulee marxilaisen poliittisen taloustieteen käsikirja, hyvä lahja kaikkien maiden nuorille kommunisteille.

Muuten, koska ulkomaiden kommunististen puolueiden enemmistön marxilainen kehitystaso ei ole riittävän korkealla, voisi tällainen oppikirja tuottaa suurta hyötyä myöskin näiden maiden vanhemmille kaaderikommunisteille.

10. POLIITTISEN TALOUSTIETEEN OPPIKIRJALUONNOKSEN PARANTAMISTIET.

Väittelyn aikana eräät toverit "peittosivat" oppikirjan luonnosta liian kiivaasti, soimasivat sen tekijöitä virheistä ja laiminlyönneistä, väittivät, ettei luonnos ole onnistunut. Se on kohtuutonta. Tietysti oppikirjassa on virheitä ja laiminlyöntejä, — niitä on melkein aina suurissa yrityk-

sissä. Mutta olkoon miten tahansa, väittelyn osanottajain valtava enemmistö kuitenkin myönsi, että oppikirjan luonnos voidaan ottaa tulevan oppikirjan pohjaksi ja että se kaipaa vain eräitä korjauksia ja lisäyksiä. Tosiaan, ei tarvitse muuta kuin verrata oppikirjan luonnosta käytössä oleviin poliittisen taloustieteen oppikirjoihin, jotta voidaan tehdä johtopäätös, että oppikirjan luonnos on päätänsä korkeammalla nykyisiä oppikirjoja. Se on oppikirjaluonnoksen laatijoiden suuri ansio.

Olen sitä mieltä, että oppikirjan luonnoksen parantamiseksi olisi nimitettävä vähälukuinen komissio ottaen siihen ei ainoastaan oppikirjan tekijät eikä ainoastaan väittelyn osanottajain enemmistön kannattajia, vaan myöskin enemmistön vastustajia, oppikirjan luonnoksen kiivaita arvostelijoita.

Hyvä olisi ottaa komissioon myöskin kokenut tilastotieteilijä numeroiden tarkistamista varten ja uusien tilastollisten aineistojen ottamiseksi luonnokseen sekä kokenut lakimies tarkistamaan määritelmien täsmällisyyttä.

Komission jäsenet olisi vapautettava väliaikaisesti kaikesta muusta työstä, turvattava heidät täydellisesti aineellisessa suhteessa, jotta he voisivat antautua kokonaan oppikirjan laatimistyöhön.

Sitä paitsi olisi nimitettävä, sanokaamme, kolmihenkinen toimituskomissio oppikirjan lopullista toimittamista varten. Se on välttämätöntä siitäkin syystä, että saataisiin aikaan yhtenäinen tyyli, jota oppikirjan luonnoksessa ei valitettavasti ole.

Määräaika valmiin oppikirjan esittämiselle Keskuskomiteaan on 1 vuosi.

J. STALIN

1952. 1 pnä helmikuuta.

VASTAUS
tov. Aleksander Iljitsh NOTKINILLE

Toveri Notkin!

En ole kiirehtinyt vastaamaan, sillä en pidä Teidän tekemiänne kysymyksiä kiireellisinä. Semmitenkin, kun on muita, luonteeltaan kiireellisiä kysymyksiä, jotka luonnollisesti vetävät huomiota muualle Teidän kirjeestänne.

Vastaan kohta kohdalta.

Ensimmäisestä kohdasta.

"Huomautuksissa" on tunnettu väittämä siitä, että yhteiskunta ei ole voimaton tieteen lakien edessä, että ihmiset, tiedottuaan taloudelliset lait, voivat käyttää niitä yhteiskunnan etujen hyväksi. Te väitätte, että tätä väittämää ei voida ulottaa toisiin yhteiskuntamuotoihin, että se voi pitää paikkansa vain sosialismin ja kommunismin oloissa, että taloudellisten prosessien alkuvoimainen luonne esimerkiksi kapitalismin oloissa ei anna yhteiskunnalle mahdollisuutta käyttää taloudellisia lakeja yhteiskunnan etujen hyväksi.

Se ei pidä paikkaansa. Esimerkiksi porvarillisen vallankumouksen kaudella Ranskassa porvaristo käytti feodalismia vastaan tunnettua lakia siitä, että tuotantosuhteiden pitää ehdottomasti vastata tuotantovoimien luonnetta,

suisti alas feodaaliset tuotantosuhteet ja loi uudet, porvarilliset tuotantosuhteet ja saattoi nämä tuotantosuhteet yhdenmukaisiksi feodalismin uumenissa kasvaneiden tuotantovoimien luonteen kanssa. Porvaristo ei tehnyt tätä erikoisten kykyjensä ansiosta, vaan siksi, että se oli siitä kiinnostettu sydänjuuria myöten. Feodaalit eivät vastustaneet sitä tylsyytensä vuoksi, vaan siksi, että he olivat sydänjuuria myöten kiinnostettuja tämän lain toteuttamisen ehkäisemisestä.

Samaa on sanottava sosialistisesta vallankumouksesta maassamme. Työväenluokka käytti hyväkseen lakia siitä, että tuotantosuhteiden pitää ehdottomasti vastata tuotantovoimien luonnetta, suisti alas porvarilliset tuotantosuhteet, loi uudet, sosialistiset tuotantosuhteet ja saattoi ne vastaamaan tuotantovoimien luonnetta. Se ei voinut tehdä sitä erikoisten kykyjensä ansiosta, vaan siksi, että se oli sydänjuuria myöten kiinnostettu siitä. Porvaristo, joka oli ehtinyt jo muuttua edistyksellisestä voimasta, jollainen se oli porvarillisen vallankumouksen alkuvaiheessa, vastavallankumoukselliseksi voimaksi, kaikin tavoin pani vastaan tämän lain toteuttamiselle, — se ei pannut vastaan järjestymättömyytensä vuoksi eikä siksi, että taloudellisten prosessien alkuvoimainen luonne sysäsi sitä vastarintaan, vaan pääasiassa siksi, että se oli sydänjuuria myöten kiinnostettu tämän lain täytäntöönpanon vastustamisesta.

Siis:

1. Taloudellisten prosessien, taloudellisten lakien käyttämistä yhteiskunnan etujen hyväksi tapahtuu pienemmässä tahi suuremmassa määrässä ei ainoastaan sosialismin ja kommunismin oloissa, vaan myöskin muiden yhteiskuntamuotojen oloissa;

2. Taloudellisten lakien käyttämisellä on aina ja kaikkialla luokkayhteiskunnassa luokkapohja, ja lipunkantajana taloudellisten lakien käyttämisessä yhteiskunnan etujen hyväksi on aina ja kaikkialla edistyksellinen luokka, kun taas aikansa eläneet luokat vastustavat sitä.

Eroavaisuus tässä suhteessa toisaalta proletariaatin ja toisaalta muiden luokkien välillä, jotka ovat joskus historian kulussa suorittaneet kumouksia tuotantosuhteissa, on siinä, että proletariaatin luokkaedut sulautuvat yhteen yhteiskunnan valtavan enemmistön etujen kanssa, sillä proletariaatin vallankumous ei merkitse tuon tai tämän riistomuodon hävittämistä, vaan kaikenlaisen riiston hävittämistä, kun taas muiden luokkien vallankumoukset, hävittäessään vain tuon tai tämän riistomuodon, ovat rajoittuneet omien, ahtaiden luokkaetujensa puitteisiin, jotka ovat ristiriidassa yhteiskunnan enemmistön etujen kanssa.

"Huomautuksissa" puhutaan siitä luokkapohjasta, joka on taloudellisten lakien käyttämisellä yhteiskunnan etujen hyväksi. Siellä on sanottu, että "erotuksena luonnontieteen laeista, missä uuden lain selvillesaaminen ja soveltaminen tapahtuu enemmän tai vähemmän kivuttomasti, taloudellisella alalla yhteiskunnan aikansa eläneiden voimien etuihin koskevan uuden lain selvillesaaminen ja soveltaminen kohtaa mitä kiivainta vastarintaa näiden voimien taholta". Te ette ole kuitenkaan kiinnittänyt huomiotanne tähän.

Tolsesta kohdasta.

Te väitätte, että vain sosialismin ja kommunismin oloissa voidaan päästä siihen, että tuotantosuhteet vastaavat täydellisesti tuotantovoimien luonnetta ja että muiden yhteiskuntamuotojen oloissa voidaan saavuttaa vain epätäydellinen vastaavaisuus.

Se ei pidä paikkaansa. Porvarillisen vallankumouksen jälkeisellä kaudella, kun porvaristo oli hävittänyt feodaaliset tuotantosuhteet ja pystyttänyt porvarilliset tuotantosuhteet, oli ehdottomasti kausia, jolloin porvarilliset tuotantosuhteet vastasivat täydellisesti tuotantovoimien luonnetta. Päinvastaisessa tapauksessa kapitalismi ei olisi voinut kehittyä sellaisella nopeudella, jollaisella se kehittyi porvarillisen vallankumouksen jälkeen.

Edelleen, sanoja "täydellinen vastaavaisuus" ei pidä ymmärtää sanan absoluuttisessa mielessä.. Niitä ei saa ymmärtää siten, ettei sosialismin oloissa olisi muka minkäänlaista tuotantosuhteiden jälkeenjäämistä tuotantovoimien kasvusta. Tuotantovoimat ovat tuotannon liikuntakykyisin ja vallankumouksellisin voima. Ne kulkevat kieltämättä tuotantosuhteiden edellä myöskin sosialismin oloissa. Tuotantosuhteet muuttuvat tuotantovoimien luonteeseen soveltuviksi vasta vissin ajan kuluttua.

Kuinka sitten on ymmärrettävä sanat "täydellinen vastaavaisuus"? Ne on ymmärrettävä siten, että sosialismin oloissa asia ei tavallisesti kehity tuotantosuhteiden ja tuotantovoimien väliseen selkkaukseen saakka, että yhteiskunnalla on mahdollisuus ajoissa saattaa jälkeenjääneet tuotantosuhteet vastaamaan tuotantovoimien luonnetta. Sosialistisella yhteiskunnalla on mahdollisuus tehdä se, sillä sen kokoonpanossa ei ole aikansa eläneitä luokkia, jotka voisivat järjestää vastarintaa. Tietysti sosialisminkin oloissa tulee olemaan jälkeenjääviä inerttisiä voimia, jotka eivät ymmärrä tuotantosuhteissa tehtävien muutosten välttämättömyyttä, mutta niitä ei ole tietenkään vaikea voittaa päästämättä asiaa selkkaukseen saakka.

Kolmannesta kohdasta.

Teidän päätelmistänne johtuu, että Te pidätte kansallistettujen tuotantolaitostemme tuottamia tuotantovälineitä ja ennen kaikkea työvälineitä tavarana.

Voidaanko sosialistisen järjestelmämme oloissa pitää tuotantovälineitä tavarana? Mielestäni ei mitenkään voida pitää.

Tavara on sellainen tuotannon tuote, joka myydään mille ostajalle tahansa, ja kun tavara myydään, niin tavaran omistaja kadottaa omistusoikeutensa siihen, mutta ostaja tulee tavaran omistajaksi ja hän voi jälleenmyydä, pantata, mädännyttää sen. Sopivatko tuotantovälineet täl-

laiseen määritelmään? On selvää, että eivät sovi. Ensinnäkään, tuotantovälineitä ei "myydä" mille ostajalle tahansa, niitä ei "myydä" edes kolhooseille, valtio vain jaottelee ne tuotantolaitostensa kesken. Toiseksi, kun ne siirretään tuolle tai tälle tuotantolaitokselle, ei tuotantovälineiden omistaja — valtio — missään määrin menetä omistusoikeuttaan tuotantovälineisiin nähden, vaan päinvastoin säilyttää sen täydellisesti. Kolmanneksi, tuotantolaitosten johtajat, jotka saavat tuotantovälineet valtiolta, eivät vain ole tulematta niiden omistajiksi, vaan päinvastoin heidät vahvistetaan neuvostovaltion valtuutetuiksi tuotantovälineiden käytön alalla valtion antamien suunnitelmien mukaisesti.

Kuten näkyy, ei tuotantovälineitä mitenkään voida järjestelmämme oloissa panna tavaroiden kategoriaan.

Minkä tähden siinä tapauksessa kuitenkin puhutaan tuotantovälineiden arvosta, niiden tuotantokustannuksista, niiden hinnasta j.n.e.?

Kahdesta syystä.

Ensinnäkin, se on välttämätöntä hinnoittelua varten, tilityksiä varten, tuotantolaitosten tulojen ja tappioiden määrittelyä varten, tuotantolaitosten valvontaa ja kontrollia varten. Mutta tämä on vain asian muodollinen puoli.

Toiseksi, se on välttämätöntä sitä varten, että ulkomaankaupan etuja silmälläpitäen voitaisiin suorittaa tuotantovälineiden myyntiä ulkovalloille. Tällä, ulkomaankaupan alalla, mutta **vain tällä alalla,** tuotantovälineemme ovat todellakin tavaroita ja niitä todellakin myydään (ilman lainausmerkkejä).

Näin ollen asia on siten, että tuotantolaitostemme tuottamat tuotantovälineet säilyttävät ulkomaisen kauppavaihdon alalla tavaroiden ominaisuudet niin oleellisesti kuin muodollisestikin, kun taas maan sisäisessä taloudellisessa vaihdossa tuotantovälineet menettävät tavaroiden ominaisuudet, lakkaavat olemasta tavaroita ja joutuvat

arvolain vaikutuspiirin ulkopuolelle säilyttäen vain tavaroiden ulkokuoren (hinnoittelu y.m.).

Kuinka tämä omalaatuisuus voidaan selittää?

Asia on siten, että sosialistisissa olosuhteissamme taloudellinen kehitys ei tapahdu mullistusten tietä, vaan asteittaisten muutosten tietä, jolloin vanha ei yksinkertaisesti lakkaa kokonaan olemasta, vaan muuttaa olemustaan uuteen sopeutuvaksi, säilyttäen vain muotonsa ja uusi ei yksinkertaisesti hävitä vanhaa, vaan imeytyy vanhaan, muuttaa sen olemusta, sen tehtäviä, rikkomatta sen muotoa ja käyttäen sitä uuden kehitystä varten. Täten eivät ole asiat vain tavaroiden suhteen, vaan myöskin rahan suhteen taloudellisessa kierrossamme, samoin kuin myöskin pankkien suhteen, jotka menettävät vanhat tehtävänsä ja saavat uusia tehtäviä, mutta säilyttävät vanhan muodon, jota sosialistinen järjestelmä käyttää.

Jos asia otetaan muodolliselta näkökannalta, niiden prosessien kannalta, jotka tapahtuvat ilmiöiden pinnalla, niin voidaan tulla väärään johtopäätökseen siitä, että kapitalismin kategoriat muka säilyttävät voimansa meidän ekonomiikassamme. Mutta jos asia otetaan marxilaisen analyysin kannalta, joka tekee tarkan eron taloudellisen prosessin sisällön ja sen muodon välillä, kehityksen syvällisten prosessien ja pinnallisten ilmiöiden välillä, niin voidaan tulla ainoaan oikeaan johtopäätökseen siitä, että kapitalismin vanhoista kategorioista on meillä säilynyt pääasiassa muoto, ulkonäkö, sisällöltään ne ovat meillä muuttuneet perinpohjaisesti, sosialistisen kansantalouden kehityksen vaatimuksiin soveltuviksi.

Neljännestä kohdasta.

Te väitätte, että arvolailla on säännöstelevä vaikutus niiden "tuotantovälineiden" hintoihin, joita maatalous valmistaa ja jotka luovutetaan valtiolle hankintahinnoilla. Te tarkoitatte tässä sellaisia "tuotantovälineitä" kuin raaka-

aineet: esimerkiksi puuvilla. Te olisitte voinut lisätä tähän myös pellavan, villan y.m. maatalouden raaka-aineet.

Ennen kaikkea on pantava merkille, että maatalous ei tässä tapauksessa tuota "tuotantovälineitä", vaan yhtä tuotantovälinettä — raaka-ainetta. Ei saa leikitellä sanalla "tuotantovälineet". Kun marxilaiset puhuvat tuotantovälineiden tuottamisesta, niin he tarkoittavat ennen kaikkea työvälineiden tuottamista, — sitä, mitä Marx nimittää "mekaanisiksi työvälineiksi, joita kokonaisuutena voidaan nimittää tuotannon luu- ja lihassysteemiksi", joka muodostaa "yhteiskunnallisen tuotannon vissin aikakauden luonteenomaisimmat erikoispiirteet". Kun tuotantovälineiden osa (raaka-aineet) rinnastetaan tuotantovälineisiin, siinä luvussa työvälineisiin, niin se merkitsee, että rikotaan marxilaisuutta vastaan, sillä marxilaisuus pitää työvälineiden osuutta määräävänä kaikkiin muihin tuotantovälineisiin verrattuna. Jokaiselle on selvää, että raaka-aine sinänsä ei voi tuottaa työvälineitä, vaikka eräät raaka-ainelajit ovatkin välttämättömiä materiaaleina työvälineiden tuottamista varten, kun taas ilman työvälineitä ei voida tuottaa mitään raaka-aineita.

Edelleen. Onko arvolain vaikutus maatalouden tuottamien raaka-aineiden hintaan **säännöstelevää** vaikutusta, kuten Te, toveri Notkin, väitätte? Se olisi säännöstelevää, jos meillä käytäisiin "vapaata" peliä maatalouden tuottamien raaka-aineiden hinnoilla, jos meillä olisi voimassa kilpailun ja tuotannon anarkian laki, jos meillä ei olisi suunnitelmataloutta, jos raaka-aineiden tuotantoa ei säännösteltäisi suunnitelmalla. Mutta koska kansantaloutemme järjestelmässä ei ole mitään näitä "josseja", niin arvolain vaikutus maatalouden raaka-aineiden hintaan ei voi mitenkään olla säännöstelevää. Ensinnäkin, maatalouden raaka-aineiden hinnat ovat meillä kiinteät, suunnitelman säätämät, eivätkä "vapaat". Toiseksi, maatalouden raaka-aineiden tuotantomäärää ei määrittele alkuvoimaisuus eivätkä jotkin satunnaiset ainekset, vaan suunnitelma. Kolman-

neksi, maatalouden raaka-aineiden tuottamiseen tarvittavat työvälineet eivät ole keskittyneet yksityisten henkilöiden tahi henkilöryhmien käsiin, vaan valtion käsiin. Mitä kaiken tämän jälkeen jää jäljelle arvolain säännöstelevästä osuudesta? Osoittautuukin, että itse arvolaki on yllämainittujen sosialistiselle tuotannolle ominaisten tosiseikkojen säännöstelemä.

Ei siis voida kieltää sitä, että arvolaki vaikuttaa maatalouden raaka-aineiden hintojen muodostumiseen, että se on eräänä tekijänä tässä asiassa. Mutta sitä suuremmalla syyllä ei voida kieltää myöskään sitä, että tämä vaikutus ei ole eikä voi olla säännöstelevä.

Viidennestä kohdasta.

Puhuessani sosialistisen kansantalouden kannattavuudesta minä vastustin ”Huomautuksissani” eräitä tovereita, jotka väittävät, että koska suunnitelmallinen kansantaloutemme ei anna kannattaville tuotantolaitoksille suurta etusijaa ja sallii näiden tuotantolaitosten ohella myöskin kannattamattomien tuotantolaitosten olemassaolon, — niin se muka hävittää taloudesta itse kannattavuusperiaatteen. ”Huomautuksissa” on sanottu, että kannattavuutta eri tuotantolaitosten ja tuotantoalojen kannalta ei voida mitenkään verrata siihen korkeampaan kannattavuuteen, jonka sosialistinen tuotanto meille antaa vapauttaessaan meidät liikatuotannon kriiseistä ja turvaten meille tuotannon herkeämättömän kasvun.

Mutta olisi väärin tehdä tästä sellainen johtopäätös, että eri tuotantolaitosten ja tuotantoalojen kannattavuudella ei ole erikoista arvoa eikä se ansaitse sitä, että siihen kiinnitettäisiin vakavaa huomiota. Se ei tietenkään pidä paikkaansa. Eri tuotantolaitosten ja tuotantoalojen kannattavuudella on suunnaton merkitys tuotantomme kehittämisen näkökannalta. Se on otettava huomioon sekä

rakennustöitä suunniteltaessa että myöskin tuotantoa suunniteltaessa. Se on taloudellisen toimintamme aakkostotuus kehityksen nykyisessä vaiheessa.

Kuudennesta kohdasta.

On epäselvää, miten pitäisi ymmärtää kapitalismia koskevat sananne: "laajennettu tuotanto suuresti deformoidussa asussa". On sanottava, että sellaisia tuotantoja, ja kaiken lisäksi vielä laajennettuja, ei maailmassa ole.

Todennäköistä on, että sen jälkeen, kun maailmanmarkkinat jakaantuivat kahtia ja tärkeimpien kapitalistimaiden (Amerikan Yhdysvaltain, Englannin ja Ranskan) voimien kiinnityspiiri maailman voimavaroihin alkoi supistua, on kapitalismin kehityksen jaksottaisen luonteen — tuotannon kasvu ja supistuminen — täytynyt sittenkin säilyä. Tuotannon kasvu näissä maissa tulee kuitenkin tapahtumaan suppeammalla perustalla, sillä tuotannon määrä näissä maissa tulee supistumaan.

Seitsemännestä kohdasta.

Maailman kapitalistisen järjestelmän yleinen kriisi alkoi ensimmäisen maailmansodan kaudella, erityisesti sen tuloksena, kun Neuvostoliitto lohkesi pois kapitalistisesta järjestelmästä. Se oli yleisen kriisin ensimmäinen vaihe. Toisen maailmansodan kaudella alkoi yleisen kriisin toinen vaihe, erityisesti sen jälkeen, kun kapitalistisesta järjestelmästä lohkesivat pois Euroopan ja Aasian kansandemokraattiset maat. Ensimmäistä kriisiä ensimmäisen maailmansodan kaudella ja toista kriisiä toisen maailmansodan kaudella ei ole pidettävä erillisinä, toisistaan irrallisina, itsenäisinä kriiseinä, vaan maailman kapitalistisen järjestelmän yleisen kriisin kehityksen vaiheina.

Onko maailman kapitalismin yleinen kriisi vain poliittinen kriisi tahi vain taloudellinen kriisi? Ei se eikä tämä. Se on yleinen, t.s. maailman kapitalistisen järjestelmän

kaikinpuolinen kriisi, joka käsittää sekä talouden että politiikan. Tällöin on selvää, että sen perustana on toisaalta maailman kapitalistisen talousjärjestelmän yhä voimistuva hajoaminen ja toisaalta kapitalismista pois lohjenneiden maiden — Neuvostoliiton, Kiinan y.m. kansandemokraattisten maiden — kasvava taloudellinen mahti.

J. STALIN

Huhtikuun 21 pnä 1952

Tov. L. D. JAROSHENKON VIRHEISTÄ

Toveri Jaroshenko lähetti äskettäin NKP(b):n Keskuskomitean Politbyroon jäsenille tämän vuoden maaliskuun 20 pnä päivätyn kirjeen eräistä taloustieteellisistä kysymyksistä, joita käsiteltiin tunnetussa marraskuun väittelyssä. Kirje sisältää kirjoittajansa valituksen sen johdosta, ettei väittelyä koskevissa yleistävissä perusasiakirjoissa eikä myöskään toveri Stalinin "Huomautuksissa" ole tov. Jaroshenkon "katsantokanta mitenkään heijastunut". Sitä paitsi kirje sisältää tov. Jaroshenkon ehdotuksen, että hänelle annettaisiin tehtäväksi laatia "Sosialismin poliittinen taloustiede" vuoden tahi puolentoista vuoden kuluessa ja että sitä varten hänelle annettaisiin kaksi apulaista.

Arvelen, että pitää katsoa, mitä tov. Jaroshenkon valitus samoin kuin hänen ehdotuksensakin sisältävät.

Aloitamme valituksesta.

Millainen siis on tov. Jaroshenkon "katsantokanta", joka ei ole mitenkään heijastunut edellä mainituissa asiakirjoissa.

I.

Tov. JAROSHENKON PERUSVIRHE.

Jos tov. Jaroshenkon katsantokanta luonnehditaan parilla sanalla, niin on sanottava, että se on epämarxilainen ja siis syvästi virheellinen kanta.

Tov. Jaroshenkon perusvirhe on siinä, että hän loittonee marxilaisuudesta kysymyksessä tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden osuudesta yhteiskunnan kehityksessä, liioittelee suuresti tuotantovoimien osuutta ja yhtä suuresti väheksyy tuotantosuhteiden esittämää osaa ja päätyy siihen, että julistaa tuotantosuhteet sosialismin oloissa tuotantovoimien osaksi.

Tov. Jaroshenko suostuu tunnustamaan tuotantosuhteille vissinlaisen osan "antagonististen luokkaristiriitojen" oloissa, koska tällöin tuotantosuhteet "ovat ristiriidassa tuotantovoimien kehityksen kanssa". Mutta hän rajoittaa tämän osan vain kielteiseksi osaksi, tuotantovoimien kehitystä jarruttavan ja niiden kehitystä kahlehtivan tekijän osaksi. Tov. Jaroshenko ei näe tuotantosuhteilla olevan mitään muita tehtäviä, mitään myönteisiä tehtäviä.

Mitä tulee sosialistiseen järjestelmään, jossa ei enää ole "antagonistisia luokkaristiriitoja" eivätkä tuotantosuhteet "enää ole ristiriidassa tuotantovoimien kehityksen kanssa", — niin tov. Jaroshenko on sitä mieltä, että siellä katoaa tuotantosuhteilta kaikkinainen itsenäinen osa, tuotantosuhteet lakkaavat olemasta vakava kehitystekijä ja että tuotantovoimat sisällyttävät ne itseensä samalla tavalla kuin kokonaisuus sisältää osan. Sosialismin oloissa "ihmisten tuotantosuhteet", sanoo tov. Jaroshenko, "sisältyvät tuotantovoimien organisatioon tämän organisation keinona, sen momenttina" (kts. tov. Jaroshenkon kirjettä Keskuskomitean Politbyroolle).

Mikä näin ollen on sosialismin poliittisen taloustieteen perustehtävä? Tov. Jaroshenko vastaa: "Sen tähden sosialismin poliittisen taloustieteen perusprobleemi **ei ole se,** että tutkittaisiin ihmisten tuotantosuhteita sosialistisessa yhteiskunnassa, **vaan se,** että käsiteltäisiin ja kehitettäisiin tieteellinen teoria tuotantovoimien organisatiosta yhteiskunnallisessa tuotannossa, teoria kansan-

talouden kehityksen suunnittelusta" (kts. tov. Jaroshenkon puhetta väittelyn Täysistunnossa).

Tällä oikeastaan onkin selitettävissä se, että tov. Jaroshenkoa eivät kiinnosta sellaiset sosialistisen järjestelmän taloustieteelliset kysymykset kuin meidän taloudessamme esiintyvät erilaiset omistusmuodot, tavarankiertokulku, arvolaki y.m., vaan että hän pitää niitä toisarvoisina kysymyksinä, jotka aiheuttavat vain skolastisia kiistoja. Hän sanoo suoraan, että hänen sosialismin poliittisessa taloustieteessään "kiistat sosialismin poliittisen taloustieteen yksien tai toisten kategoriain — arvon, tavaran, rahan, luoton y.m. — esittämästä osasta, jotka meillä usein saavat skolastisen luonteen, **vaihdetaan** järjellisiin ajatuksiin tuotantovoimien järkiperäisestä organisatiosta yhteiskunnallisessa tuotannossa ja tällaisen organisation tieteellisestä perustelemisesta" (kts. tov. Jaroshenkon puhetta väittelyn Täysistunnon Jaostossa).

Siis poliittista taloustiedettä ilman taloustieteellisiä probleemeja.

Tov. Jaroshenko luulee, ettei tarvitse muuta kuin saada aikaan "tuotantovoimien järkiperäinen organisatio", jotta siirtyminen sosialismista kommunismiin tapahtuisi ilman erikoisia vaikeuksia. Hänen mielestään se on täysin riittävää kommunismiin siirtymistä varten. Hän julistaa suoraan, että "sosialismin oloissa päätaistelu kommunistisen yhteiskunnan rakentamiseksi muodostuu taisteluksi tuotantovoimien oikean organisation puolesta ja niiden järkiperäisen käyttämisen puolesta yhteiskunnallisessa tuotannossa" (kts. hänen puhettaan väittelyn Täysistunnossa). Tov. Jaroshenko julistaa juhlallisesti, että "Kommunismi on tuotantovoimien korkeinta tieteellistä organisatiota yhteiskunnallisessa tuotannossa"

Osoittautuu siis, että kommunistisen järjestelmän olemus rajoittuukin vain "tuotantovoimien järkiperäiseen organisatioon".

Kaikesta tästä tov. Jaroshenko tekee sen johtopäätöksen, ettei voi olla yhtenäistä poliittista taloustiedettä kaikkia yhteiskuntamuotoja varten, vaan täytyy olla kaksi poliittista taloustiedettä: toinen sosialismia edeltäneille yhteiskuntamuodoille ja sen tutkimuskohteena ovat ihmisten tuotantosuhteet, ja toinen sosialistiselle järjestelmälle, ja sen tutkimuskohteena eivät ole tuotantosuhteet, t.s. taloudelliset suhteet, vaan tuotantovoimien järkiperäistä organisatiota koskevien kysymysten tutkiminen.

Sellainen on tov. Jaroshenkon katsantokanta.

Mitä tästä katsantokannasta voidaan sanoa?

Ensinnäkään ei pidä paikkaansa se, että tuotantosuhteiden esittämä osa yhteiskunnan historiassa rajoittuu tuotantovoimien kehitystä kahlehtivan jarrun osaksi. Kun marxilaiset puhuvat tuotantosuhteiden esittämästä jarruttavasta osasta, niin he eivät tarkoita sillä kaikenlaisia tuotantosuhteita, vaan ainoastaan vanhoja tuotantosuhteita, jotka eivät enää vastaa tuotantovoimien kasvua ja niin ollen jarruttavat niiden kehitystä. Mutta paitsi vanhoja tuotantosuhteita on olemassa, kuten tunnettua, uusia tuotantosuhteita, jotka tulevat vanhojen tilalle. Voidaanko sanoa, että uusien tuotantosuhteiden esittämä osa rajoittuu tuotantovoimien jarrun osaan? Ei voida sanoa. Päinvastoin, uudet tuotantosuhteet ovat se **tärkein** ja ratkaiseva voima, joka oikeastaan määrääkin tuotantovoimien edelleen kehittymisen, sitä paitsi niiden voimakkaan edelleen kehittymisen, ja jota ilman tuotantovoimat on tuomittu kitumaan, kuten nykyisin on laita kapitalistisissa maissa.

Kukaan ei voi kieltää viisivuotiskausien aikana tapahtunutta neuvostoteollisuutemme tuotantovoimien valtavaa kehitystä. Mutta tätä kehitystä ei olisi ollut, ellemme me olisi lokakuussa 1917 vaihtaneet vanhoja, kapitalistisia tuotantosuhteita uusiin, sosialistisiin tuotantosuhteisiin. Ellei tätä kumousta olisi tapahtunut maamme tuotannollisissa, taloudellisissa suhteissa, niin tuotantovoimat kitui-

sivat meillä samalla tavalla kuin ne nyt kituvat kapitalistisissa maissa.

Kukaan ei voi kieltää maataloutemme tuotantovoimien valtavaa kehitystä viimeksi kuluneiden 20—25 vuoden aikana. Mutta tätä kehitystä ei olisi ollut, ellemme me olisi kolmekymmentäluvulla vaihtaneet vanhoja kapitalistisia tuotantosuhteita maaseudulla uusiin, kollektivistisiin tuotantosuhteisiin. Ellei tätä tuotannollista kumousta olisi tapahtunut, meidän maataloutemme tuotantovoimat kituisivat samalla tavoin kuin ne nyt kituvat kapitalistisissa maissa.

Uudet tuotantosuhteet eivät tietenkään voi pysyä eivätkä pysy ikuisesti uusina, vaan ne alkavat vanhentua ja joutua ristiriitaan tuotantovoimien edelleenjatkuvan kehityksen kanssa, ne alkavat menettää tuotantovoimien tärkeimmän liikkeellepanevan voiman merkityksen ja muuttuvat niiden jarruksi. Silloin näiden jo vanhoiksi tulleiden tuotantosuhteiden tilalle ilmaantuvat uudet tuotantosuhteet, joiden osana on olla tuotantovoimien jatkuvan kehityksen tärkeimpänä edelleenviejänä.

Tämä tuotantosuhteiden kehityksen omalaatuisuus — tuotantovoimien jarrusta niiden tärkeimmäksi edelleenviejäksi ja tärkeimmästä edelleenviejästä tuotantovoimien jarruksi — on eräs marxilaisen materialistisen dialektiikan perusaineksia. Nykyään kaikki marxilaisuuden valmistavaluokkalaisetkin tietävät sen. Mutta osoittautuu, että tov. Jaroshenko ei tiedä sitä.

Toiseksi, ei pidä paikkaansa se, että sosialismin oloissa tuotannolliset, s.o. taloudelliset suhteet kadottavat itsenäisen osuutensa, että tuotantovoimat sisällyttävät itseensä tuotantosuhteet ja että yhteiskunnallinen tuotanto sosialismin oloissa rajoittuu tuotantovoimien organisatioon. Marxilaisuus pitää yhteiskunnallista tuotantoa kokonaisuutena, jossa on kaksi puolta, joita ei voida erottaa toisistaan: yhteiskunnan tuotantovoimat (yhteiskunnan suhteet luonnonvoimiin, joita vastaan taistelemalla se

hankkii tarvittavat aineelliset hyödykkeet) ja tuotantosuhteet (ihmisten suhteet toisiinsa tuotantoprosessissa). Ne ovat yhteiskunnallisen tuotannon kaksi eri puolta, vaikka ne ovatkin erottamattomasti sidotut toisiinsa. Ja juuri sen vuoksi, kun ne ovat yhteiskunnallisen tuotannon eri puolia, ne voivat vaikuttaa toisiinsa. Kun väitetään, että toinen näistä puolista voi sisällyttää toisen itseensä ja muuttaa sen elimelliseksi osakseen, niin se merkitsee pahaa lankeemusta syntiin marxilaisuutta vastaan.

Marx sanoo:

"Tuotannossa eivät ihmiset vaikuta ainoastaan luontoon, vaan myöskin toisiinsa. He eivät voi tuottaa yhtymättä tietyllä tavalla yhteistä toimintaa varten ja toimintansa keskinäistä vaihtoa varten. Tuottaakseen ihmiset asettuvat määrättyihin yhteyksiin ja suhteisiin, ja vasta näiden yhteiskunnallisten yhteyksien ja suhteiden kautta on olemassa heidän suhteensa luontoon, tapahtuu tuotanto" (kts. "K. Marx ja F. Engels", V osa, siv. 429).

Yhteiskunnallinen tuotanto muodostuu siis kahdesta osasta, jotka kaikesta siitä huolimatta, että ne liittyvät erottamattomasti toisiinsa, heijastavat kuitenkin kahta erilaista suhteiden ryhmää: ihmisten suhteita luontoon (tuotantovoimat) ja ihmisten keskinäisiä suhteita tuotantoprosessissa (tuotantosuhteet). Vasta tuotannon molempien puolien olemassaolo yhdessä antaa meille yhteiskunnallisen tuotannon, samantekevää, onko kysymys sosialistisesta järjestelmästä tahi muista yhteiskuntamuodoista.

Tov. Jaroshenko ei ilmeisesti ole aivan samaa mieltä Marxin kanssa. Hän on sitä mieltä, että tätä Marxin väittämää ei voida soveltaa sosialistiseen järjestelmään. Juuri sen vuoksi hän rajoittaa sosialismin poliittisen taloustieteen probleemin tuotantovoimien järkiperäisen organisation tehtäväksi heittäen syrjään tuotannolliset, taloudelliset suhteet ja irroittaen tuotantovoimat niistä.

Näin ollen marxilaisen poliittisen taloustieteen asemesta tov. Jaroshenkolla syntyy siis jotakin Bogdanovin "Yleisen organisatiotieteen" tapaista.

Tällä tavoin, otettuaan sen oikean ajatuksen, että tuotantovoimat ovat tuotannon kaikkein joustavin ja vallankumouksellisin aines, tov. Jaroshenko paisuttaa tämän ajatuksen mahdottomuuksiin saakka, aina niin pitkälle, että hän kieltää tuotannollisilta, taloudellisilta suhteilta kaiken osuuden sosialismin oloissa, ja täytenäisen yhteiskunnallisen tuotannon asemesta hänellä syntyy siten yksipuolinen ja hieveröinen tuotannon teknologia, jotakin Buharinin "yhteiskunnallis-organisatoorisen tekniikan" tapaista.

Marx sanoo:

"Elämänsä yhteiskunnallisessa tuotannossa (t.s. ihmisten elämiseen tarvittavien aineellisten hyödykkeiden tuotannossa — J. St.) ihmiset asettuvat määrättyihin, välttämättömiin, heidän tahdostaan riippumattomiin suhteisiin, tuotantosuhteisiin, jotka vastaavat heidän aineellisten tuotantovoimiensa määrättyä kehitysastetta. Näiden tuotantosuhteiden kokonaisuus muodostaa yhteiskunnan taloudellisen rakenteen, sen realisen perustan, jolle juridinen ja poliittinen päällysrakennus kohoaa ja jota vastaavat yhteiskunnallisen tietoisuuden määrätyt muodot" (kts. esipuhetta kirjaan "Poliittisen taloustieteen arvostelua").

Tämä merkitsee sitä, että jokaisella yhteiskuntamuodolla, myöskin sosialistisella yhteiskunnalla, on oma taloudellinen perustansa, joka muodostuu ihmisten tuotantosuhteiden kokonaisuudesta. Herää kysymys, miten on tov. Jaroshenkolla sosialistisen järjestelmän taloudellisen perustan laita? Kuten näimme, tov. Jaroshenko on jo likvidoinut tuotantosuhteet enemmän tai vähemmän itsenäisenä alana sosialismin oloissa sisällyttäen sen vähän, mikä niistä on jäänyt jäljelle, tuotantovoimien organisatioon. Herää kysymys, onko sosialistisella järjestelmällä

omaa taloudellista perustaansa? Ilmeistä on, että koska tuotantosuhteet ovat kadonneet sosialismin oloissa enemmän tai vähemmän itsenäisenä voimana, niin sosialistinen järjestelmä jää omaa taloudellista perustaansa vaille.

Siis sosialistinen järjestelmä ilman omaa taloudellista perustaansa. Siitä syntyy aika hupaisa juttu...

Voiko yleensä olla yhteiskuntajärjestelmää ilman omaa taloudellista perustaansa? Tov. Jaroshenko on nähtävästi sitä mieltä, että se on mahdollista. Mutta marxilaisuus on sitä mieltä, että maailmassa ei ole sellaisia yhteiskuntajärjestelmiä.

Vihdoin, ei pidä paikkaansa sekään, että kommunismi on tuotantovoimien järkiperäistä organisatiota, että koko kommunistisen järjestelmän olemus rajoittuu pelkkään tuotantovoimien järkiperäiseen organisatioon ja että ei tarvitse muuta kuin organisoida tuotantovoimat järkiperäisesti, niin voidaan siirtyä kommunismiin ilman erikoisempia vaikeuksia. Meidän kirjallisuudessamme on toinen kommunismin määritelmä, toinen formula siitä, nimittäin Leninin formula: "Kommunismi on neuvostovalta plus koko maan sähköistäminen". Leninin formula ei nähtävästi miellytä tov. Jaroshenkoa ja hän vaihtaa sen omaan, omatekoiseen määritelmäänsä: "Kommunismi on tuotantovoimien korkein tieteellinen organisatio yhteiskunnallisessa tuotannossa".

Ensinnäkään kukaan ei tiedä, mitä tämä tov. Jaroshenkon mainostama tuotantovoimien "korkein tieteellinen" eli "järkiperäinen" organisatio on, mikä on sen konkreettinen sisältö? Tov. Jaroshenko on toistanut kymmeniä kertoja tuota tarumaista formulaansa puheissaan väittelyn Täysistunnossa ja jaostoissa sekä Politbyroon jäsenille osoittamassaan kirjeessä, mutta hän ei yritä missään sanallakaan selittää, miten oikeastaan on ymmärrettävä tämä tuotantovoimien "järkiperäinen organisatio", joka muka sisältää tyhjentävästi koko kommunistisen järjestelmän olemuksen.

Toiseksi, jos kerran on tehtävä valinta kahden formulan välillä, niin ei pidä heittää pois Leninin formulaa, joka on ainoa oikea formula, vaan on heitettävä pois tov. Jaroshenkon niin sanottu formula, joka on ilmeisesti keksimällä keksitty ja epämarxilainen ja joka on otettu Bogdanovin asevarastosta — hänen "Yleisestä organisatiotieteestään".

Tov. Jaroshenko luulee, että tarvitsee vain päästä tuotantovoimien järkiperäiseen organisatioon, kun jo syntyy tuotteiden runsaus ja voidaan siirtyä kommunismiin, siirtyä formulasta: "jokaiselle työnsä mukaan" formulaan: "jokaiselle tarpeittensa mukaan". Se on suuri erehdys, joka osoittaa sosialismin taloudellisen kehityksen lakien täydellistä ymmärtämättömyyttä. Tov. Jaroshenko ymmärtää sosialismista kommunismiin siirtymisen edellytykset liian yksinkertaisesti, lapsellisen yksinkertaisesti. Tov. Jaroshenko ei ymmärrä sitä, että ei voida saada aikaan enempää sellaista tuotteiden runsautta, joka tyydyttäisi kaikki yhteiskunnan tarpeet, kuin myöskään siirtymistä formulaan "jokaiselle tarpeittensa mukaan", jos jätetään voimaan sellaiset taloudelliset tosiasiat kuin kolhoosi-ryhmäomistus, tavarankiertokulku y.m.s. Tov. Jaroshenko ei käsitä sitä, että ennen kuin voidaan siirtyä formulaan "jokaiselle tarpeittensa mukaan", on käytävä yhteiskunnan taloudellisen ja kulttuurisen uudestikasvattamisen useiden vaiheiden kautta, joiden aikana työ muuttuu yhteiskunnan silmissä pelkästä elämän ylläpitämisen keinosta ensimmäiseksi elämäntarpeeksi ja yhteiskunnallinen omistus tulee yhteiskunnan olemassaolon järkkymättömäksi ja koskemattomaksi perustaksi.

Todellisen eikä deklaratiivisen kommunismiin siirtymisen valmistelemista varten on toteutettava ainakin kolme perustavaa ennakkoehtoa.

1. Ensiksi, on välttämätöntä turvata varmasti koko yhteiskunnallisen tuotannon herkeämätön kasvu, tuotantovälineiden tuotannon kasvaessa etusijaisesti, eikä tarun-

omaista tuotantovälineiden "järkiperäistä organisatiota". Tuotantovälineiden tuotannon etusijainen kasvu ei ole välttämätöntä ainoastaan sen vuoksi, että sen on turvattava kalustolla sekä omat tuotantolaitoksensa että myöskin kansantalouden kaikkien muiden alojen tuotantolaitokset, vaan myöskin sen vuoksi, että ilman sitä ei yleensä ole mahdollista toteuttaa laajennettua uusintamista.

2. Toiseksi, on välttämätöntä kohottaa kolhoosiomistus koko kansan omistuksen tasolle suorittaen se kolhooseille ja siis myöskin koko yhteiskunnalle etua tuottavien asteittaisten siirtymisvaiheiden kautta, ja tavarankiertokulku on samoin asteittaisten siirtymisvaiheiden kautta vaihdettava tuotteiden vaihdon järjestelmään, jotta keskusvalta tahi jokin muu yhteiskunnallis-taloudellinen keskus voisi ottaa toimintapiiriinsä kaikki yhteiskunnallisen tuotannon valmisteet pitäen silmällä yhteiskunnan etuja.

Tov. Jaroshenko erehtyy väittäessään, että sosialismin oloissa ei ole minkäänlaista ristiriitaa yhteiskunnan tuotantosuhteiden ja tuotantovoimien välillä. Totta on, että meidän nykyiset tuotantosuhteemme elävät sitä vaihetta, jolloin ne, vastaten täydellisesti tuotantovoimien kasvua, vievät näitä eteenpäin seitsenpeninkulmaisin askelin. Mutta olisi väärin tyytyä tähän ja luulla, ettei ole olemassa mitään ristiriitoja meidän tuotantovoimiemme ja tuotantosuhteittemme välillä. Ristiriitoja on ehdottomastl ja niitä tulee olemaan, koska tuotantosuhteiden kehitys jää ja tulee jäämään jälkeen tuotantovoimien kehityksestä. Johtavien elinten harjoittaessa oikeata politiikkaa nämä ristiriidat eivät voi muuttua vastakohtaisuudeksi eivätkä asiat voi siinä suhteessa päätyä yhteentörmäykseen yhteiskunnan tuotantosuhteiden ja tuotantovoimien välillä. On eri asia, jos me ryhtyisimme toteuttamaan väärää politiikkaa, esimerkiksi sellaista, jota tov. Jaroshenko meille suosittelee. Siinä tapauksessa yhteentörmäys on väistämätön ja meidän tuotantosuhteemme

voivat muuttua mitä pahimmaksi jarruksi tuotantovoimien edelleen kehittymiselle.

Tämän vuoksi on johtavien elinten tehtävänä huomata kehkeytyvät ristiriidat ajoissa ja ryhtyä aikanaan toimenpiteisiin niiden voittamiseksi mukauttamalla tuotantosuhteet tuotantovoimien kasvuun. Tämä koskee ennen kaikkea sellaisia taloudellisia ilmiöitä kuin ovat kolhoosiryhmäomistus ja tavarankiertokulku. Nykyisin me tietysti käytämme näitä ilmiöitä hyvällä menestyksellä sosialistisen talouden kehittämiseen ja ne tuottavat epäilemättä hyötyä meidän yhteiskunnallemme. Epäilemätöntä on, että ne tulevat tuottamaan meille hyötyä lähimmässä tulevaisuudessakin. Mutta olisi anteeksiantamatonta sokeutta, ellei nähtäisi sitä, että samalla nämä ilmiöt alkavat jo nyt jarruttaa tuotantovoimiemme voimakasta kehitystä, sillä ne muodostavat esteitä koko kansantalouden, varsinkin maatalouden, ottamiselle täydellisesti valtion suunnittelutoiminnan piiriin. Epäilemätöntä on, että mitä pitemmälle mennään, sitä enemmän nämä ilmiöt tulevat jarruttamaan maamme tuotantovoimien jatkuvaa kasvua. Tehtävänä siis on likvidoida nämä ristiriidat kolhoosiomistuksen asteittaisella muuttamisella koko kansan omistukseksi ja tuotteiden vaihdon voimaansaattamisella — myöskin asteittaisesti — tavarankiertokulun tilalle.

3. Kolmanneksi, on välttämätöntä saada aikaan sellainen yhteiskunnan kulttuuritason nousu, joka turvaisi yhteiskunnan kaikille jäsenille heidän fyysillisten ja henkisten kykyjensä kaikinpuolisen kehityksen, jotta yhteiskunnan jäsenillä olisi mahdollisuus saada riittävä sivistys tullakseen yhteiskunnallisen kehityksen aktiivisiksi eteenpäinviejiksi, jotta heillä olisi mahdollisuus vapaaseen ammatin valintaan eivätkä he joutuisi vallitsevan työnjaon vuoksi sidotuiksi koko iäkseen johonkin yhteen ammattiin.

Mitä sitä varten tarvitaan?

Olisi väärin luulla, että tällainen yhteiskunnan jäsenten kulttuuritason suuri nousu voidaan saada aikaan ilman työn nykyisessä asemassa tapahtuvia vakavia muutoksia. Sitä varten on ennen kaikkea lyhennettävä työpäivä ainakin 6-tuntiseksi ja sitten 5-tuntiseksikin. Tämä on välttämätöntä sitä varten, että yhteiskunnan jäsenet saisivat riittävästi kaikinpuolisen sivistyksen hankkimiseen välttämätöntä vapaa-aikaa. Sitä varten on edelleen saatettava voimaan yleinen pakollinen polyteknillinen koulutus, mikä on välttämätön sitä varten, että yhteiskunnan jäsenillä olisi mahdollisuus vapaaseen ammatin valintaan joutumatta koko iäksi sidotuksi johonkin yhteen ammattiin. Sitä varten on edelleen parannettava perinpohjaisesti asuntooloja sekä kohotettava työläisten ja toimitsijain realipalkkaa vähintään kaksinkertaisesti, ellei enemmänkin, kohottamalla välittömästi rahapalkkaa sekä etenkin alentamalla edelleenkin järjestelmällisesti joukkokulutustarvikkeiden hintoja.

Sellaisia ovat kommunismiin siirtymisen valmistelun perusedellytykset.

Vasta sen jälkeen, kun **kaikki** nämä ennakkoehdot yhdessä otettuina on täytetty, voidaan toivoa, että työ muuttuu yhteiskunnan jäsenten silmissä rasituksesta "ensimmäiseksi elämäntarpeeksi" (Marx), että "työ muuttuu raskaasta taakasta nautinnoksi" (Engels) ja että yhteiskunnan kaikki jäsenet tulevat pitämään arvossa yhteiskunnallista omaisuutta yhteiskunnan olemassaolon järkkymättömänä ja koskemattomana perustana.

Vasta sen jälkeen, kun **kaikki** nämä ennakkoehdot yhdessä otettuina on täytetty, voidaan siirtyä sosialistisesta formulasta — "jokaiselta kykyjensä mukaan, jokaiselle työnsä mukaan" kommunistiseen formulaan — "jokaiselta kykyjensä mukaan, jokaiselle tarpeittensa mukaan".

Se on oleva perinpohjainen siirtyminen yhdestä ekonomiikasta, sosialismin ekonomiikasta, toiseen, korkeampaan ekonomiikkaan, kommunismin ekonomiikkaan.

Kuten näemme, ei sosialismista kommunismiin siirtyminen olekaan niin yksinkertainen asia kuin tov. Jaroshenko kuvittelee.

Kun tämä mitä suurimpia taloudellisia muutoksia vaativa mutkikas ja monipuolinen asia yritetään rajoittaa "tuotantovoimien järkiperäiseksi organisatioksi", kuten tov. Jaroshenko tekee, niin se merkitsee marxilaisuuden vaihtamista bogdanovilaisuuteen.

II.

Tov. JAROSHENKON MUUT VIRHEET.

1. Väärästä katsantokannastaan tov. Jaroshenko tekee vääriä johtopäätöksiä poliittisen taloustieteen luonteesta ja sen tutkimuskohteesta.

Tov. Jaroshenko kieltää yhtenäisen poliittisen taloustieteen välttämättömyyden kaikkia yhteiskuntamuotoja varten pitäen lähtökohtana sitä, että jokaisella yhteiskuntamuodolla on omat erikoistuneet taloudelliset lakinsa. Mutta hän on aivan väärässä, ja hänen kantansa eroaa siinä sellaisten marxilaisten kuin Engelsin ja Leninin kannasta.

Engels sanoo, että poliittinen taloustiede on "tiede niistä ehdoista ja muodoista, joiden alaisina **eri ihmisyhteiskunnat** ovat tuottaneet ja vaihtaneet ja joiden alaisina niitä vastaavasti kulloinkin tapahtuu tuotteiden jako" ("Anti-Dühring"). Poliittinen taloustiede ei siis tutki jonkin yhden yhteiskuntamuodon, vaan eri yhteiskuntamuotojen taloudellisen kehityksen lakeja.

Kuten tunnettua, samaa mieltä on myöskin Lenin, joka kriitillisissä huomautuksissaan Buharinin kirjaan "Siirtymiskauden ekonomiikka" sanoi, että Buharin on väärässä rajoittaessaan poliittisen taloustieteen vaikutuspiirin

tavaratuotantoon ja ennen kaikkea kapitalistiseen tuotantoon, huomauttaen samalla, että Buharin ottaa tässä "askeleen taaksepäin Engelsistä".

Täydellisesti yhtäpitävä tämän kanssa on se määritelmä poliittisesta taloustieteestä, mikä on annettu poliittisen taloustieteen oppikirjan luonnoksessa, jossa sanotaan, että poliittinen taloustiede on tiede, joka tutkii "yhteiskunnallisen tuotannon ja aineellisten hyödykkeiden jaon lakeja ihmisyhteiskunnan kehityksen eri astellla".

Se onkin ymmärrettävää. Eri yhteiskuntamuodot eivät taloudellisessa kehityksessään ole ainoastaan omien erikoistuneiden taloudellisten lakiensa alaisia, vaan ne ovat myöskin kaikille yhteiskuntamuodoille yhteisten taloudellisten lakien alaisia, esimerkiksi sellaisten lakien kuin on laki tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden yhtenäisyydestä yhtenäisessä yhteiskunnallisessa tuotannossa, laki tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden välisistä suhteista kaikkien yhteiskuntamuotojen kehitysprosessissa. Yhteiskuntamuotoja eivät siis ainoastaan eroita toisistaan niiden omat erikoistuneet lakinsa, vaan niitä myöskin yhdistävät toisiinsa kaikille yhteiskuntamuodoille yhteiset taloudelliset lait.

Engels oli aivan oikeassa sanoessaan:

"Tällaista porvarillisen poliittisen taloustieteen täydellistä arvostelua varten ei riittänyt yksistään kapitalistisen tuotanto-, vaihto- ja jakomuodon tuntemus. Ainakin pääpiirteittäin piti tutkia ja vertailla myöskin sitä edeltäneitä ja vähemmän kehittyneissä maissa vieläkin sen rinnalla vallitsevia muotoja" ("Anti-Dühring").

Ilmeistä on, että tässä kysymyksessä tov. Jaroshenko myötäilee Buharinia.

Edelleen. Tov. Jaroshenko väittää, että hänen "Sosialismin poliittisessa taloustieteessään" "poliittisen taloustieteen kategoriat — arvo, tavara, raha, luotto y.m. — **vaihdetaan** järjellisiin ajatuksiin tuotantovoimien järkiperäisestä organisatiosta yhteiskunnallisessa tuotannossa"

ja että siis tämän poliittisen taloustieteen tutkimuskohteena eivät ole sosialismin tuotantosuhteet, vaan "tuotantovoimien organisation tieteellisen teorian laatiminen ja kehittäminen, kansantalouden suunnitteluteoria j.n.e.", että tuotantosuhteet menettävät sosialismin oloissa itsenäisen merkityksensä ja sulautuvat tuotantovoimiin niiden elimellisenä osana.

Täytyy sanoa, ettei yksikään höynähtänyt "marxilainen" ole meillä vielä koskaan jauhanut moista mahdotonta loruilua. Sillä mitä merkitsee sosialismin poliittinen taloustiede ilman taloustieteellisiä, tuotannollisia probleemeja? Vai voiko olla olemassa sellaista poliittista taloustiedettä? Mitä merkitsee, jos taloustieteelliset probleemit sosialismin poliittisessa taloustieteessä vaihdetaan tuotantovoimien organisation probleemeihin? Se merkitsee sosialismin poliittisen taloustieteen likvidoimista. Juuri sillä tavalla tov. Jaroshenko tekeekin, — hän likvidoi sosialismin poliittista taloustiedettä. Hän yhtyy siinä täydellisesti Buhariniin. Buharin sanoi, että kapitalismin hävitessä täytyy myöskin poliittisen taloustieteen hävitä pois. Tov. Jaroshenko ei sano sitä, mutta hän tekee sitä likvidoimalla sosialismin poliittista taloustiedettä. Tosin hän on tällöin olevinaan jonkin verran eri mieltä Buharinin kanssa, mutta se on viekkautta ja sitä paitsi vieläpä napillapelaajan viekkautta. Itse asiassa hän tekee samaa, mitä Buharin saarnasi ja mitä vastaan Lenin esiintyi. Tov. Jaroshenko taivaltaa Buharinin jälkiä.

Edelleen. Tov. Jaroshenko rajoittaa sosialismin poliittisen taloustieteen probleemit tuotantovoimien järkiperäisen organisation probleemeihin, kansantalouden suunnittelun probleemeihin j.n.e. Mutta hän erehtyy pahasti. Tuotantovoimien järkiperäisen organisation, kansantalouden suunnittelun y.m.s. probleemit eivät ole poliittisen taloustieteen tutkimuskohde, vaan johtavien elinten talouspolitiikan esine. Ne ovat kaksi eri alaa, joita ei saa sekoittaa toisiinsa. Tov. Jaroshenko on sotkenut nämä kaksi

ri asiaa ja joutunut hakoteille. Poliittinen taloustiede ıtkii ihmisten tuotantosuhteiden kehityksen lakeja. alouspolitiikka tekee siitä käytännöllisiä johtopäätöksiä, onkretisoi niitä ja rakentaa sille pohjalle jokapäiväisen yönsä. Jos poliittista taloustiedettä kuormitetaan talous-olitiikan kysymyksillä, niin se merkitsee, että se hävite-ään tieteenä.

Poliittisen taloustieteen tutkimuskohteena ovat ihmis-en tuotantosuhteet, taloudelliset suhteet. Siihen kuuluvat: ı) tuotantovälineiden omistusmuodot; b) tästä johtuva eri ʼhteiskuntaryhmien asema tuotannossa ja niiden keskinäi-ˌet suhteet eli, kuten Marx sanoo: "toimintansa keskinäi-ıen vaihto"; c) niistä täydellisesti riippuvat tuotteiden akomuodot. Kaikki tämä yhdessä otettuna muodostaa ɔoliittisen taloustieteen tutkimuskohteen.

Tästä määritelmästä puuttuu sanaa "vaihto", joka ɜsiintyy Engelsin määritelmässä. Se puuttuu sen vuoksi, ɜttä monet käsittävät "vaihdon" tavallisesti tavaroiden vaihdoksi, joka ei ole ominaista kaikille, vaan ainoastaan muutamille yhteiskuntamuodoille, mikä aiheuttaa toisi-naan väärinkäsitystä, vaikka Engels ei sanalla "vaihto" tarkoittanutkaan pelkästään tavaranvaihtoa. Mutta kuten näemme, se, mitä Engels tarkoitti sanalla "vaihto", sisäl-tyy mainittuun määritelmään sen elimellisenä osana. Siis sisältönsä puolesta tämä määritelmä poliittisen talous-tieteen tutkimuskohteesta käy täydellisesti yhteen Engelsin määritelmän kanssa.

2. Kun puhutaan jonkin yhteiskuntamuodon taloudelli-sesta peruslaista, niin tavallisesti lähdetään siitä, että tällä yhteiskuntamuodolla ei voi olla useampia taloudelli-sia peruslakeja, vaan että sillä voi olla vain jokin yksi taloudellinen peruslaki, nimenomaan **perus**lakina. Muussa tapauksessa meillä olisi useampia taloudellisia peruslakeja jokaisessa yhteiskuntamuodossa, mikä on ristiriidassa itse peruslaki-käsitteen kanssa. Mutta tov. Jaroshenko ei ole samaa mieltä siitä. Hän on sitä mieltä, että voi olla

useampiakin sosialismin taloudellisia peruslakeja. Se on uskomatonta, mutta totta. Väittelyn Täysistunnossa pitämässään puheessa hän sanoi:

"Yhteiskunnallisen tuotannon ja uusintamisen aineellisten fondien suuruus ja keskinäissuhteet määräytyvät yhteiskunnalliseen tuotantoon mukaan vedetyn työvoiman määrän ja kasvuperspektiivien mukaan. Tämä on sosialistisen yhteiskunnan taloudellinen peruslaki, joka määrää sosialistisen yhteiskunnallisen tuotannon ja uusintamisen rakenteen"

Tämä on ensimmäinen sosialismin taloudellinen peruslaki.

Samassa puheessa tov. Jaroshenko sanoo:

"I ja II lohkon väliset suhteet sosialistisessa yhteiskunnassa määräytyvät tuotantovälineiden tuotannon tarpeesta siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä koko työkykyisen väestön saamiseksi mukaan yhteiskunnalliseen tuotantoon. Tämä on sosialismin taloudellinen peruslaki ja samalla se on Perustuslakimme vaatimus, joka johtuu neuvostoihmisten oikeudesta työhön".

Tämä on, niin sanoaksemme, toinen sosialismin taloudellinen peruslaki.

Ja vihdoin, Politbyroon jäsenille osoittamassaan kirjeessä tov. Jaroshenko sanoo:

"Tämän perusteella voidaan sosialismin taloudellisen peruslain oleelliset piirteet ja vaatimukset käsittääkseni muotoilla suunnilleen seuraavalla tavalla: yhteiskunnan aineellisten ja kulttuuri-elinehtojen herkeämättä kasvava ja täydellistyvä tuotanto".

Tämä on jo kolmas sosialismin taloudellinen peruslaki.

Ovatko kaikki nämä lait sosialismin taloudellisia peruslakeja vaiko vain yksi niistä, ja jos vain yksi, niin mikä nimenomaan, — näihin kysymyksiin ei tov. Jaroshenko anna vastausta viimeisessä kirjeessään Politbyroon jäsenille. Määritellessään Politbyroon jäsenille osoittamassaan kirjeessä sosialismin taloudellisen peruslain hän

luultavasti ”unohti”, että väittelyn Täysistunnossa kolme kuukautta sitten pitämässään puheessa hän oli jo muotoillut kaksi muuta sosialismin taloudellista peruslakia nähtävästikin olettaen, että tähän enemmän kuin epäilyttävään sommitelmaan ei kiinnitetä huomiota. Mutta, kuten näemme, hänen laskelmansa eivät toteutuneet.

Olettakaamme, että tov. Jaroshenkon muotoilemaa kahta ensimmäistä sosialismin taloudellista peruslakia ei enää ole olemassa ja että tov. Jaroshenko pitää tästä lähtien sosialismin taloudellisena peruslakina sitä kolmatta määritelmäänsä, jonka hän on esittänyt Politbyroon jäsenille osoittamassaan kirjeessä. Katsokaamme tov. Jaroshenkon kirjettä.

Tov. Jaroshenko sanoo tässä kirjeessä, että hän ei yhdy siihen sosialismin taloudellisen peruslain määritelmään, joka on annettu tov. Stalinin ”Huomautuksissa” Hän sanoo:

”Pääasia tässä määritelmässä on ”koko yhteiskunnan... tarpeiden maksimaalisen tyydyttämisen turvaaminen”. Tuotanto on osoitettu siinä keinoksi tämän perustarkoituksen — tarpeiden tyydyttämisen — saavuttamiseksi. Tällainen määritelmä antaa aihetta otaksua, että Teidän muotoilemanne sosialismin taloudellinen peruslaki ei pidä lähtökohtanaan tuotannon ensisijaisuutta, vaan kulutuksen ensisijaisuutta”.

Tov. Jaroshenko ei ole nähtävästi lainkaan ymmärtänyt probleemin olemusta eikä huomaa sitä, että puheet kulutuksen tai tuotannon ensisijaisuudesta eivät lainkaan kuulu asiaan. Kun puhutaan niiden tai näiden yhteiskunnallisten prosessien ensisijaisuudesta toisiin prosesseihin nähden, niin tavallisesti lähdetään siitä, että nämä molemmat prosessit ovat enemmän tai vähemmän samanluontoisia. Voidaan ja pitää puhua tuotantovälineiden tuotannon ensisijaisuudesta kulutusvälineiden tuotantoon nähden, sillä kummassakin tapauksessa me olemme tekemisissä tuotannon kanssa, ja ne ovat siis enemmän tai

vähemmän samanluontoisia. Mutta ei voida puhua, olisi väärin puhua kulutuksen ensisijaisuudesta tuotantoon nähden tahi tuotannon ensisijaisuudesta kulutukseen nähden, sillä tuotanto ja kulutus ovat kaksi aivan erilaista alaa, tosin toisiinsa sidottuja aloja, mutta sittenkin erilaisia aloja. Nähtävästi tov. Jaroshenko ei ymmärrä sitä, että tässä ei ole kysymys kulutuksen tai tuotannon ensisijaisuudesta, vaan siitä, minkälaisen **päämäärän** yhteiskunta asettaa yhteiskunnalliselle tuotannolle, minkälaiselle **tehtävälle** se alistaa yhteiskunnallisen tuotannon, sanokaamme sosialismin oloissa. Siksi eivät lainkaan kuulu asiaan sellaiset tov. Jaroshenkon puheet, että "sosialistisen yhteiskunnan, kuten jokaisen muunkin yhteiskunnan perustana on tuotanto". Tov. Jaroshenko unohtaa, että ihmiset eivät tuota tuottaakseen, vaan tarpeittensa tyydyttämistä varten. Hän unohtaa sen, että yhteiskunnan tarpeitten tyydyttämisestä eristettynä tuotanto kuihtuu ja joutuu perikatoon.

Voidaanko yleensä puhua kapitalistisen tai sosialistisen tuotannon päämäärästä, niistä tehtävistä, joiden täyttämiselle kapitalistinen tai sosialistinen tuotanto on alistettu? Mielestäni voidaan ja pitääkin puhua.

Marx sanoo:

"Kapitalistisen tuotannon välittömänä päämääränä ei ole tavaroiden tuotanto, vaan lisäarvon eli voiton tuottaminen kehittyneessä muodossaan; ei tuotteen, vaan lisätuotteen tuotanto. Tältä kannalta katsoen itse työ on tuottavaa vain sikäli kuin se luo voittoa eli lisätuotetta pääomalle. Mikäli työläinen ei sitä luo, sikäli hänen työnsä on tuottamatonta. Käytetyn tuottavan työn määrä kiinnostaa siis pääomaa vain sikäli, mikäli sen ansiosta — tahi sitä vastaavasti — kasvaa lisätyön määrä; vain sikäli on välttämätöntä se, mitä me olemme nimittäneet välttämättömäksi työajaksi. Mikäli työ ei anna tätä tulosta, on se tarpeetonta ja se on lopetettava.

Kapitalistisen tuotannon päämääränä on aina maksimaalisen lisäarvon luominen tai maksimaalisen lisätuotemäärän luominen minimaalisella pääoman sijoituksella; mikäli tähän tulokseen ei päästä työläisten ylettömällä työnteolla, niin syntyy pääoman tendenssi, jonka pyrkimyksenä on kyseessäolevan tuotteen valmistaminen mahdollisimman pienillä kulungeilla, — pyrkimyksenä on työvoiman ja kustannusten säästäminen...

Kun asia näin ymmärretään, niin työläiset esiintyvät vain sinä, mitä he kapitalistisessa tuotannossa todella ovatkin, — vain tuotantovälineinä, mutta ei itse tarkoitusperänä eikä tuotannon tarkoituksena". (Kts. "Lisäarvoteorioita", II osa, 2. nide.)

Nämä Marxin sanat ovat erinomaisia ei ainoastaan siksi, että ne määrittelevät lyhyesti ja selvästi kapitalistisen tuotannon päämäärän, vaan myöskin siinä suhteessa, että ne viitoittavat sen perustarkoituksen, sen perustehtävän, mikä sosialistiselle tuotannolle on asetettava.

Kapitalistisen tuotannon päämääränä on siis voittojen hankkiminen. Mitä kulutukseen tulee, niin kapitalismi tarvitsee sitä vain sikäli kuin se turvaa tehtävänä olevan voittojen hankkimisen. Sen ulkopuolella kysymys kulutuksesta menettää kapitalismin kannalta kaiken merkityksensä. Ihminen tarpeineen katoaa näköpiiristä.

Mikä sitten on sosialistisen tuotannon päämäärä, minkälainen on se päätehtävä, jota täyttämään yhteiskunnallinen tuotanto on sosialismin oloissa alistettava?

Sosialistisen tuotannon päämääränä ei ole voitto, vaan ihminen tarpeineen, toisin sanoen hänen aineellisten ja kulttuuritarpeittensa tyydyttäminen. Sosialistisen tuotannon päämäärä on, kuten tov. Stalinin "Huomautuksissa" sanotaan: "koko yhteiskunnan alituisesti kasvavien aineellisten ja kulttuuritarpeiden maksimaalisen tyydyttämisen turvaaminen".

Tov. Jaroshenko luulee, että hän on tässä tekemisissä vain kulutuksen "ensisijaisuuden" kanssa tuotantoon

nähden. Se on tietysti ymmärryksen puutetta. Itse asiassa me emme ole tässä tekemisissä kulutuksen ensisijaisuuden kanssa, vaan sen kanssa, että sosialistinen tuotanto **on** alistettu palvelemaan peruspäämääräänsä — koko yhteiskunnan alituisesti kasvavien aineellisten ja kulttuuritarpeiden maksimaalisen tyydyttämisen turvaamista.

Siis koko yhteiskunnan alituisesti kasvavien aineellisten ja kulttuuritarpeiden maksimaalisen tyydyttämisen turvaaminen on sosialistisen tuotannon päämäärä; sosialistisen tuotannon herkeämätön kasvu ja täydellistyminen korkeimman tekniikan perustalla — se on **kelno** päämäärän saavuttamiseksi.

Sellainen on sosialismin taloudellinen peruslaki.

Haluten säilyttää tuotannon niin sanotun "ensisijaisuuden" kulutukseen nähden tov. Jaroshenko väittää, että "sosialismin taloudellisena peruslakina" on "yhteiskunnan aineellisten ja kulttuuriehtojen tuotannon herkeämätön kasvu ja täydellistyminen". Se on kerrassaan väärin. Tov. Jaroshenko vääristelee karkeasti tov. Stalinin "Huomautuksissa" esitettyä formulaa ja pilaa sen. Tuotanto muuttuu hänellä keinosta päämääräksi ja yhteiskunnan alituisesti kasvavien aineellisten ja kulttuuritarpeiden maksimaalisen tyydyttämisen turvaaminen on jätetty pois. Siitä tulee tuotannon kasvua tuotannon kasvua varten, tuotantoa itsekohteisena tarkoituksena, mutta ihminen tarpeineen katoaa tov. Jaroshenkon näköpiiristä.

Siksipä ei olekaan ihme, että yhdessä ihmisen kanssa, joka on sosialistisen tuotannon päämääränä, tov. Jaroshenkon "konseptiosta" katoavat marxilaisuuden viimeisetkin jäännökset.

Näin ollen tov. Jaroshenkolla ei syntynytkään tuotannon "ensisijaisuutta" kulutukseen nähden, vaan jonkinlainen porvarillisen ideologian "ensisijaisuus" marxilaiseen ideologiaan nähden.

3. Erikseen on vielä kysymys Marxin uusintamisteoriasta. Tov. Jaroshenko väittää, että Marxin uusintamisteoria on yksinomaan kapitalistisen uusintamisen teoria ja että se ei sisällä mitään sellaista, millä voisi olla merkitystä muihin yhteiskuntamuotoihin nähden, ei myöskään sosialistiseen yhteiskuntamuotoon nähden. Hän sanoo:

"Marxin kapitalistista taloutta varten laatiman uusintamiskaavan siirtäminen sosialistiseen yhteiskunnalliseen tuotantoon on tulosta Marxin opin dogmaattisesta ymmärtämisestä ja se on ristiriidassa hänen oppinsa olemuksen kanssa". (Kts. tov. Jaroshenkon puhetta väittelyn Täysistunnossa.)

Hän väittää edelleen, että "Marxin uusintamiskaava ei vastaa sosialistisen yhteiskunnan taloudellisia lakeja eikä voi olla perustana sosialistisen uusintamisen tutkimiselle". (Kts. samaa.)

Kosketellessaan Marxin yksinkertaisen uusintamisen teoriaa, jossa määritellään määrätty keskinäissuhde tuotantovälineiden tuotannon (I lohko) ja kulutusvälineiden tuotannon (II lohko) välillä, tov. Jaroshenko sanoo:

"Keskinäissuhde ensimmäisen ja toisen lohkon välillä ei sosialistisessa yhteiskunnassa määräydy Marxin kaavan mukaan V + M ensimmäisessä lohkossa ja C toisessa lohkossa. Sosialismin olosuhteissa ei mainittua keskinäistä yhteyttä kehityksessä ensimmäisen ja toisen lohkon välillä pidä olla". (Kts. samaa.)

Hän väittää, että "Marxin laatima teoria keskinäissuhteesta I ja II lohkon välillä ei kelpaa sovellettavaksi meidän sosialistisissa olosuhteissamme, sillä Marxin teorian perustana on kapitalistinen talous ja sen lait". (Kts. tov. Jaroshenkon kirjettä Politbyroon jäsenille.)

Tällä tavalla tov. Jaroshenko soimaa Marxin uusintamisteoriaa.

Marxin uusintamisteoria, joka on laadittu kapitalistisen tuotannon lakien tutkimisen tuloksena, heijastaa tietenkin kapitalistisen tuotannon erikoisuuksia ja on luonnollisesti-

kin pukeutunut tavara-kapitalististen arvosuhteiden muotoon. Toisin ei voinut ollakaan. Mutta jos Marxin uusintamisteoriassa nähdään vain tämä muoto eikä huomata sen perustaa, eikä huomata sen perussisältöä, joka pitää paikkansa ei ainoastaan kapitalistiseen yhteiskuntamuotoon nähden, — niin se merkitsee sitä, ettei ymmärretä yhtään mitään tästä teoriasta. Jos tov. Jaroshenko ymmärtäisi jotain tästä asiasta, niin hän ymmärtäisi myöskin sen ilmeisen totuuden, että Marxin uusintamiskaavat eivät suinkaan rajoitu heijastamaan kapitalistisen tuotannon erikoisuuksia, vaan että ne sisältävät samalla useita uusintamisen yleisiä perusajatuksia, jotka pätevät kaikkiin yhteiskuntamuotoihin nähden, myöskin ja erikoisesti sosialistiseen yhteiskuntamuotoon nähden. Sellaiset Marxin uusintamisteorian perusmääritelmät, kuin määritelmä yhteiskunnallisen tuotannon jakautumisesta tuotantovälineiden tuotantoon ja kulutusvälineiden tuotantoon; määritelmä tuotantovälineiden tuotannon etusijaisesta kasvusta laajennetussa uusintamisessa; määritelmä I ja II lohkon välisestä keskinäissuhteesta; määritelmä lisätuotteesta ainoana kasaantumisen lähteenä; määritelmä yhteiskunnallisten fondien muodostumisesta ja tarkoituksesta; määritelmä kasaantumisesta laajennetun uusintamisen ainoana lähteenä, — kaikki nämä Marxin uusintamisteorian perusmääritelmät ovat juuri niitä määritelmiä, jotka ovat päteviä ei ainoastaan kapitalistiseen yhteiskuntamuotoon nähden ja joita soveltamatta ei mikään sosialistinen yhteiskunta voi tulla toimeen kansantaloutta suunnitellessaan. Kuvaavaa on, että itse tov. Jaroshenkonkin, joka niin ylimielisesti sättii Marxin "uusintamiskaavoja", on pakko tämän tästä turvautua näiden "kaavojen" apuun sosialistisen uusintamisen kysymyksiä käsitellessään.

Entä mitä mieltä olivat Lenin ja Marx tässä asiassa? Kaikille ovat tunnettuja Leninin arvostelevat huomautukset Buharinin kirjasta "Siirtymiskauden ekonomiikka". Kuten tunnettua, näissä huomautuksissa Lenin myönsi,

että Marxin formula I ja II lohkon välisestä keskinäissuhteesta, jota vastaan tov. Jaroshenko on lähtenyt sotajalalle, pysyy voimassa sekä sosialismissa että myöskin "puhtaassa kommunismissa", t.s. kommunismin toisessa vaiheessa.

Mitä tulee Marxiin, niin hän, kuten tunnettua, ei mielellään poikennut syrjään kapitalistisen tuotannon lakien tutkimisesta eikä hän "Pääomassaan" pohtinut kysymystä hänen uusintamiskaavojensa soveltuvaisuudesta sosialismiin. Kuitenkin "Pääoman" II osan 20. luvun pykälässä "I lohkon pysyvä pääoma", jossa Marx käsittelee I lohkon tuotteiden vaihtoa tämän lohkon sisällä, hän ikäänkuin ohimennen huomauttaa, että tuotteiden vaihto tämän lohkon sisällä tapahtuisi sosialismin oloissa yhtä vakinaisesti kuin kapitalistisessakin tuotannossa. Marx sanoo:

"Jos tuotanto olisi yhteiskunnallista eikä kapitalistista, niin on selvää, että nämä I lohkon tuotteet jaettaisiin samoin kuin ennenkin tämän lohkon eri tuotantoalojen uusintamisvälineiksi: osa jäisi välittömästi sen tuotantoalan käytettäväksi, jonka tuote se on, toinen osa taas siirtyisi tuotannon muille aloille, ja siten tämän lohkon eri tuotantopaikkojen välillä syntyisi vakituista liikettä vastakkaisiin suuntiin" (kts. Marx "Pääoma", II osa, 8:s painos, s. 307).

Marx ei siis ollut lainkaan sitä mieltä, että hänen uusintamisteoriansa pitää paikkansa vain kapitalistiseen tuotantoon nähden, vaikka hän tutkikin kapitalistisen tuotannon lakeja. Päinvastoin hän, kuten näemme, lähti siitä, että hänen uusintamisteoriansa voi pysyä voimassa myöskin sosialistiseen tuotantoon nähden.

On sanottava, että "Gothan ohjelman arvostelussa", analysoidessaan sosialismin ja kommunismiin siirtymiskauden taloutta, Marx lähtee uusintamisteoriansa perusmääritelmistä, pitäen nähtävästi niitä välttämättöminä myöskin kommunistiselle järjestelmälle.

Samoin on sanottava, että Engels "Anti-Dühringissään", arvostellessaan Dühringin "sosialitaarista järjestelmää" ja luonnehtiessaan sosialistisen järjestelmän taloutta, lähtee niinikään Marxin uusintamisteorian perusmääritelmistä, pitäen niitä välttämättöminä kommunistiselle järjestelmälle.

Sellaisia ovat tosiasiat.

Osoittautuu siis, että tässäkin, uusintamista koskevassa kysymyksessä, tov. Jaroshenko, huolimatta hänen ylimielisestä sävystään Marxin "kaavojen" suhteen, on jälleen ajautunut karille.

4. Politbyroon jäsenille osoittamansa kirjeen tov. Jaroshenko päättää ehdotukseen, että hänen tehtäväkseen annettaisiin "Sosialismin poliittisen taloustieteen" laatiminen. Hän kirjoittaa:

"Pitäen lähtökohtana minun täysistunnossa, jaostossa ja tässä kirjeessä esittämääni sosialismin poliittisen taloustieteen tutkimuskohteen määrittelyä ja käyttäen marxilaista dialektista metodia minä voin vuoden kuluessa, enintään puolentoista vuoden kuluessa kahden henkilön avustamana laatia sosialismin poliittisen taloustieteen peruskysymysten teoreettiset ratkaisut; esittää sosialismin poliittisen taloustieteen marxilaisen, leniniläis-stalinilaisen teorian, joka tekee tämän tieteen tehokkaaksi aseeksi kansan taistelussa kommunismin puolesta".

Ei voida muuta kuin sanoa, että tov. Jaroshenkoa ei ainakaan vaatimattomuus vaivaa. Pikemminkin voidaan sanoa eräiden kirjailijain tyyliä käyttäen: "jopa kokonaan päinvastoin".

Edellä on jo sanottu, että tov. Jaroshenko sekoittaa sosialismin poliittisen taloustieteen ja johtavien elinten talouspolitiikan toisiinsa. Se, mitä hän pitää sosialismin poliittisen taloustieteen tutkimuskohteena — tuotantovoimien järkiperäistä organisatiota, kansantalouden suunnittelua, yhteiskunnallisten fondien muodostamista j.n.e. — ei ole sosialismin poliittisen taloustieteen tutkimuskohde, vaan johtavien elinten talouspolitiikan kohde.

Puhumattakaan enää siitä, että tov. Jaroshenkon tekemät vakavat virheet ja hänen epämarxilainen "katsantokantansa" eivät puhu sen puolesta, että tov. Jaroshenkolle voitaisiin antaa sellainen tehtävä.

* * *

Johtopäätökset:

1) Tov. Jaroshenkon valitus väittelyn johtajia vastaan on perätön, sillä väittelyn johtajat eivät marxilaisina ollen voineet heijastaa yleistävissä asiakirjoissaan tov. Jaroshenkon epämarxilaista "katsantokantaa";

2) tov. Jaroshenkon pyyntöä, että hänen tehtäväkseen annettaisiin Sosialismin poliittisen taloustieteen kirjoittaminen, ei voida ottaa vakavasti, vaikkapa vain senkin vuoksi, että se tuoksahtaa hlestakovilaisuudelta.

J. STALIN

Toukokuun 22 pnä 1952

VASTAUS TOVEREILLE A. V. SANINALLE JA V. G. VENZHERILLE

Olen saanut kirjeenne. Näkyy, että näiden kirjeiden kirjoittajat tutkivat syvällisesti ja vakavasti maamme ekonomiikan probleemeja. Kirjeissä on aika paljon oikeita määritelmiä ja mielenkiintoisia mietelmiä. Mutta sen ohella niissä on myöskin eräitä vakavia teoreettisia virheitä. Tässä vastauksessa haluan pysähtyä juuri näihin virheisiin.

1. KYSYMYS SOSIALISMIN TALOUDELLISTEN LAKIEN LUONTEESTA.

Toverit Sanina ja Venzher väittävät, että "vain aineellista tuotantoa harjoittavien neuvostoihmisten tietoisen toiminnan tuloksena syntyvätkin sosialismin taloudelliset lait". Tämä määritelmä on aivan väärä.

Ovatko taloudellisen kehityksen lainmukaisuudet olemassa objektiivisina, meidän ulkopuolellamme, ihmisten tahdosta ja tajunnasta riippumattomina? Marxilaisuus vastaa tähän kysymykseen myöntävästi. Marxilaisuus on sitä mieltä, että sosialismin poliittisen taloustieteen lait ovat meidän ulkopuolellamme olevien objektiivisten lainmukaisuuksien heijastumista ihmisten päässä. Mutta toverien Saninan ja Venzherin formula vastaa tähän kysymykseen kieltävästi. Se merkitsee sitä, että nämä toverit asettuvat

sen väärän teorian kannalle, joka väittää, että sosialismin oloissa taloudellisen kehityksen lait ovat yhteiskuntaa johtavien elinten "luomia" ja "muuntamia". Toisin sanoen, he sanoutuvat irti marxilaisuudesta ja lähtevät subjektiivisen idealismin tielle.

Tietysti ihmiset voivat saada selville nämä objektiiviset lainmukaisuudet, tiedota ne ja niihin nojautuen käyttää niitä hyväkseen yhteiskunnan eduksi. Mutta he eivät voi "luoda" eikä "muuntaa" niitä.

Olettakaamme, että me asettuisimme hetkiseksi sen väärän teorian kannalle, joka kieltää talouselämässä sosialismin oloissa olevan objektiivisia lainmukaisuuksia ja joka julistaa mahdolliseksi taloudellisten lakien "luomisen", taloudellisten lakien "muuntamisen". Mihin se johtaisi? Se johtaisi siihen, että me joutuisimme kaaoksen ja sattumien valtakuntaan, me osoittautuisimme olevamme orjallisessa riippuvaisuudessa näistä sattumista, me jäisimme siten vaille mahdollisuutta ei ainoastaan ymmärtää, vaan saada edes mitään selvää tästä sattumien kaaoksesta.

Se johtaisi siihen, että me likvidoisimme poliittisen taloustieteen tieteenä, sillä tiede ei voi elää ja kehittyä tunnustamatta objektiivisia lainmukaisuuksia, tutkimatta näitä lainmukaisuuksia. Ja likvidoituamme tieteen me menettäisimme kaiken mahdollisuuden nähdä etukäteen tapahtumien kulun maan talouselämässä, toisin sanoen me riistäisimme itseltämme mahdollisuuden saada aikaan edes kaikkein alkeellisintakaan taloudellista johtoa.

Loppukädessä me joutuisimme "taloudellisten" seikkailijoiden mielivaltaan, jotka ovat valmiit "hävittämään pois" taloudellisen kehityksen lait ja "luomaan" uusia lakeja ymmärtämättä ja ottamatta huomioon objektiivisia lainmukaisuuksia.

Kaikki tuntevat sen klassillisen määritelmän marxilaisesta kannasta tässä kysymyksessä, minkä Engels on esittänyt "Anti-Dühringissään":

"Yhteiskunnalliset voimat, samoin kuin luonnonvoimatkin, vaikuttavat sokeasti, väkivaltaisesti ja hävittävästi niin kauan kuin me emme niitä tietoa emmekä ota niitä huomioon. Mutta kun me kerran olemme ne tiedonneet, tutkineet niiden toiminnan, suunnan ja vaikutukset, niin niiden alistaminen yhä enemmän ja enemmän meidän oman tahtomme alaiseksi ja tarkoitusperiemme saavuttaminen niiden avulla riippuu yksinomaan meistä itsestämme. Aivan erikoisesti tämä koskee nykyisiä valtavia tuotantovoimia. Niin kauan kuin me itsepintaisesti kieltäydymme ymmärtämästä niiden olemusta ja luonnetta — ja tätä ymmärtämistä vastaan rimpuilee kapitalistinen tuotantotapa ja sen puoltajat — niin kauan tuotantovoimat vaikuttavat meistä huolimatta ja meitä vastaan, niin kauan ne hallitsevat meitä, kuten edellä on seikkaperäisesti osoitettu. Mutta kun niiden olemus kerran on ymmärretty, niin ne voivat yhdistyneiden tuottajien käsissä muuttua demonisista haltijoista nöyriksi palvelijoiksi. Ero on samanlainen kuin ukkosen salamassa iskevän hävittävän sähkövoiman ja lennättimen taikka kaarilampun taltutetun sähkön välillä, ero on sama kuin tulipalon ja ihmisen palveluksessa olevan tulen välillä. Kun nykyaikaisia tuotantovoimia aletaan käsitellä niiden vihdoinkin tiedotun olemuksen mukaisesti, niin tuotannon yhteiskunnallisen anarkian tilalle tulee yhteiskunnallisesti suunniteltu säännöstely tuotannossa, joka on laskettu tyydyttämään niin koko yhteiskunnan kuin myöskin sen jokaisen jäsenen tarpeet. Silloin kapitalistisen omistamistavan tilalle, jossa tuote orjuuttaa ensin tuottajan ja sitten myöskin omistajan, asetetaan uusi tuotteiden omistamistapa, joka perustuu itse nykyaikaisten tuotantovälineiden olemukseen: toisaalta tuotteiden välittömästi yhteiskunnallinen omistaminen tuotannon ylläpitämisen ja laajentamisen välineiksi ja toisaalta tuotteiden välitön yksilöllinen omistaminen elämisen ja nautinnon välineinä".

2. KYSYMYS TOIMENPITEISTÄ KOLHOOSIOMISTUKSEN KOHOTTAMISEKSI KOKO KANSAN OMISTUKSEN TASOLLE.

Minkälaisia toimenpiteitä tarvitaan sitä varten, jotta kolhoosiomistus, joka ei tietenkään ole koko kansan omistusta, saataisiin nostetuksi koko kansan ("kansallisen") omistuksen tasolle?

Eräät toverit luulevat, että on yksinkertaisesti kansallistettava kolhoosien omaisuus julistamalla se koko kansan omaisuudeksi samaan tapaan kuin aikoinaan tehtiin kapitalistiselle omaisuudelle. Tämä ehdotus on aivan väärä ja ehdottomasti kelpaamaton. Kolhoosien omaisuus on sosialistista omaisuutta emmekä me voi mitenkään käsitellä sitä niinkuin kapitalistista omaisuutta. Siitä seikasta, että kolhoosiomaisuus ei ole koko kansan omaisuutta, ei missään tapauksessa seuraa, että kolhoosiomaisuus ei olisi sosialistista omaisuutta.

Nämä toverit olettavat, että yksityisten henkilöiden ja ryhmien omaisuuden siirtäminen valtion omaisuudeksi on kansallistamisen ainoa tai joka tapauksessa sen parhain muoto. Se ei pidä paikkaansa. Todellisuudessa valtion omaisuudeksi siirtäminen ei ole kansallistamisen ainoa eikä edes sen parhain muoto, vaan kansallistamisen alkuperäinen muoto, kuten Engels oikein sanoo siitä "Anti-Dühringissä". Ehdotonta on, että niin kauan kuin on olemassa valtio, on valtion omaisuudeksi siirtäminen kansallistamisen kaikkein ymmärrettävin alkuperäinen muoto. Mutta valtio ei tule säilymään iankaikkisesti. Kun sosialismin vaikutuspiiri laajenee enemmistöön maailman maista, niin valtio alkaa kuolla pois ja sen yhteydessä jää tietysti pois kysymys yksityisten henkilöiden ja ryhmien omaisuuden siirtämisestä valtion omaisuudeksi. Valtio kuolee pois, mutta yhteiskunta jää olemaan. Koko kansan omaisuuden perijänä ei siis tule enää esiintymään valtio, joka kuolee pois, vaan itse yhteiskunta sen talouselämän johtavan keskuselimen ominaisuudessa.

Mitä siinä tapauksessa sitten on tehtävä, jotta kolhoosiomistus saadaan nostetuksi koko kansan omistuksen tasolle?

Perustoimenpiteenä tätä kolhoosiomistuksen nostamista varten toverit Sanina ja Venzher ehdottavat: myymään kone- ja traktoriasemiin keskitetyt perus-työvälineet kolhooseille niiden omaisuudeksi, vapauttamaan sillä tavoin valtio maatalouteen tehtävistä pääomien sijoituksista ja saamaan aikaan se, että itse kolhoosit kantaisivat vastuun kone- ja traktoriasemien kunnossapitämisestä ja kehittämisestä. He sanovat:

"Olisi väärin olettaa, että kolhoosien varasijoitukset pitäisi suunnata pääasiallisesti kolhoosimaaseudun kulttuuritarpeisiin ja että valtion olisi edelleenkin suoritettava perusosa maataloustuotantoon tehtävistä sijoituksista. Eiköhän olisi oikeammin, että valtio vapautettaisiin tästä rasituksesta, koska kolhoosit pystyvät täysin ottamaan tämän rasituksen kokonaan kannettavakseen. Valtiolle löytyy paljonkin, minne sijoittaa varojaan kulutustarvikkeiden runsauden luomiseksi maassa".

Tämän ehdotuksensa perusteluksi ehdotuksen tekijät esittävät useampia todistusperusteita.

Ensiksikin. Viitaten Stalinin sanoihin siitä, että tuotantovälineitä ei myydä edes kolhooseillekaan, ehdotuksen tekijät asettavat epäilyksen alaiseksi tämän Stalinin väittämän, sanoen, että valtio kuitenkin myy kolhooseille tuotantovälineitä, sellaisia tuotantovälineitä kuin pikkukalustoa, kuten viikatteita ja sirppejä, pieniä voimakoneita j.n.e. He ovat sitä mieltä, että kun kerran valtio myy kolhooseille näitä tuotantovälineitä, niin se voisi myydä niille kaikkia muitakin tuotantovälineitä, kuten esimerkiksi kone- ja traktoriasemien koneita.

Tämä ei ole pätevä perustelu. Tietysti valtio myy kolhooseille pikkukalustoa, kuten Maatalousarttelin sääntöjen ja Perustuslain mukaan kuuluukin myydä. Mutta voidaanko rinnastaa toisiinsa pikkukalusto ja sellaiset perus-

tuotantovälineet maataloudessa kuin kone- ja traktoriasemien koneet tai, sanokaamme, maa, joka niinikään on eräs perus-tuotantovälineitä maataloudessa. Selvää on, että ei saa rinnastaa. Ei saa, sillä pikkukalusto ei missään määrin ratkaise kolhoosituotannon kohtaloa, kun taas sellaiset tuotantovälineet kuin kone- ja traktoriasemien koneet ja maa ratkaisevat täydellisesti maatalouden kohtalon nykyoloissamme.

On helppo ymmärtää, että kun Stalin puhui siitä, ettei tuotantovälineitä myydä kolhooseille, niin hän ei tarkoittanut sillä pientä kalustoa, vaan maataloustuotannon perusvälineitä: kone- ja traktoriasemien koneita ja maata. Kirjoittajat leikittelevät sanoilla "tuotantovälineet" ja sekoittavat kaksi eri asiaa huomaamatta sitä, että he joutuvat hakoteille.

Toiseksi. Toverit Sanina ja Venzher vetoavat edelleen siihen, että joukkoluontoisen kolhoosiliikkeen alkukaudella — vuoden 1929 lopulla ja vuoden 1930 alussa — NKP(b):n Keskuskomitea oli itse sillä kannalla, että kone- ja traktoriasemat olisi luovutettava kolhoosien omaisuudeksi vaatien kolhooseja suorittamaan kone- ja traktoriasemien hinnan kolmen vuoden kuluessa. He ovat sitä mieltä, että vaikka tuo hanke silloin raukesikin kolhoosien "köyhyyden takia", niin nyt, kun kolhooseista on tullut rikkaita, voitaisiin palata takaisin tuohon politiikkaan — kone- ja traktoriasemien myymiseen kolhooseille.

Tämäkin perustelu on yhtä epäpätevä. NKP(b):n Keskuskomiteassa tehtiin todellakin vuoden 1930 alussa päätös kone- ja traktoriasemien myymisestä kolhooseille. Tämä päätös tehtiin kolhoosilaisiskurien erään ryhmän ehdotuksesta koetteeksi, kokeilun vuoksi, siten, että aivan lähi aikoina olisi uudelleen palattu tähän kysymykseen ja käsitelty se uudelleen. Kuitenkin heti ensimmäinen tarkistus osoitti tämän päätöksen epätarkoituksenmukaiseksi, ja muutaman kuukauden kuluttua, nimittäin vuoden 1930 lopulla, tämä päätös kumottiin.

Edelleen tapahtunut kolhoosiliikkeen kasvu ja kolhoosirakennustyön kehitys saivat niin kolhoosilaiset kuin johtavat työntekijätkin lopullisesti vakuuttuneiksi siitä, että maataloustuotannon perusvälineiden keskittäminen valtion käsiin, kone- ja traktoriasemien käsiin, on ainoa keino kolhoosituotannon nopean kasvuvauhdin turvaamiseksi.

Kaikki me iloitsemme maataloustuotannon suunnattomasta kasvusta maassamme, viljatuotannon kasvusta, puuvillan, pellavan, sokerijuurikkaan y.m. tuotannon kasvusta. Mikä on tämän kasvun aiheuttaja? Tämän kasvun aiheuttajana on nykyaikainen tekniikka, ne lukuisat nykyaikaiset koneet, jotka palvelevat kaikkia näitä tuotannon aloja. Tässä ei ole kysymys vain tekniikasta yleensä, vaan siitä, että tekniikka ei voi pysyä paikallaan, vaan sen pitää alituisesti kehittyä täydellisemmäksi, että vanhan tekniikan pitää joutua pois käytöstä ja sen tilalle tulla uutta, ja uuden tilalle uusinta. Ilman sitä ei sosialistisen maanviljelyksemme yhä etenevä edistys ole ajateltavissa, ilman sitä eivät ole ajateltavissa suuret sadot eikä maataloustuotteiden runsaus. Mutta mitä merkitsee satojen tuhansien pyörätraktorien poistaminen käytöstä ja niiden vaihtaminen telaketjutraktoreihin, kymmenien tuhansien vanhentuneiden kombainien vaihtaminen uusiin, mitä merkitsee uusien koneiden luominen, sanokaamme, raaka-ainekasveja varten? Se merkitsee miljardeihin nousevia menoja, jotka voivat korvautua takaisin vasta 6—8 vuoden kuluttua. Kykenevätkö kolhoosimme suorittamaan tällaisia menoja, vaikkapa ne sitten olisivatkin miljonäärikolhooseja? Ei, eivät kykene, sillä ne eivät kykene ottamaan kannettavakseen miljardimenoja, jotka voivat korvautua takaisin vasta 6—8 vuoden kuluttua. Vain valtio voi ottaa nämä tällaiset menot kantaakseen, sillä se ja vain se voi ottaa kannettavakseen tappiot, joita tulee vanhojen koneiden poistamisesta käytöstä ja niiden vaihtamisesta uusiin, sillä se ja vain se kykenee kestämään nämä tappiot 6—8 vuoden kuluessa

sitä silmälläpitäen, että suoritetut kulungit tulevat korvatuksi, kun tämä aikamäärä kuluu umpeen.

Mitä kaiken tämän jälkeen merkitsee se, että vaaditaan kone- ja traktoriasemien myymistä kolhoosien omaisuudeksi? Se merkitsee kolhoosien saattamista suuriin tappioihin ja niiden köyhdyttämistä, maatalouden mekanisoimisen horjuttamista ja kolhoosituotannon vauhdin alentamista.

Tästä seuraa johtopäätös: esittäessään kone- ja traktoriasemien myymistä kolhoosien omaisuudeksi, toverit Sanina ja Venzher ottavat taka-askeleen takapajuisuuden suuntaan ja koettavat vääntää historian pyörää taaksepäin.

Olettakaamme hetkiseksi, että me hyväksyisimme toverien Saninan ja Venzherin ehdotuksen ja alkaisimme myydä perus-tuotantovälineitä, kone- ja traktoriasemia, kolhoosien omaisuudeksi. Mitä siitä syntyisi?

Siitä syntyisi ensinnäkin, että kolhooseista tulisi perustuotantovälineiden omistajia, t.s. ne joutuisivat sellaiseen poikkeusasemaan, jollaista ei ole yhdelläkään tuotantolaitoksella maassamme, sillä, kuten tunnettua, eivät edes kansallistetutkaan tuotantolaitokset ole meillä tuotantovälineiden omistajia. Millä tätä kolhoosien poikkeusasemaa voitaisiin perustella, millä edistyksen ja eteenpäinmenon näkökohdilla? Voidaanko sanoa, että sellainen asiaintila edistäisi kolhoosiomistuksen kohottamista koko kansan omistuksen tasolle, että se jouduttaisi yhteiskuntamme siirtymistä sosialismista kommunismiin? Eiköhän ole oikeammin sanoa, että sellainen tilanne voisi vain viedä kolhoosiomistusta etemmäksi koko kansan omistuksesta, että se ei johtaisi lähemmäksi kommunismia, vaan päinvastoin veisi kauemmaksi siitä?

Toiseksi, siitä olisi seurauksena tavarankiertokulun vaikutuspiirin laajentuminen, sillä suunnaton määrä maataloustuotannon työvälineitä joutuisi tavarankiertokulun piiriin. Kuinka toverit Sanina ja Venzher luulevat, voiko tavarankiertokulun vaikutuspiirin laajentuminen edistää

kulkuamme kommunismia kohti? Eiköhän ole oikeammin sanoa, että se voi vain jarruttaa kulkuamme kohti kommunismia?

Toverien Saninan ja Venzherin perusvirhe on se, että he eivät ymmärrä tavarankiertokulun osuutta ja merkitystä sosialismin oloissa, eivät ymmärrä sitä, että tavarankiertokulku ei sovi yhteen sosialismista kommunismiin siirtymisen perspektiivien kanssa. Nähtävästi he luulevat, että voidaan tavarankiertokulunkin oloissa siirtyä sosialismista kommunismiin, että tavarankiertokulku ei voi häiritä sitä. Se on suuri erehdys, joka on syntynyt sillä pohjalla, ettei ymmärretä marxilaisuutta.

Arvostellessaan Dühringin "talouskommuunia", joka oli tarkoitettu toimimaan tavarankiertokulun oloissa, Engels todisti vakuuttavasti "Anti-Dühringissään", että tavarankiertokulun olemassaolo on kiertämättä johtava Dühringin niin sanotut "talouskommuunit" kapitalismin uudestisyntymiseen. Toverit Sanina ja Venzher eivät nähtävästi ole samaa mieltä siitä. Sitä pahempi heille. Mutta me, marxilaiset, puolestamme pidämme lähtökohtana sitä tunnettua marxilaista teesiä, että siirtyminen sosialismista kommunismiin ja kommunistinen periaate tuotteiden jakamisesta tarpeiden mukaan sulkee pois kaikkinaisen tavaranvaihdon, siis myöskin tuotteiden muuttumisen tavaraksi ja samalla myöskin niiden muodostumisen arvoksi.

Näin on asianlaita toverien Saninan ja Venzherin ehdotukseen ja sen perusteluihin nähden.

Mitä sitten lopultakin pitää tehdä, jotta kolhoosiomistus nostettaisiin yleiskansallisen omistuksen tasolle?

Kolhoosi on epätavallinen tuotantolaitos. Kolhoosi toimii maalla ja muokkaa maata, joka ei ole enää pitkiin aikoihin ollut kolhoosin, vaan koko kansan omaisuutta. Kolhoosi ei siis ole viljelemänsä maan omistaja.

Edelleen. Kolhoosi tekee työtä perus-tuotantovälineillä, jotka eivät ole kolhoosin, vaan koko kansan omaisuutta. Kolhoosi ei siis ole perus-tuotantovälineiden omistaja.

Ja edelleen. Kolhoosi on osuustoiminnallinen tuotantolaitos, se käyttää jäsentensä työtä ja jakaa tulot jäsenten kesken työpäivien mukaan, sitä paitsi kolhoosilla on omat siemenvaransa, jotka uusitaan joka vuosi ja jotka käytetään tuotantoon.

Herää kysymys: mitä sitten kolhoosi oikeastaan omistaa, missä on se kolhoosin omaisuus, josta se voi määrätä aivan vapaasti, oman harkintansa mukaan? Sellaista omaisuutta ovat kolhoosin tuotteet, kolhoosituotannon tuotteet: vilja, liha, voi, vihannekset, puuvilla, sokerijuurikas, pellava j.n.e. sekä sitä paitsi rakennukset ja kolhoosilaisten tonttimaalla oleva henkilökohtainen talous. Asia on nimittäin siten, että huomattava osa näistä tuotteista, kolhoosituotannon ylijäämä menee torimyyntiin ja joutuu siten tavarankiertokulun systeemiin. Juuri tämä seikka nykyään häiritseekin kolhoosiomistuksen nostamista koko kansan omistuksen tasolle. Sen tähden juuri tästä päästä onkin alettava tehdä työtä kolhoosiomistuksen kohottamiseksi koko kansan omistuksen tasolle.

Kolhoosiomistuksen nostamiseksi koko kansan omistuksen tasolle on kolhoosituotannon ylijäämät suljettava pois tavarankiertokulun järjestelmästä ja saatava ne valtion teollisuuden ja kolhoosien välisen tuotevaihdon järjestelmään. Siinä on asian ydin.

Meillä ei vielä ole olemassa laajalti kehitettyä tuotteidenvaihtojärjestelmää, mutta on olemassa tuotteiden vaihdon alkeita maataloustuotteiden "tavarallakorvaamisen" muodossa. Kuten tunnettua, on puuvillanviljelys-, pellavanviljelys-, sokerijuurikas- ynnä muiden kolhoosien tuotteita jo aikoja sitten "korvattu tavaralla", ei tosin "korvattu tavaralla" täydellisesti, vaan osittain. Mutta on kuitenkin "korvattu tavaralla". Huomautamme ohimennen, että sana "tavarallakorvaaminen" on epäonnistunut sana, se olisi vaihdettava tuotteiden vaihtoon. Tehtävänä on järjestää nämä tuotevaihdon alkeismuodot maatalouden kaikilla aloilla ja kehittää niitä laajaksi tuotteidenvaihtojär-

jestelmäksi niin, että kolhoosit eivät saisi tuotteistaan ainoastaan rahaa, vaan pääasiallisesti tarvitsemiaan valmisteita. Tällainen järjestelmä vaatii kaupungista maaseudulle menevien tuotteiden ääretöntä lisäämistä, sen tähden sitä on juurrutettava erikoisemmin hätiköimättä, sitä mukaa, kun kaupunkilaisvalmisteita karttuu. Mutta sitä on juurrutettava järkähtämättä, horjumatta, supistaen askel askeleelta tavarankiertokulun vaikutuspiiriä ja laajentaen tuotteiden vaihdon vaikutuspiiriä.

Tällainen järjestelmä, joka supistaa tavarankiertokulun vaikutuspiiriä, helpottaa sosialismista kommunismiin siirtymistä. Sitä paitsi se tekee mahdolliseksi kolhoosien perusomaisuuden, kolhoosituotannon tuotteiden ottamisen mukaan yleiskansallisen suunnittelun yleiseen järjestelmään.

Se tuleekin olemaan reaalisena ja ratkaisevana keinona kolhoosiomistuksen kohottamiseksi koko kansan omistuksen tasolle nykyoloissamme.

Onko tämä tällainen järjestelmä edullinen kolhoositalonpoikaistolle? Se on ehdottomasti edullinen. Edullinen siksi, että kolhoositalonpoikaisto tulee saamaan valtiolta paljon enemmän tuotteita ja halvemmilla hinnoilla kuin tavarankiertokulun oloissa. Kaikille on tunnettua, että kolhoosit, joilla on hallituksen kanssa tehdyt sopimukset tuotteiden vaihdosta ("tavarallakorvaaminen"), saavat verrattomasti enemmän etuja kuin ne kolhoosit, joilla ei ole tällaisia sopimuksia. Jos tuotteidenvaihtojärjestelmä ulotetaan kaikkiin kolhooseihin koko maassa, niin nämä etuisuudet tulevat koko kolhoositalonpoikaistomme osaksi.

J. STALIN

1952. Syyskuun 28 pnä

MARXISMIN KLASSIKOITA SARJASSA ILMESTYNYT:

MAO TSETUNG:	**KIRJALLISUUDESTA JA TAITEESTA**
MAO TSETUNG:	**KIRJOITUKSIA JA PUHEITA YHTEISRINTAMASTA**
LENIN:	**VALTIO JA VALLANKUMOUS**
MARX:	**PALKKATYÖ JA PÄÄOMA**
MAO TSETUNG:	**NELJÄ FILOSOFISTA TEOSTA**
STALIN:	**SOSIALISMIN TALOUSTIETEELLISIÄ ONGELMIA NEUVOSTOLIITOSSA**